

Sbírka soudních rozhodnutí

ROZSUDEK TRIBUNÁLU (osmého senátu)

13. července 2011 *

„Hospodářská soutěž – Kartelové dohody – Trh instalace a údržby výtahů a eskalátorů – Rozhodnutí, kterým se konstatuje porušení článku 81 ES – Manipulace nabídkových řízení – Rozdělení trhů – Stanovení cen“

Ve věcech T-141/07, T-142/07, T-145/07 a T-146/07,

General Technic-Otis Sàrl, se sídlem v Howaldu (Lucembursko), původně zastoupená M. Nosbuschem, poté A. Wincklerem, advokáty, a J. Temple Langem, solicitor,

žalobkyně ve věci T-141/07,

General Technic Sàrl, se sídlem v Howaldu (Lucembursko), zastoupená M. Nosbuschem,

žalobkyně ve věci T-142/07,

Otis SA, se sídlem v Dilbeeku (Belgie),

Otis GmbH & Co. OHG, se sídlem v Berlíně (Německo),

Otis BV, se sídlem v Amersfoort (Nizozemsko),

Otis Elevator Company, se sídlem v Farmington, Connecticut (Spojené státy),

zastoupené A. Wincklerem a J. Temple Langem,

žalobkyně ve věci T-145/07,

United Technologies Corporation, se sídlem ve Wilmington, Delaware (Spojené státy), zastoupená A. Wincklerem a J. Temple Langem,

žalobkyně ve věci T-146/07,

proti

Evropské komisi, zastoupené ve věcech T-141/07, T-142/07 A. Bouquetem a R. Sauerem jako zmocněnci ve spolupráci s A. Condominesem, advokátem, a ve věcech T-145/07 a T-146/07, A. Bouquetem, R. Bauerem a J. Bourkem jako zmocněnci, ve spolupráci s A. Condominesem,

žalované,

* Jednací jazyky: francouzština a angličtina.

jejímž předmětem je návrh na zrušení rozhodnutí Komise K (2007) 512 v konečném znění ze dne 21. února 2007 v řízení podle článku 81 [ES] (věc COMP/E-1/38.823 – Výtahy a eskalátory) nebo, podpůrně, snížení výše pokut uložených žalobkyním,

TRIBUNÁL (osmý senát),

ve složení M. E. Martins Ribeiro (zpravodajka), předsedkyně, N. Wahl a A. Dittrich, soudci,

vedoucí soudní kanceláře: K. Andová, rada,

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednáních konaných ve dnech 1. října 2009, 6. října 2009 a 7. října 2009,

vydává tento

Rozsudek

- 1 Předmětem projednávaných věcí jsou návrhy na zrušení rozhodnutí Komise C(2007) 512 final ze dne 21. února 2007 v řízení podle článku 81 [ES] (věc COMP/E-1/38.823 – Výtahy a eskalátory) (dále jen „napadené rozhodnutí“), jehož shrnutí je zveřejněno v *Úředním věstníku Evropské unie* ze dne 26. března 2008 (Úř. věst. C 75, s. 19), nebo podpůrně snížení výše pokut uložených žalobkyním.
- 2 V napadeném rozhodnutí měla Komise Evropských společenství za to, že následující společnosti porušily článek 81 ES:
 - Kone Belgium SA (dále jen „Kone Belgie“), Kone GmbH (dále jen „Kone Německo“), Kone Luxembourg Sàrl (dále jen „Kone Lucembursko“), Kone BV Liften en Roltrappen (dále jen „Kone Nizozemsko“) a Kone Oyj (dále jen „KC“) (dále společně či jednotlivě jen „Kone“);
 - Otis SA (dále jen „Otis Belgie“), Otis GmbH & Co. OHG (dále jen „Otis Německo“), General Technic-Otis Sàrl (dále jen „GTO“), General Technic Sàrl (dále jen „GT“), Otis BV (dále jen „Otis Nizozemsko“), Otis Elevator Company (dále jen „OEC“) a United Technologies Corporation (dále jen „UTC“) (dále společně či jednotlivě jen „Otis“);
 - Schindler SA (dále jen „Schindler Belgie“), Schindler Deutschland Holding GmbH (dále jen „Schindler Německo“), Schindler Sàrl (dále jen „Schindler Lucembursko“), Schindler Liften BV (dále jen „Schindler Nizozemsko“) a Schindler Holding Ltd (dále společně či jednotlivě jen „Schindler“);
 - ThyssenKrupp Liften Ascenseurs NV (dále jen „TKLA“), ThyssenKrupp Aufzüge GmbH (dále jen „TKA“), ThyssenKrupp Fahrtreppen GmbH (dále jen „TKF“), ThyssenKrupp Elevator AG (dále jen „TKE“), ThyssenKrupp AG (dále jen „TKAG“), ThyssenKrupp Ascenseurs Luxembourg Sàrl (dále jen „TKAL“) a ThyssenKrupp Liften BV (dále jen „TKL“) (dále společně či jednotlivě jen „ThyssenKrupp“) a
 - Mitsubishi Elevator Europe BV (dále jen „MEE“).
- 3 UTC je celosvětovou vůdčí společností v oblasti stavebních systémů a leteckého průmyslu. OEC je 100% dceřinou společností UTC, jejíž sídlo se nachází ve Spojených státech a která vykonává své činnosti v oblasti výtahů a eskalátorů prostřednictvím svých národních dceřiných společností. Těmito společnostmi jsou zejména Otis Belgie v Belgii, Otis Německo v Německu, GTO v Lucembursku

a Otis Nizozemsko v Nizozemsku. V okamžiku přijetí napadeného rozhodnutí byla GTO vlastněna ze 75 % společností Otis Belgie, přičemž zbývajících 25 % bylo vlastněno GT (body 21 až 26 odůvodnění napadeného rozhodnutí).

Správní řízení

Šetření Komise

- 4 Během léta 2003 byly Komisi předány informace týkající se možné existence kartelové dohody mezi čtyřmi hlavními evropskými výrobci výtahů a eskalátorů, kteří vykonávají obchodní činnost v Unii, a sice Kone, Otis, Schindler a ThyssenKrupp (body 3 a 91 odůvodnění napadeného rozhodnutí).

Belgie

- 5 Počínaje dnem 28. ledna 2004 a v průběhu března 2004 provedla Komise na základě čl. 14 odst. 2 a 3 nařízení Rady č. 17 ze dne 6. února 1962, první nařízení, kterým se provádějí články [81 ES] a [82 ES] (Úř. věst. 1962, 13, s. 204; Zvl. vyd. 08/01, s. 3), šetření zejména v prostorách dceřiných společností Kone, Otis, Schindler a ThyssenKrupp v Belgii (body 92, 93, 95 a 97 odůvodnění napadeného rozhodnutí).
- 6 Kone, Otis, ThyssenKrupp a Schindler podaly postupně žádosti na základě oznámení Komise o ochraně před pokutami a snížení pokut v případech kartelů (Úř. věst. 2002 C 45, s. 3; Zvl. vyd. 08/02, s. 155) (dále jen „oznámení o spolupráci z roku 2002“). Tyto žádosti byly doplněny dotčenými podniky (body 94, 96, 98 a 103 odůvodnění napadeného rozhodnutí).
- 7 Dne 29. června 2004 byla Kone poskytnuta podmíněčná ochrana na základě bodu 8 písm. b) tohoto oznámení (bod 99 odůvodnění napadeného rozhodnutí).
- 8 V období od září do prosince 2004 Komise rovněž zaslala žádosti o informace na základě článku 18 nařízení Rady (ES) č. 1/2003 ze dne 16. prosince 2002 o provádění pravidel hospodářské soutěže stanovených v člancích 81 [ES] a 82 [ES] (Úř. věst. 2003 L 1, s. 1; Zvl. vyd. 08/02, s. 205) podnikům, které se účastnily protiprávního jednání v Belgii, několika zákazníkům v tomto členském státě a belgickému sdružení Agoria (body 101 a 102 odůvodnění napadeného rozhodnutí).

Německo

- 9 Počínaje dnem 28. ledna 2004 a v průběhu března 2004 provedla Komise na základě čl. 14 odst. 3 nařízení č. 17 šetření zejména v prostorách dceřiných společností Otis a ThyssenKrupp v Německu (body 104 a 106 odůvodnění napadeného rozhodnutí).
- 10 Ve dnech 12. a 18. února 2004 doplnila Kone svou žádost na základě oznámení o spolupráci z roku 2002 ze dne 2. února 2004 týkající se Belgie o informace týkající se Německa. Stejně tak Otis v období od března 2004 do února 2005 doplnila svou žádost týkající se Belgie o informace týkající se Německa. Schindler podala dne 25. listopadu 2004 žádost na základě uvedeného oznámení, která obsahovala informace týkající se Německa a která byla doplněna v období od prosince 2004 do února 2005. Nakonec v prosinci 2005 podala ThyssenKrupp rovněž na základě tohoto oznámení Komisi žádost týkající se Německa (body 105, 107, 112 a 114 odůvodnění napadeného rozhodnutí).

- 11 V období od září do listopadu 2004 Komise rovněž zaslala žádosti o informace na základě článku 18 nařízení č. 1/2003 podnikům, které se účastnily protiprávního jednání v Německu, několika zákazníkům v tomto členském státě a sdružením VDMA, VFA a VMA (body 110, 111 a 113 odůvodnění napadeného rozhodnutí).

Lucembursko

- 12 Dne 5. února 2004 Kone doplnila svou žádost ze dne 2. února 2004 týkající se Belgie o informace týkající se Lucemburska. Otis a ThyssenKrupp podaly ústně žádost na základě oznámení o spolupráci z roku 2002 týkající se Lucemburska. Žádost na základě téhož oznámení týkající se Lucemburska byla podána společností Schindler (body 115, 118, 119 a 124 odůvodnění napadeného rozhodnutí).
- 13 Počínaje dnem 9. března 2004 provedla Komise na základě čl. 14 odst. 3 nařízení č. 17 šetření zejména v prostorách dceřiných společností Schindler a ThyssenKrupp v Lucembursku (bod 116 odůvodnění napadeného rozhodnutí).
- 14 Dne 29. června 2004 byla Kone poskytnuta podmíněčná ochrana na základě bodu 8 písm. b) oznámení o spolupráci z roku 2002, pokud jde o část její žádosti týkající se Lucemburska (bod 120 odůvodnění napadeného rozhodnutí).
- 15 V září a v říjnu 2004 zaslala Komise žádosti o informace na základě článku 18 nařízení č. 1/2003 podnikům, které se účastnily protiprávního jednání v Lucembursku, několika zákazníkům v tomto členském státě a Fédération luxembourgeoise des ascensoristes (body 122 a 123 odůvodnění napadeného rozhodnutí).

Nizozemsko

- 16 V březnu 2004 podala Otis žádost na základě oznámení o spolupráci z roku 2002 týkající se Nizozemska, která byla následně doplněna. V dubnu 2004 byla žádost na základě tohoto oznámení podána ThyssenKrupp a tato žádost byla následně rovněž několikrát doplněna. Nakonec dne 19. července 2004 Kone doplnila svou žádost ze dne 2. února 2004 týkající se Belgie o informace týkající se Nizozemska (body 127, 129 a 130 odůvodnění napadeného rozhodnutí).
- 17 Dne 27. července 2004 byla Otis poskytnuta podmíněčná ochrana na základě bodu 8 písm. a) uvedeného oznámení (bod 131 odůvodnění napadeného rozhodnutí).
- 18 Počínaje dnem 28. dubna 2004 provedla Komise na základě čl. 14 odst. 3 nařízení č. 17 šetření zejména v prostorách dceřiných společností Kone, Schindler, ThyssenKrupp a MEE v Nizozemsku, jakož i v prostorách sdružení Boschduin (bod 128 odůvodnění napadeného rozhodnutí).
- 19 V září 2004 zaslala Komise žádosti o informace na základě článku 18 nařízení č. 1/2003 podnikům, které se účastnily protiprávního jednání v Nizozemsku, několika zákazníkům v tomto členském státě a sdružením VLR a Boschduin (body 133 a 134 odůvodnění napadeného rozhodnutí).

Oznámení námitek

- 20 Dne 7. října 2005 přijala Komise oznámení námitek, které bylo určeno zejména společnostem uvedeným v bodě 2 výše. Všichni adresáti oznámení námitek předložili písemná vyjádření k námitkám přijatým Komisí (body 135 a 137 odůvodnění napadeného rozhodnutí).
- 21 Ústní slyšení se nekonalo, neboť žádný z adresátů oznámení námitek nepodal žádost v tomto smyslu (bod 138 odůvodnění napadeného rozhodnutí).

Napadené rozhodnutí

- 22 Dne 21. února 2007 přijala Komise napadené rozhodnutí, ve kterém konstatovala, že se společnosti, kterým bylo určeno toto rozhodnutí, účastnily čtyř jediných, komplexních a trvajících protiprávních jednání v rozporu s čl. 81 odst. 1 ES ve čtyřech členských státech tím, že si rozdělily trhy, když se dohodly či jednaly ve vzájemné shodě, pokud jde o přidělování zakázek v rámci nabídkových řízení a zakázek spojených s prodejem, instalací, údržbou a modernizací výtahů a eskalátorů (bod 2 odůvodnění napadeného rozhodnutí).
- 23 Pokud jde o osoby, kterým bylo určeno napadené rozhodnutí, Komise měla za to, že vedle dceřiných společností dotčených podniků v Belgii, Německu, Lucembursku a Nizozemsku musí být za protiprávní jednání v rozporu s článkem 81 ES, kterého se uvedené dceřiné společnosti dopustily, společně a nerozdílně odpovědné jejich mateřské společnosti z důvodu skutečnosti, že mohly vykonávat rozhodující vliv na jejich obchodní politiku během doby trvání protiprávního jednání a že lze předpokládat, že této pravomoci využily (body 608, 615, 622, 627 a 634 až 641 odůvodnění napadeného rozhodnutí). Společná a nerozdílná odpovědnost mateřských společností MEE za jednání jejich dceřiné společnosti nebyla konstatována z důvodu skutečnosti, že nemohlo být prokázáno, že vykonávaly rozhodující vliv na její jednání (bod 643 odůvodnění napadeného rozhodnutí).
- 24 Pro účely stanovení výše pokut použila Komise v napadeném rozhodnutí metodiku uvedenou v pokynech o metodě stanovování pokut uložených podle čl. 15 odst. 2 nařízení č. 17 a čl. 65 odst. 5 [UO] (Úř. věst. 1998, C 9, s. 3; Zvl. vyd. 08/01, s. 171, dále jen „pokyny z roku 1998“). Komise rovněž přezkoumala, zda a v jakém rozsahu dotčené podniky splňovaly požadavky stanovené oznámením o spolupráci z roku 2002.
- 25 Komise kvalifikovala protiprávní jednání jako „velmi závažná“ s ohledem na jejich povahu a skutečnost, že se všechna vztahovala na celé území členského státu (Belgie, Německo, Lucembursko nebo Nizozemsko), přestože nebylo možno změřit jejich skutečný dopad (bod 671 odůvodnění napadeného rozhodnutí).
- 26 Za účelem zohlednění skutečné hospodářské schopnosti dotčených podniků způsobit významnou újmu hospodářské soutěži rozdělila Komise u každé země tyto podniky do několika kategorií v závislosti na obratu dosaženém na trhu s výtahy nebo eskalátory, případně včetně trhu se službami údržby a modernizace (bod 672 a 673 odůvodnění napadeného rozhodnutí).
- 27 Pokud jde o kartelovou dohodu v Belgii, společnosti Kone a Schindler byly zařazeny do první kategorie s výchozí částkou pokuty stanovenou v závislosti na závažnosti protiprávního jednání na 40 000 000 eur. Společnost Otis byla zařazena do druhé kategorie s výchozí částkou pokuty stanovenou na 27 000 000 eur. Společnost ThyssenKrupp byla zařazena do třetí kategorie s výchozí částkou pokuty stanovenou na 16 500 000 eur (body 674 a 675 odůvodnění napadeného rozhodnutí). Na výchozí částku pokuty pro společnost Otis byl použit násobící koeficient 1,7 a na výchozí částku pokuty pro společnost ThyssenKrupp byl použit násobící koeficient 2 proto, aby byla zohledněna jejich velikost a jejich celkové prostředky, takže výchozí částky jejich pokut byly stanoveny na 45 900 000 eur a 33 000 000 eur (body 690 a 691 odůvodnění napadeného rozhodnutí). Vzhledem k tomu, že protiprávní jednání trvalo sedm let a osm měsíců (od 9. května 1996 do 29. ledna 2004), Komise zvýšila výchozí částku pokuty pro dotčené podniky o 75 %. Základní částka pokuty tak byla stanovena pro společnost Kone na 70 000 000 eur, pro společnost Otis na 80 325 000 eur, pro společnost Schindler na 70 000 000 eur a pro společnost ThyssenKrupp na 57 750 000 eur (body 692 a 696 odůvodnění napadeného rozhodnutí). Komise se domnívala, že společnost ThyssenKrupp je třeba považovat za recidivistu a zvýšila výši její pokuty o 50 % z důvodu této přitěžující okolnosti (body 697, 698 a 708 až 710 odůvodnění napadeného rozhodnutí). Nebyla zjištěna žádná polehčující okolnost ve prospěch dotčených podniků (body 733, 734, 749, 750 a 753 až 755 odůvodnění napadeného rozhodnutí). Na základě oznámení o spolupráci z roku 2002 byla společnost Kone osvobozena od pokut v plném rozsahu. Společnosti Otis byla výše pokuty snížena jednak o 40 %

v rozpětí stanoveném v bodu 23 písm. b) prvním pododstavci první odrážce uvedeného oznámení a jednak o 1 % za nezpochybnění skutkových zjištění. Společnosti ThyssenKrupp byla výše pokuty snížena jednak o 20 % v rozpětí stanoveném v bodě 23 písm. b) prvním pododstavci druhé odrážce tohoto oznámení a jednak o 1 % za nezpochybnění skutkových zjištění. Společnosti Schindler byla výše pokuty snížena o 1 % za nezpochybnění skutkových zjištění (body 760 až 777 odůvodnění napadeného rozhodnutí).

- 28 Pokud jde o kartelovou dohodu v Německu, společnosti Kone, Otis a ThyssenKrupp byly zařazeny do první kategorie s výchozí částkou pokuty stanovenou 70 000 000 eur. Společnost Schindler byla zařazena do druhé kategorie s výchozí částkou pokuty stanovenou na 17 000 000 eur (body 676 až 679 odůvodnění napadeného rozhodnutí). Na výchozí částku pokuty pro společnost Otis byl použit násobící koeficient 1,7 a na výchozí částku pokuty pro společnost ThyssenKrupp byl použit násobící koeficient 2 proto, aby byla zohledněna jejich velikost a jejich celkové prostředky, takže výchozí částky jejich pokut byly stanoveny na 119 000 000 eur a 140 000 000 eur (body 690 a 691 odůvodnění napadeného rozhodnutí). Vzhledem k tomu, že protiprávní jednání, kterého se dopustily společnosti Kone, Otis a ThyssenKrupp, trvalo osm let a čtyři měsíce (od 1. srpna 1995 do 5. prosince 2003), Komise zvýšila výchozí částku pokuty pro tyto podniky o 80 %. Vzhledem k tomu, že protiprávní jednání, kterého se dopustila společnost Schindler, trvalo pět let a čtyři měsíce (od 1. srpna 1995 do 6. prosince 2000), Komise zvýšila výchozí částku pokuty pro tento podnik o 50 %. Základní částka pokuty tak byla stanovena pro společnost Kone na 126 000 000 eur, pro společnost Otis na 214 200 000 eur, pro společnost Schindler na 25 500 000 eur a pro společnost ThyssenKrupp na 252 000 000 eur (body 693 a 696 odůvodnění napadeného rozhodnutí). Komise se domnívala, že společnost ThyssenKrupp je třeba považovat za recidivistu a zvýšila výši její pokuty o 50 % z důvodu této přitěžující okolnosti (body 697 až 707 odůvodnění napadeného rozhodnutí). Nebyla zjištěna žádná polehčující okolnost ve prospěch dotčených podniků (body 727 až 729, 735, 736, 742 až 744, 749, 750 a 753 až 755 odůvodnění napadeného rozhodnutí). Společnosti Kone byla snížena výše pokuty jednak o maximálně povolenou výši 50 % podle bodu 23 písm. b) prvního pododstavce druhé odrážky oznámení o spolupráci z roku 2002 a jednak o 1 % za nezpochybnění skutkových zjištění. Společnosti Otis byla výše pokuty snížena jednak o 25 % v rozpětí stanoveném v bodě 23 písm. b) prvním pododstavci druhé odrážce uvedeného oznámení a jednak o 1 % za nezpochybnění skutkových zjištění. Společnosti Schindler byla výše pokuty snížena jednak o 15 % v rozpětí stanoveném v bodě 23 písm. b) prvním pododstavci třetí odrážce tohoto oznámení a jednak o 1 % za nezpochybnění skutkových zjištění. Společnosti ThyssenKrupp byla výše pokuty snížena o 1 % za nezpochybnění skutkových zjištění (body 778 až 813 odůvodnění napadeného rozhodnutí).
- 29 Pokud jde o kartelovou dohodu v Lucembursku, společnosti Otis a Schindler byly zařazeny do první kategorie s výchozí částkou pokuty stanovenou na 10 000 000 eur. Společnosti Kone a ThyssenKrupp byly zařazeny do druhé kategorie s výchozí částkou pokuty stanovenou na 2 500 000 eur (body 680 až 683 odůvodnění napadeného rozhodnutí). Na výchozí částku pokuty pro společnost Otis byl použit násobící koeficient 1,7 a na výchozí částku pokuty pro společnost ThyssenKrupp byl použit násobící koeficient 2 proto, aby byla zohledněna jejich velikost a jejich celkové prostředky, takže výchozí částky jejich pokut byly stanoveny na 17 000 000 eur a 5 000 000 eur (body 690 a 691 odůvodnění napadeného rozhodnutí). Vzhledem k tomu, že protiprávní jednání trvalo osm let a tři měsíce (od 7. prosince 1995 do 9. března 2004), Komise zvýšila výchozí částku pokuty pro dotčené podniky o 80 %. Základní částka pokuty tak byla stanovena pro společnost Kone na 4 500 000 eur, pro společnost Otis na 30 600 000 eur, pro společnost Schindler na 18 000 000 eur a pro společnost ThyssenKrupp na 9 000 000 eur (body 694 a 696 odůvodnění napadeného rozhodnutí). Komise se domnívala, že společnost ThyssenKrupp je třeba považovat za recidivistu, a zvýšila výši její pokuty o 50 % z důvodu této přitěžující okolnosti (body 697, 698 a 711 až 714 odůvodnění napadeného rozhodnutí). Nebyla zjištěna žádná polehčující okolnost ve prospěch dotčených podniků (body 730, 749, 750 a 753 až 755 odůvodnění napadeného rozhodnutí). Na základě oznámení o spolupráci z roku 2002 byla společnost Kone osvobozena od pokut v plném rozsahu. Společnosti Otis byla výše pokuty snížena jednak o 40 % v rozpětí stanoveném v bodě 23 písm. b) prvním pododstavci první odrážce uvedeného oznámení

a jednak o 1 % za nezpochybnění skutkových zjištění. Společnostem Schindler a ThyssenKrupp byla výše pokuty snížena pouze o 1 % za nezpochybnění skutkových zjištění (body 814 až 835 odůvodnění napadeného rozhodnutí).

30 Pokud jde o kartelovou dohodu v Nizozemsku, společnost Kone byla zařazena do první kategorie s výchozí částkou pokuty stanovenou na 55 000 000 eur. Společnost Otis byla zařazena do druhé kategorie s výchozí částkou pokuty stanovenou na 41 000 000 eur. Společnost Schindler byla zařazena do třetí kategorie s výchozí částkou pokuty stanovenou na 24 500 000 eur. Společnosti ThyssenKrupp a MEE byly zařazeny do čtvrté kategorie s výchozí částkou pokuty stanovenou na 8 500 000 eur (body 684 a 685 odůvodnění napadeného rozhodnutí). Na výchozí částku pokuty pro společnost Otis byl použit násobící koeficient 1,7 a na výchozí částku pokuty pro společnost ThyssenKrupp byl použit násobící koeficient 2 proto, aby byla zohledněna jejich velikost a jejich celkové prostředky, takže výchozí částky jejich pokut byly stanoveny na 69 700 000 eur a 17 000 000 eur (body 690 a 691 odůvodnění napadeného rozhodnutí). Vzhledem k tomu, že protiprávní jednání, kterého se dopustily společnosti Otis a ThyssenKrupp, trvalo pět let a deset měsíců (od 15. dubna 1998 do 5. března 2004), Komise zvýšila výchozí částku pokuty pro tyto podniky o 55 %. Vzhledem k tomu, že protiprávní jednání, kterého se dopustily společnosti Kone a Schindler, trvalo čtyři roky a devět měsíců (od 1. června 1999 do 5. března 2004), Komise zvýšila výchozí částku pokuty pro tyto podniky o 45 %. Vzhledem k tomu, že protiprávní jednání, kterého se dopustila společnost MEE, trvalo čtyři roky a jeden měsíc (od 11. ledna 2000 do 5. března 2004), Komise zvýšila výchozí částku pokuty pro tento podnik o 40 %. Základní částka pokuty tak byla stanovena pro společnost Kone na 79 750 000 eur, pro společnost Otis na 108 035 000 eur, pro společnost Schindler na 35 525 000 eur, pro ThyssenKrupp na 26 350 000 eur a pro společnost MEE na 11 900 000 eur (body 695 a 696 odůvodnění napadeného rozhodnutí). Komise se domnívala, že společnost ThyssenKrupp je třeba považovat za recidivistu a zvýšila výši její pokuty o 50 % z důvodu této přitěžující okolnosti (body 697, 698 a 715 až 720 odůvodnění napadeného rozhodnutí). Nebyla zjištěna žádná polehčující okolnost ve prospěch dotčených podniků (body 724 až 726, 731, 732, 737, 739 až 741, 745 až 748 a 751 až 755 odůvodnění napadeného rozhodnutí). Na základě oznámení o spolupráci z roku 2002 byla společnost Otis osvobozena od pokut v plném rozsahu Společnosti ThyssenKrupp byla snížena výše pokuty jednak o 40 % v rozpětí stanoveném v bodu 23 písm. b) prvním pododstavci první odrážce uvedeného oznámení a jednak o 1 % za nezpochybnění skutkových zjištění. Společnostem Schindler a MEE byly výše pokuty sníženy o 1 % za nezpochybnění skutkových zjištění (body 836 až 855 odůvodnění napadeného rozhodnutí).

31 Výrok napadeného rozhodnutí zní takto:

„Článek 1

1. Pokud jde o Belgii, následující podniky porušily článek 81 [ES] tím, že jednaly pravidelně a společně ve vzájemné shodě po uvedené období v rámci dohod a jednání ve vzájemné shodě na vnitrostátní úrovni, pokud jde o výtahy a eskalátory, za účelem rozdělení trhů, rozdělení veřejných a soukromých nabídkových řízení a jiných zakázek v souladu s předem dohodnutými podíly prodeje a instalace a za účelem nekonkurování si u zakázek na údržbu a modernizaci:

- Kone: [KC] a [Kone Belgie]: od 9. května 1996 do 29. ledna 2004;
- Otis: [UTC], [OEC] a [Otis Belgie]: od 9. května 1996 do 29. ledna 2004;
- Schindler: Schindler Holding [...] a [Schindler Belgie]: od 9. května 1996 do 29. ledna 2004; a
- ThyssenKrupp: [TKAG], [TKE] a [TKLA]: od 9. května 1996 do 29. ledna 2004.

2. Pokud jde o Německo, následující podniky porušily článek 81 [ES] tím, že jednaly pravidelně a společně ve vzájemné shodě po uvedená období v rámci dohod a jednání ve vzájemné shodě na vnitrostátní úrovni, pokud jde o výtahy a eskalátory, za účelem rozdělení trhů, rozdělení veřejných a soukromých nabídkových řízení a jiných zakázek v souladu s předem dohodnutými podíly prodeje a instalace:

- Kone: [KC] a [Kone Německo]: od 1. srpna 1995 do 5. prosince 2003;
- Otis: [UTC], [OEC] a [Otis Německo]: od 1. srpna 1995 do 5. prosince 2003;
- Schindler: Schindler Holding [...] a [Schindler Německo]: od 1. srpna 1995 do 6. prosince 2000; a
- ThyssenKrupp: [TKAG], [TKE], [TKA] a [TKF]: od 1. srpna 1995 do 5. prosince 2003.

3. Pokud jde o Lucembursko, následující podniky porušily článek 81 [ES] tím, že jednaly pravidelně a společně ve vzájemné shodě po uvedená období v rámci dohod a jednání ve vzájemné shodě na vnitrostátní úrovni, pokud jde o výtahy a eskalátory, za účelem rozdělení trhů, rozdělení veřejných a soukromých nabídkových řízení a jiných zakázek v souladu s předem dohodnutými podíly prodeje a instalace a za účelem nekonkurování si u zakázek na údržbu a modernizaci:

- Kone: [KC] a [Kone Lucembursko]: od 7. prosince 1995 do 29. ledna 2004;
- Otis: [UTC], [OEC], [Otis Belgie], [GTO] a [GT]: od 7. prosince 1995 do 9. března 2004;
- Schindler: Schindler Holding [...] a [Schindler Lucembursko]: od 7. prosince 1995 do 9. března 2004; a
- ThyssenKrupp: [TKAG], [TKE] a [TKAL]: od 7. prosince 1995 do 9. března 2004.

4. Pokud jde o Nizozemsko, následující podniky porušily článek 81 [ES] tím, že jednaly pravidelně a společně ve vzájemné shodě po uvedená období v rámci dohod a jednání ve vzájemné shodě na vnitrostátní úrovni, pokud jde o výtahy a eskalátory, za účelem rozdělení trhů, rozdělení veřejných a soukromých nabídkových řízení a jiných zakázek v souladu s předem dohodnutými podíly prodeje a instalace a za účelem nekonkurování si u zakázek na údržbu a modernizaci:

- Kone: [KC] a [Kone Nizozemsko]: od 1. června 1999 do 5. března 2004;
- Otis: [UTC], [OEC] a [Otis Nizozemsko]: od 15. dubna 1998 do 5. března 2004;
- Schindler: Schindler Holding [...] a [Schindler Nizozemsko]: od 1. června 1999 do 5. března 2004;
- ThyssenKrupp: [TKAG] a [TKL]: od 15. dubna 1998 do 5. března 2004; a
- [MEE]: od 11. ledna 2000 do 5. března 2004.

Článek 2

1. Za protiprávní jednání v Belgii uvedená v čl. 1 odst. 1 se ukládají následující pokuty:

- Kone: [KC] a [Kone Belgie], společně a nerozdílně: 0 EUR;
- Otis: [UTC], [OEC] a [Otis Belgie], společně a nerozdílně: 47 713 050 EUR;
- Schindler: Schindler Holding [...] a [Schindler Belgie], společně a nerozdílně: 69 300 000 EUR; a

- ThyssenKrupp: [TKAG], [TKE] a [TKLA], společně a nerozdílně: 68 607 000 EUR.
2. Za protiprávní jednání v Německu uvedená v čl. 1 odst. 2 se ukládají následující pokuty:
- Kone: [KC] a [Kone Německo], společně a nerozdílně: 62 370 000 EUR;
 - Otis: [UTC], [OEC] a [Otis Německo], společně a nerozdílně: 159 043 500 EUR;
 - Schindler: Schindler Holding [...] a [Schindler Německo], společně a nerozdílně: 21 458 250 EUR; a
 - ThyssenKrupp: [TKAG], [TKE], [TKA] a [TKF], společně a nerozdílně: 374 220 000 EUR.
3. Za protiprávní jednání v Lucembursku uvedená v čl. 1 odst. 3 se ukládají následující pokuty:
- Kone: [KC] a [Kone Lucembursko], společně a nerozdílně: 0 EUR;
 - Otis: [UTC], [OEC], [Otis Belgie], [GTO] a [GT], společně a nerozdílně: 18 176 400 EUR;
 - Schindler: Schindler Holding [...] a [Schindler Lucembursko], společně a nerozdílně: 17 820 000 EUR; a
 - ThyssenKrupp: [TKAG], [TKE] a [TKAL], společně a nerozdílně: 13 365 000 EUR.
4. Za protiprávní jednání v Nizozemsku uvedená v čl. 1 odst. 4 se ukládají následující pokuty:
- Kone: [KC] a [Kone Nizozemsko], společně a nerozdílně: 79 750 000 EUR;
 - Otis: [UTC], [OEC] a [Otis Nizozemsko], společně a nerozdílně: 0 EUR;
 - Schindler: Schindler Holding [...] a [Schindler Nizozemsko], společně a nerozdílně: 35 169 750 EUR;
 - ThyssenKrupp: [TKAG] a [TKL], společně a nerozdílně: 23 477 850 EUR; a
 - [MEE]: 1 841 400 EUR.
- [...]“

Řízení a návrhová žádání účastnic řízení

- 32 Návrhy došlými kanceláři Tribunálu dne 4. května 2007 (ve věcech T-141/07 a T-142/07) a dne 7. května 2007 (ve věcech T-145/07 a T-146/07), podaly žalobkyně, společnosti GTO, GT, Otis Belgie, Otis Německo, Otis Nizozemsko, OEC a UTC, projednávané žaloby.
- 33 Tribunál (osmý senát) na základě zprávy soudce zpravodaje rozhodl o zahájení ústní části řízení v projednávaných věcech a v rámci organizačních procesních opatření stanovených v článku 64 svého jednacího řádu položil účastnicím řízení písemné otázky a vyzval je k předložení dokumentů. Účastnice řízení těmito opatřeními ve stanovené lhůtě vyhověly.
- 34 Na základě žádosti podané Komisí dne 18. srpna 2009 ve věci T-145/07 vyzval Tribunál v rámci organizačních procesních opatření stanovených v článku 64 jednacího řádu rovněž Komisi, aby odpověděla na určité otázky a předložila dokumenty. Komise tomu vyhověla ve stanovené lhůtě.

- 35 Řeči účastnic řízení ve věcech T-141/07, T-145/07 a T-146/07 a jejich odpovědi na ústní otázky Tribunálu byly vyslechnuty na jednáních ve dnech 1., 6. a 7. října 2009.
- 36 Žalobkyně ve věci T-142/07 nebyla přítomna na jednání dne 1. října 2009. Na tomto jednání nicméně Komise odpověděla na otázky Tribunálu.
- 37 Ve věci T-141/07 předložila žalobkyně na výzvu Tribunálu dne 12. října 2009 dopis, který upřesňoval údaje ze spisu, jejichž nezveřejnění Tribunálem se na jednání domáhala. Dopisem ze dne 12. listopadu 2009 Komise formulovala svá vyjádření k tomuto dopisu. Ústní část řízení v této věci byla následně uzavřena.
- 38 Ve věci T-142/07 oznámila žalobkyně dopisem ze dne 12. října 2009 Tribunálu, že nemá námitky proti spojení uvedené věci pro účely rozsudku s věcmi T-141/07, T-145/07 a T-146/07. Ústní část řízení ve věci T-142/07 byla následně uzavřena.
- 39 Ve věcech T-145/07 a T-146/07 předložily žalobkyně na výzvu Tribunálu dne 15. října 2009 dopis, který upřesňoval údaje ze spisu, jejichž nezveřejnění Tribunálem se žalobkyně domáhaly na jednání. Ústní část řízení v těchto věcech byla následně uzavřena.
- 40 Poté, co byly žalobkyně ve věcech T-141/07, T-145/07 a T-146/07 k tomuto bodu vyslechnuty na jednání a žalobkyně ve věci T-142/07 rovněž písemně uvedla svá vyjádření, rozhodl Tribunál spojit projednávané věci pro účely rozsudku na základě článku 50 svého jednacího řádu.
- 41 Ve věci T-141/07 žalobkyně navrhuje, aby Tribunál:
- zrušil napadené rozhodnutí v rozsahu, ve kterém se jí týká;
 - podpůrně, zrušil nebo snížil pokutu, která jí byla uložena napadeným rozhodnutím;
 - uložil Komisi náhradu nákladů řízení.
- 42 Ve věci T-142/07 žalobkyně navrhuje, aby Tribunál:
- zrušil napadené rozhodnutí v rozsahu, ve kterém se jí týká;
 - podpůrně, zrušil nebo snížil pokutu, která jí byla uložena napadeným rozhodnutím;
 - uložil Komisi náhradu nákladů řízení.
- 43 Ve věci T-145/07 žalobkyně navrhuje, aby Tribunál:
- zrušil nebo podstatně snížil pokuty, které jim byly uloženy podle napadeného rozhodnutí;
 - uložil Komisi náhradu nákladů řízení;
 - přijal všechna další opatření, která bude považovat za užitečná.
- 44 Ve věci T-146/07 žalobkyně navrhuje, aby Tribunál:
- zrušil nebo podstatně snížil pokuty, které jí byly uloženy podle napadeného rozhodnutí;
 - uložil Komisi náhradu nákladů řízení;
 - přijal všechna další opatření, která bude považovat za užitečná.

45 Komise v každé věci navrhuje, aby Tribunál:

- zamítl žaloby;
- uložil žalobkyním náhradu nákladů řízení.

Právní otázky

46 Úvodem je třeba uvést, že žaloby podané žalobkyněmi ve věcech T-141/07 a T-142/07 mají dva předměty, a to návrh na zrušení napadeného rozhodnutí a, podpůrně, návrh na zrušení pokut nebo snížení jejich výše. Naopak žaloby podané žalobkyněmi ve věcech T-145/07 a T-146/07 směřují pouze ke zrušení nebo snížení pokut.

47 Žalobkyně ve věci T-141/07, která byla na jednání vyzvána Tribunálem, aby předložila svá vyjádření k přesnému dosahu její argumentace, v zásadě prohlásila, že pouze žalobní důvod vycházející z porušení zásady rovného zacházení v rámci přičtení chování GTO jejím mateřským společností může vést ke zrušení napadeného rozhodnutí v plném rozsahu.

48 Žalobkyně ve věcech T-141/07, T-142/07, T-145/07 a T-146/07 uplatňují dohromady osm žalobních důvodů. První vychází z porušení zásad, které upravují přičtení odpovědnosti za porušení článku 81 ES, presumpci neviny, personalitu trestů a rovné zacházení, porušení práva na obhajobu a porušení článku 253 ES při přičtení protiprávních jednání spáchaných dceřinými společnostmi příslušným mateřským společností. Druhý vychází z porušení pokynů z roku 1998, zásad proporcionality a rovného zacházení, práva na obhajobu a článku 253 ES při stanovení výchozí částky pokut na základě závažnosti protiprávních jednání. Třetí žalobní důvod, který je uplatněn pouze žalobkyněmi ve věci T-145/07, vychází z porušení pokynů z roku 1998 a zásady proporcionality při stanovení výchozí částky pokuty na základě doby trvání protiprávního jednání v Německu. Čtvrtý žalobní důvod, uplatněný žalobkyněmi ve věcech T-145/07 a T-146/07, vychází z porušení pokynů z roku 1998 a zásady proporcionality při použití skupinového násobícího činitele, aby se zohlednil odrazující cíl při stanovení výchozí částky pokut. Pátý žalobní důvod uplatněný žalobkyněmi ve věcech T-141/07 a T-145/07, vychází z porušení oznámení o spolupráci z roku 2002, článku 253 ES a z porušení zásad legitimního očekávání, proporcionality, spravedlnosti, rovného zacházení a práva na obhajobu při posouzení jejich spolupráce. Šestý žalobní důvod, uplatněný žalobkyněmi ve věcech T-141/07 a T-145/07, vychází z porušení zásad ochrany legitimního očekávání a proporcionality při stanovení výše snížení pokut poskytnutého za spolupráci mimo rámec oznámení o spolupráci z roku 2002. Sedmý žalobní důvod uplatněný žalobkyněmi ve věcech T-141/07 a T-145/07 vychází z porušení čl. 23 odst. 2 nařízení č. 1/2003. Konečně osmý žalobní důvod uplatněný žalobkyní ve věci T-141/07 vychází z porušení zásady proporcionality při stanovení konečné částky pokut.

K žalobnímu důvodu vycházejícímu z porušení zásad, které upravují přičtení odpovědnosti za porušení článku 81 ES, presumpci neviny, personalitu trestů a rovné zacházení, z porušení práva na obhajobu a porušení článku 253 ES, při přičtení protiprávních jednání spáchaných dceřinými společnostmi jejich příslušným mateřským společností

Úvodní poznámky

49 V rámci tohoto žalobního důvodu žalobkyně ve věcech T-141/07, T-142/07, T-145/07 a T-146/07 zpochybňují odpovědnost UTC, OEC, Otis Belgie a GT za protisoutěžní chování jejich příslušných dceřiných společností v Belgii, Německu, Lucembursku a Nizozemsku.

- 50 Ačkoliv žalobkyně ve věcech T-145/07 a T-146/07 formulovaly tento žalobní důvod pouze v rámci jejich návrhu na zrušení nebo snížení výše pokut, je třeba mít za to, že tímto žalobním důvodem uvedené žalobkyně podobně jako žalobkyně ve věcech T-141/07 a T-142/07 směřují nejen ke zrušení nebo snížení uložených pokut, ale rovněž ke zrušení článku 1 napadeného rozhodnutí v rozsahu, v němž Komise v tomto rozhodnutí neprávem konstatovala protiprávní jednání přičtené dotýcným mateřským společností.
- 51 Tento žalobní důvod se tak týká zaprvé legality konstatování protiprávního jednání mateřských společností uvedeného v článku 1 napadeného rozhodnutí a zadruhé legality pokut uložených uvedeným společností v článku 2 napadeného rozhodnutí.
- 52 Pokud jde o solidární odpovědnost mateřské společnosti za jednání její dceřiné společnosti, je třeba připomenout, že okolnost, že dceřiná společnost má oddělenou právní subjektivitu, nestačí k vyloučení možnosti, že její chování lze přičíst mateřské společnosti (rozsudek Soudního dvora ze dne 14. července 1972, Imperial Chemical Industries v. Komise, 48/69, Recueil, s. 619, bod 132).
- 53 Unijní právo hospodářské soutěže se totiž vztahuje na činnosti podniků a pojem „podnik“ zahrnuje jakoukoli jednotku vykonávající hospodářskou činnost nezávisle na právním postavení této jednotky a způsobu jejího financování (viz rozsudek Soudního dvora ze dne 10. září 2009, Akzo Nobel a další v. Komise, C-97/08 P, Sb. rozh. s. I-8237, bod 54 a citovaná judikatura).
- 54 Unijní soud rovněž upřesnil, že pojem „podnik“ musí být v tomto kontextu chápán jako pojem označující hospodářskou jednotku, i když z právního hlediska je tato hospodářská jednotka složena z více fyzických nebo právnických osob (viz rozsudky Soudního dvora ze dne 12. července 1984, Hydrotherm Gerätebau, 170/83, Recueil, s. 2999, bod 11, a Akzo Nobel a další v. Komise, bod 53 výše, bod 55 a citovaná judikatura; rozsudek Tribunálu ze dne 29. června 2000, DSG v. Komise, T-234/95, Recueil, s. II-2603, bod 124). Zdůraznil tak, že pro účely použití pravidel hospodářské soutěže není rozhodující formální oddělenost mezi dvěma společnostmi vyplývající z jejich oddělené právní subjektivity, ale otázka, zda existuje jednota v jejich tržním chování. Může se tedy ukázat nezbytným určit, zda dvě společnosti s oddělenými právními subjektivitami tvoří nebo patří do jednoho a téhož podniku nebo hospodářské jednotky, která má jednotné tržní chování (rozsudek Imperial Chemical Industries v. Komise, bod 52 výše, bod 140, a rozsudek Tribunálu ze dne 15. září 2005, DaimlerChrysler v. Komise, T-325/01, Sb. rozh. s. II-3319, bod 85).
- 55 Pokud taková hospodářská jednotka poruší pravidla hospodářské soutěže, musí nést za toto protiprávní jednání odpovědnost na základě zásady osobní odpovědnosti (viz rozsudek Akzo Nobel a další v. Komise, bod 53 výše, bod 56 a citovaná judikatura).
- 56 Chování dceřiné společnosti tak může být přičteno mateřské společnosti zejména tehdy, pokud tato dceřiná společnost, byť má vlastní právní subjektivitu, samostatně neurčuje své chování na trhu, ale v zásadě uplatňuje pokyny, které jsou jí uděleny mateřskou společností, zejména s ohledem na hospodářské, organizační a právní vazby, které spojují tyto dva právní subjekty (viz rozsudky Soudního dvora ze dne 16. listopadu 2000, Metsä-Serla a další v. Komise, C-294/98 P, Recueil, s. I-10065, bod 27; ze dne 28. června 2005, Dansk Rørindustri a další v. Komise, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P až C-208/02 P a C-213/02 P, Sb. rozh. s. I-5425, bod 117, a Akzo Nobel a další v. Komise, bod 53 výše, bod 58 a citovaná judikatura).
- 57 V takové situaci jsou totiž mateřská společnost a její dceřiná společnost součástí téže hospodářské jednotky, a tudíž tvoří jediný podnik ve smyslu judikatury uvedené výše v bodě 54. Skutečnost, že mateřská společnost a její dceřiná společnost představují jediný podnik ve smyslu článku 81 ES, tak umožňuje Komisi určit rozhodnutí ukládající pokuty mateřské společnosti, aniž je vyžadováno prokázání osobního zapojení této společnosti do protiprávního jednání (rozsudek Akzo Nobel a další v. Komise, bod 53 výše, bod 59).

- 58 V tomto ohledu je třeba upřesnit, že se Komise nemůže spokojit s konstatováním, že podnik může vykonávat rozhodující vliv na jiný podnik, aniž je třeba ověřit, zda takový vliv skutečně vykonával. Komisi naopak v zásadě přísluší prokázat takový rozhodující vliv na základě souhrnu skutkových okolností, mezi které patří zejména případná řídicí pravomoc jednoho z uvedených podniků vůči druhému podniku (v tomto smyslu viz rozsudky Soudního dvora ze dne 2. října 2003, *Aristrain v. Komise*, C-196/99 P, Recueil, s. I-11005, body 96 až 99 a *Dansk Rørindustri a další v. Komise*, bod 56 výše, body 118 až 122; rozsudek Tribunálu ze dne 27. září 2006, *Avebe v. Komise*, T-314/01, Sb. rozh. s. II-3085, bod 136).
- 59 V konkrétním případě, kdy mateřská společnost vlastní 100 % kapitálu své dceřiné společnosti, která porušila unijní pravidla hospodářské soutěže, může jednak tato mateřská společnost vykonávat rozhodující vliv na chování této dceřiné společnosti, jednak existuje vyvratitelná domněnka, podle které uvedená mateřská společnost skutečně vykonává rozhodující vliv na chování své dceřiné společnosti (viz rozsudek *Akzo Nobel a další v. Komise*, bod 53 výše, bod 60 a citovaná judikatura).
- 60 Za těchto podmínek stačí k tomu, aby se dalo předpokládat, že mateřská společnost vykonává rozhodující vliv na obchodní politiku dceřiné společnosti, aby Komise prokázala, že veškerý kapitál této dceřiné společnosti je vlastněn její mateřskou společností. Komise následně může považovat mateřskou společnost za společně a nerozdílně odpovědnou za zaplacení pokuty uložené její dceřiné společnosti, ledaže tato mateřská společnost, které přísluší vyvrátit tuto domněnku, předloží dostatečné důkazy, které by mohly prokázat, že se její dceřiná společnost chová na trhu samostatně (viz rozsudek *Akzo Nobel a další v. Komise*, bod 53 výše, bod 61 a citovaná judikatura).
- 61 Ačkoli je pravda, že Soudní dvůr v bodech 28 a 29 svého rozsudku ze dne 16. listopadu 2000, *Stora Kopparbergs Bergslags v. Komise* (C-286/98 P, Recueil, s. I-9925), uvedl kromě vlastnictví 100 % kapitálu dceřiné společnosti další okolnosti jako nezpochybnění vlivu vykonávaného mateřskou společností na obchodní politiku své dceřiné společnosti a společné zastoupení obou společností v průběhu správního řízení, nemění to nic na tom, že takové okolnosti Soudní dvůr uvedl pouze s cílem popsat souhrn skutečností, na kterých Tribunál založil své úvahy, a nikoli za účelem podmínit použití domněnky uvedené výše v bodě 59 předložením dalších nepřímých důkazů o skutečném vykonání vlivu mateřské společnosti (rozsudek *Akzo Nobel a další v. Komise*, bod 53 výše, bod 62).
- 62 S přihlédnutím k výše připomenutým zásadám je tedy třeba přezkoumat přičtení protiprávních jednání spáchaných společnostmi Otis Německo, Otis Belgie, Otis Nizozemsko a GTO jejich příslušným mateřským společností. V tomto ohledu je třeba přezkoumat postupně zaprvé přičtení protiprávních jednání spáchaných v Belgii, Německu a Nizozemsku společnostmi Otis Belgie, Otis Německo a Otis Nizozemsko (dále jen, dohromady, „dceřiné společnosti Otis“) společností UTC a OEC (body 615 až 621 odůvodnění napadeného rozhodnutí) a zadruhé přičtení protiprávních jednání spáchaných společností GTO v Lucembursku společností UTC, OEC, Otis Belgie a GT (body 622 až 626 odůvodnění napadeného rozhodnutí).

K přičtení protiprávních jednání spáchaných dceřinými společnostmi Otis společností UTC a OEC

- 63 V bodě 615 odůvodnění napadeného rozhodnutí Komise vysvětluje, že „[a]čkoliv [dceřiné společnosti Otis] jsou právními entitami, které se přímo účastnily kartelových dohod, jejich vlastník, společnost OEC, a její jediný vlastník a konečná mateřská společnost UTC mohly vykonávat rozhodující vliv na obchodní politiku každé z dceřiných společností během doby trvání protiprávního jednání a dá se předpokládat, že tuto pravomoc využily“.
- 64 V bodech 616 až 618 odůvodnění napadeného rozhodnutí se Komise domnívá, že argument, podle kterého dceřiné společnosti Otis přijímaly všechna obchodní rozhodnutí autonomně a bez jakýchkoliv instrukcí ze strany společnosti OEC nebo argument, podle kterého průběžné činnosti, včetně

rozhodnutí týkajících se účasti na nabídkách [důvěrné]¹ nepodléhaly schválení na úrovni OEC, nebo též argument vycházející z [důvěrné], „nestačí k vyvrácení domněnky, podle které [dceřiné společnosti Otis] neurčovaly samostatně své chování na trhu“. Pokud jde o posledně uvedený argument, Komise v bodě 618 odůvodnění napadeného rozhodnutí doplňuje zaprvé, že [důvěrné] a zadruhé, že [důvěrné].

- 65 Komise rovněž v bodě 619 odůvodnění napadeného rozhodnutí tvrdí, že „[v] jejich odpovědích na oznámení námitek jí společnosti OEC, UTC a jejich dotyčné dceřiné společnosti [neposkytly] žádnou informaci, která by ujasnila jejich vzájemné vztahy uvnitř skupiny, hierarchickou strukturu a informační povinnosti, aby vyvrátily domněnku, podle které OEC a UTC vykonávaly rozhodující vliv na své dceřiné společnosti, a tím těmto společnostem bránily samostatně určovat jejich chování na trhu“.
- 66 Konečně v bodě 620 odůvodnění napadeného rozhodnutí Komise uvádí, že na rozdíl od tvrzení OEC, tato společnost „nebyla shledána solidárně odpovědnou za různá porušení článku 81 [ES] na základě ‚praktických nebo politických‘ úvah, ale naopak výlučně na základě skutečnosti, že společnosti OEC a UTC tvořily hospodářskou jednotku, která se dopustila velmi závažných porušení [unijního] práva v oblasti hospodářské soutěže [...]“
- 67 V první části žalobního důvodu žalobkyně ve věcech T-145/07 a T-146/07 v zásadě uvádí, že s ohledem na osobní povahu odpovědnosti za porušení práva hospodářské soutěže, může být mateřská společnost shledána odpovědnou za chování své dceřiné společnosti pouze ve dvou situacích, a sice zaprvé když dceřiná společnost nerozhoduje samostatně o své obchodní politice, ale ve všech směrech uplatňuje pokyny od mateřské společnosti, což musí Komise prokázat, a zadruhé když mateřská společnost věděla o protiprávním jednání dceřiné společnosti a neukončila je, ačkoliv tak mohla učinit. Přitom v napadeném rozhodnutí neexistuje žádný důkaz v tomto smyslu.
- 68 Odpovědnost mateřské společnosti se tak nemůže zakládat na její schopnosti uplatňovat vliv, jak je pojímána v rámci použití nařízení Rady (ES) č. 139/2004 ze dne 20. ledna 2004 o kontrole spojování podniků (Úř. věst. L 24, s. 1; Zvl. vyd. 08/03, s. 40). Stanovisko Komise by znamenalo, že by žádná mateřská společnost nemohla vyvrátit domněnku, kterou Komise přijala, protože by nebylo možné, s výjimkou mimořádných okolností, aby společnost vlastníci celou jinou akciovou společnost neměla z právního hlediska možnost ji ovlivňovat. Žalobkyně ve věci T-146/07 dále tvrdí, že tvrzení Komise je v rozporu s presumpcí nevinu zaručenou článkem 6 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod podepsané v Římě dne 4. listopadu 1950 (dále jen „EÚLP“) a čl. 23 odst. 2 nařízení č. 1/2003, který umožňuje Komisi ukládat pokuty jen za protiprávní jednání spáchaná úmyslně nebo z nedbalosti.
- 69 V tomto ohledu je zaprvé třeba uvést, že argumentace žalobkyň nesprávně vykládá judikaturu připomenutou výše v bodech 52 až 61. Podle této judikatury se Komise nemůže za účelem přičtení protiprávního jednání jedné společnosti druhé společnosti opřít o pouhou schopnost ovlivnit takovou společnost, jak je pojímána v rámci použití nařízení č. 139/2004 a přitom neověřit, zda takový vliv skutečně vykonávala. Komisi naopak v zásadě přísluší prokázat takový rozhodující vliv na základě souhrnu skutkových okolností, mezi které patří zejména případná řídicí pravomoc jedné z těchto společností vůči druhé společnosti. Nicméně podle této judikatury, jestliže mateřská společnost vlastní 100 % kapitálu své dceřiné společnosti, platí vyvratitelná domněnka, že uvedená mateřská společnost vykonává rozhodující vliv na chování své dceřiné společnosti, a stačí tedy, aby Komise prokázala, že veškerý kapitál dceřiné společnosti je vlastněn její mateřskou společností. Soudní dvůr tak měl za to, že mateřské společnosti přísluší vyvrátit tuto domněnku tím, že předloží dostatečné důkazy, které by mohly prokázat, že se její dceřiná společnost chová na trhu samostatně (rozsudky Stora Kopparbergs Bergslags v. Komise, bod 61 výše, bod 29, a Akzo Nobel a další v. Komise, bod 53 výše, bod 61).

1 – Důvěrné údaje byly vynechány.

- 70 V projednávaném případě je nesporné, že v průběhu doby trvání protiprávního jednání vlastnila UTC přímo 100 % kapitálu společnosti OEC a nepřímo, prostřednictvím OEC, 100 % kapitálu společností Otis Belgie, Otis Německo a Otis Nizozemsko. Komise tedy správně předpokládala, že UTC vykonávala během doby trvání protiprávního jednání rozhodující vliv na obchodní politiku těchto společností. Žalobkyně ve věcech T-145/07 a T-146/07 tedy nemohou tvrdit, že v případě dceřiných společností 100 % vlastněných jejich mateřskou společností měla Komise prokázat, že dceřiná společnost nerozhoduje samostatně o své obchodní politice nebo že mateřská společnost věděla o protiprávním jednání dceřiné společnosti a neukončila je, ačkoliv měla pravomoc tak učinit.
- 71 Zadruhé, pokud jde o údajné porušení zásady presumpce neviny, je třeba připomenout, že tato zásada, jak vyplývá především z čl. 6 odst. 2 EÚLP, je součástí základních práv, která jsou podle judikatury Soudního dvora, mimoto opětovně potvrzené čl. 6 odst. 2 EU, jakož i článkem 48 Listiny základních práv Evropské unie, vyhlášené dne 7. prosince 2000 v Nice (Úř. věst. C 364, s. 1), uznaná unijním právním řádem. S ohledem na povahu dotčených protiprávních jednání a na povahu a stupeň přísnosti souvisejících sankcí se zásada presumpce neviny použije zejména na řízení o porušení pravidel hospodářské soutěže uplatnitelných na podniky, v rámci kterých může být rozhodnuto o pokutách či penále (viz rozsudek Tribunálu ze dne 5. dubna 2006, Degussa v. Komise, T-279/02, Sb. rozh. s. II-897, bod 115 a citovaná judikatura).
- 72 Zásada presumpce neviny vyžaduje, aby každý, kdo je obviněn z protiprávního jednání, byl považován za nevinného, dokud jeho vina není prokázána v souladu s právem (rozsudek Tribunálu ze dne 6. října 2005, Sumitomo Chemical a Sumika Fine Chemicals v. Komise, T-22/02 a T-23/02, Sb. rozh. s. II-4065, bod 106).
- 73 Pokud jde o otázku, zda je pravidlo týkající se přičitatelnosti protiprávního jednání, takové, jaké je uvedeno v judikatuře citované v bodě 59 výše, slučitelné s čl. 6 odst. 2 EÚLP, je třeba zdůraznit, že Evropský soud pro lidská práva (dále jen „ESLP“) měl za to, že toto ustanovení nebrání skutkovým či právním domněnkám, které se vyskytují v zákonech upravujících postihy, ale ukládá povinnost uplatňovat tyto domněnky v přiměřené míře s ohledem na závažnost věci a při zachování práva na obhajobu (viz ESLP, rozsudek Salabiaku v. Francie, ze dne 7. října 1988, řada A č. 141-A, § 28; viz rovněž v tomto smyslu ESLP, rozsudek Grayson a Barnham v. Spojené království, ze dne 23. září 2008, *Sbírka rozsudků a rozhodnutí*, 2008, § 40). Porušením presumpce neviny tak není, pokud jsou v rámci řízení ve věcech hospodářské soutěže učiněny určité závěry založené na obecných zkušenostech a dotčným podnikům je zachována možnost takové závěry vyvrátit (viz obdobně stanovisko generální advokátky Kokott předcházející rozsudku Soudního dvora ze dne 4. června 2009, T-Mobile Netherlands a další, C-8/08, Sb. rozh. s. I-4529, I-4533, bod 93).
- 74 V projednávaném případě přitom Komise nejprve v napadeném rozhodnutí prokázala, aniž uplatnila jakékoliv skutkové či právní domněnky, že dceřiné společnosti Otis porušily článek 81 ES v Belgii, Německu a Nizozemsku.
- 75 S ohledem na skutečnost, že se článek 81 ES týká jednání podniků, Komise následně přezkoumala, zda hospodářská entita, která se dopustila těchto protiprávních jednání, zahrnovala rovněž mateřské společnosti dceřiných společností Otis. Prokázala, že OEC a UTC vykonávaly rozhodující vliv na chování jejich dceřiných společností, přičemž se opřela o domněnku odpovědnosti, která vyplývá zejména z judikatury citované v bodě 59 výše. Konečně v rámci dodržení práva na obhajobu měly tyto mateřské společnosti, kterým bylo určeno oznámení námitek, možnost vyvrátit tuto domněnku tím, že předloží důkazy, které by mohly prokázat samostatnost dceřiných společností Otis. Komise se nicméně v bodě 621 odůvodnění napadeného rozhodnutí domnívala, že tato domněnka nebyla vyvrácena.
- 76 Jelikož byla domněnka uvedená v bodě 59 výše vyvrátitelná a týkala se pouze přičtení již prokázaného protiprávního jednání dceřiné společnosti mateřské společnosti a navíc byla uplatněna v rámci řízení dodržujícího právo na obhajobu, musí být výtku vycházející z porušení zásady presumpce neviny zamítnuta.

- 77 Zatřetí nemohou žalobkyně ve věcech T-145/07 a T-146/07 ani tvrdit, že byla v projednávaném případě porušena zásada personalit trestů. Na základě této zásady, která je použitelná na veškerá správní řízení, která mohou vést k uložení sankcí na základě unijních pravidel hospodářské soutěže, může být podnik potrestán pouze za skutečnosti, které jsou mu individuálně vytýkány (viz v tomto smyslu rozsudek Tribunálu ze dne 13. prosince 2001, Krupp Thyssen Stainless a Acciai speciali Terni v. Komise, T-45/98 a T-47/98, Recueil, s. II-3757, bod 63). Nicméně tato zásada se musí uvést do souladu s pojmem „podnik“. Komisi totiž umožňuje určit rozhodnutí ukládající pokuty mateřské společnosti skupiny společností, nikoli vztah podněcování k protiprávnímu jednání mezi mateřskou společností a její dceřinou společností, a tím spíše ani osobní zapojení prvně uvedené společnosti do protiprávního jednání, ale skutečnost, že mateřská společnost a její dceřiná společnost představují jediný podnik ve smyslu článku 81 ES (v tomto smyslu viz rozsudek Tribunálu ze dne 30. září 2003, Michelin v. Komise, T-203/01, Recueil, s. II-4071, bod 290). V tomto ohledu je třeba konstatovat, že UTC a OEC byly osobně potrestány za protiprávní jednání, kterých se měly samy dopustit z důvodu úzkých hospodářských a právních vztahů, které je pojily s dceřinými společnostmi Otis (v tomto smyslu viz rozsudek Metsä-Serla a další v. Komise, bod 56 výše, bod 34). Z toho vyplývá, že zásada personalit trestů nebyla porušena.
- 78 Je tedy třeba dospět k závěru, že Komise se mohla právem opřít o domněnku, podle které OEC a UTC vykonávaly rozhodující vliv na obchodní politiku dceřiných společností Otis během doby trvání protiprávního jednání (bod 615 odůvodnění napadeného rozhodnutí).
- 79 V rámci druhé části žalobního důvodu žalobkyně ve věcech T-145/07 a T-146/07 tvrdí, že i za předpokladu, že vlastnictví 100 % kapitálu společnosti postačuje k založení domněnky o odpovědnosti mateřské společnosti, předložily dostatek důkazů k tomu, aby vyvrátily tuto domněnku, v rozporu s tvrzením uvedeným v bodě 619 odůvodnění napadeného rozhodnutí. Je třeba tedy přezkoumat, zda Komise v bodě 621 odůvodnění napadeného rozhodnutí správně tvrdila, že UTC a OEC nevyvrátily domněnku odpovědnosti za protiprávní jednání spáchané dceřinými společnostmi Otis.
- 80 Zprv je třeba zamítnout argumentaci UTC vycházející z nedostatku odůvodnění napadeného rozhodnutí, pokud jde o závěr Komise, podle kterého nevyvrátila domněnku odpovědnosti. Podle ustálené judikatury musí z odůvodnění vyžadovaného článkem 253 ES jasně a jednoznačně vyplývat úvahy unijního orgánu, jenž sporný akt vydal, aby se tak zúčastněné osoby mohly seznámit s důvody, které vedly k přijetí opatření, a příslušný soud mohl vykonat svůj přezkum (rozsudek Soudního dvora ze dne 2. dubna 1998, Komise v. Sytraval a Brink's France, C-367/95 P, Recueil, s. I-1719, bod 63, a ze dne 30. září 2003, Německo v. Komise, C-301/96, Recueil, s. I-9919, bod 87; rozsudek Avebe v. Komise, bod 58 výše, bod 41). Přitom v projednávaném případě Komise jasně v bodech 616 až 620 odůvodnění napadeného rozhodnutí (viz body 64 až 66 výše) uvedla důvody, pro které měla za to, že UTC nevyvrátila uvedenou domněnku.
- 81 Zadruhé je třeba připomenout, že pro účely vyvrácení domněnky odpovědnosti musí mateřská společnost předložit dostatečné důkazy k prokázání toho, že se dceřiná společnost chová na trhu samostatně. Je tedy třeba ověřit, zda žalobkyně takové důkazy předložily, jak tvrdí.
- 82 Zprv argument žalobkyně ve věci T-146/07, podle kterého byly společnosti UTC a OEC právními entitami odlišnými od jejich dceřiných společností, nemůže vyvrátit výše uvedenou domněnku, jelikož formální oddělenost mezi společnostmi vyplývající z jejich oddělené právní subjektivity nebrání tomu, že mohou tvořit jediný podnik pro účely použití článku 81 ES z důvodu jednotnosti jejich chování na trhu (viz bod 52 výše).
- 83 Zadruhé oddělenost vedoucích a řídicích orgánů UTC a dceřiných společností Otis, a [důvěrně] správní rady OEC a správních rad uvedených dceřiných společností během doby trvání protiprávního jednání uplatněná žalobkyněmi ve věcech T-145/07 a T-146/07 nemůže být považována za rozhodující. Jak totiž Komise uvedla zejména v bodě 618 odůvodnění napadeného rozhodnutí, [důvěrně], tato skutečnost nemůže jako taková prokázat, že dceřiné společnosti Otis určují svou obchodní politiku

samostatně. V každém případě je třeba konstatovat, že tato tvrzení nejsou podpořena listinnými důkazy, jako je jmenný seznam členů statutárních orgánů uvedených podniků v době protiprávního jednání (v tomto smyslu viz rozsudek Tribunálu ze dne 8. října 2008, Schunk a Schunk Kohlenstoff-Technik v. Komise, T-69/04, Sb. rozh. s. II-2567, bod 69).

- 84 Zatřetí postavení UTC jako holdingové společnosti diversifikovaného konglomerátu, jejíž dozor nad činnostmi OEC se omezoval na to, co vyžadovaly povinnosti UTC vůči jejím vlastním akcionářům podle použitelného práva, nemůže rovněž vyvrátit domněnku odpovědnosti. V tomto ohledu je třeba přesně připomenout, že v kontextu skupiny společností je holding společností, jejímž cílem je seskupit podíly v různých společnostech a jejíž funkcí je zajistit jednotu jejich řízení (rozsudek Schunk a Schunk Kohlenstoff-Technik v. Komise, bod 83 výše, bod 63). Dále v projednávaném případě sama UTC uplatnila v odpovědi na oznámení námitek a ve své žalobě několik skutečností svědčících o jejím zapojení do určování obchodní politiky jejich dceřiných společností, které naznačují, že dceřiné společnosti Otis neurčují své chování na trhu samostatně. *[důvěrné]*
- 85 Začtvrté v rozporu s tvrzením žalobkyň ve věcech T-145/07 a T-146/07 nemůže použití formálních a písemných politik dodržování pravidel hospodářské soutěže vyvrátit domněnku odpovědnosti OEC a UTC za chování jejich dceřiných společností. Použití takových politik totiž neumožňuje prokázat, že uvedené dceřiné společnosti určovaly samostatně svou obchodní politiku na trhu. Skutečnost, že UTC a OEC zajišťují provádění takových politik *[důvěrné]*, nebo dále skutečnost, zdůrazněná OEC v žalobě, že *[důvěrné]* naopak podporuje tvrzení, podle kterého nejsou dceřiné společnosti Otis vedeny samostatně.
- 86 V tomto kontextu je třeba rovněž zamítnout argumenty žalobkyň ve věci T-145/07, podle kterých zaprvé skutečnost, že mateřská společnost vydává pravidla a obchodní pokyny týkající se určitých zásad, neprokazuje podrobnou kontrolu každodenního chování dceřiné společnosti, a zadruhé by bylo v rozporu se zdravým rozumem a základními zásadami spravedlnosti používat instrukce, které byly vytvořeny za účelem předcházení protiprávnímu jednání, k prokázání odpovědnosti za toto chování, jestliže tyto instrukce nebyly dodrženy. Tyto argumenty totiž spočívají na nesprávném předpokladu, podle kterého se Komise opřela o existenci uvedených pravidel a pokynů, aby prokázala odpovědnost OEC, k čemuž v projednávaném případě nedošlo, jelikož se Komise opřela v bodě 615 odůvodnění napadeného rozhodnutí o domněnku odpovědnosti potvrzenou ustálenou judikaturou (viz body 59 a 60 výše).
- 87 Zapáté skutečnost zdůrazněná žalobkyní ve věci T-146/07, že určití zaměstnanci jednali v rozporu s instrukcemi společnosti UTC zejména tím, že zatajili svá jednání před jejich nadřízenými a společností UTC, nemůže vyvrátit domněnku chybějící samostatnosti dotýcných dceřiných společností. V tomto ohledu je rozlišení, provedené společností UTC, mezi dceřinými společnostmi Otis a zaměstnanci těchto společností, kteří se dopustili protiprávních jednání a zároveň jejich jednání zatajili před jejich nadřízenými a společností UTC, umělé. Uvedení zaměstnanci se s ohledem na dceřiné společnosti Otis, které je zaměstnávají, nachází ve vztahu, který se vyznačuje tím, že pracují pro každou z těchto společností a pod jejím vedením a jsou během doby trvání tohoto vztahu integrováni v uvedených podnicích, takže tvoří s každým z nich hospodářskou jednotku (v tomto smyslu viz rozsudky Soudního dvora ze dne 16. prosince 1975, Suiker Unie a další v. Komise, 40/73 až 48/73, 50/73, 54/73 až 56/73, 111/73, 113/73 a 114/73, Recueil, s. 1663, bod 539, a ze dne 16. září 1999, Becu a další, C-22/98, Recueil, s. I-5665, bod 26).
- 88 Zašesté, pokud jde o argument vznesený žalobkyněmi ve věci T-145/07, podle kterého dceřiné společnosti Otis disponují „dostatečným stupněm samostatnosti“, aby určovaly všechny aspekty svého chování na trhu vůči zákazníkům a konkurentům, jakož i „nezbytnou samostatností“ k uskutečnění obchodních činností zahrnujících transakce *[důvěrné]*, je třeba konstatovat, že uvedené žalobkyně netvrdí, že dceřiné společnosti jednaly na trhu zcela samostatně, ale naopak že měly jen relativní samostatnost, ohraničenou na omezené obchodní činnosti.

- 89 Zatřetí je třeba zamítnout argument žalobkyně ve věci T-146/07, podle kterého domněnka odpovědnosti uvedená v bodě 59 výše, je nevyvratitelnou domněnkou nebo spadá pod režim objektivní odpovědnosti. Soudní dvůr totiž potvrdil vyvratitelnost domněnky v nedávném rozsudku Akzo Nobel a další v. Komise, bod 53 výše (body 60 a 61). Okolnost, že žalobkyně v projednávaném případě nepředložily důkazy, které by mohly vyvrátit domněnku chybějící samostatnosti dceřiných společností, neznámá, že tato domněnka nemůže být nikdy vyvrácena (v tomto smyslu viz stanovisko generální advokátky Kokott předcházející rozsudku Akzo Nobel a další v. Komise, bod 53 výše, Sb. rozh. s. I-8241, bod 75, a poznámka pod čarou 67).
- 90 Ze všeho výše uvedeného vyplývá, že Komise správně přičetla protiprávní jednání spáchaná dceřinými společnostmi Otis v Belgii, Německu a Nizozemsku jejich mateřským společnostem OEC a UTC.

K přičtení protiprávních jednání spáchaných GTO společností GT, Otis Belgie, OEC a UTC

– Napadené rozhodnutí

- 91 V bodě 626 odůvodnění napadeného rozhodnutí Komise konstatovala, že GT, která vlastnila [důvěrně] % kapitálu GTO v rozhodné době z hlediska protiprávního jednání, a Otis Belgie, která vlastnila zbývajících [důvěrně] %, musí být „spolu s GTO shledány solidárně odpovědné za porušení článku 81 [ES], ke kterému došlo v Lucembursku“. Za tímto účelem zaprvé vysvětlila, že „z důvodu úzkých osobních, hospodářských a právních vazeb mezi GTO a jejími dvěma mateřskými společnostmi, jsou tyto společnosti považovány za hospodářskou jednotku [...], a zdá se, že GTO neurčuje samostatně své chování na trhu, ale v podstatě provádí instrukce, které jí dávají mateřské společnosti“ (bod 622 odůvodnění napadeného rozhodnutí). Zadruhé měla Komise za to, že „Otis Belgie a GT nevyvrátí[ly] důkaz, podle kterého mohly vykonávat rozhodující vliv na obchodní politiku GTO a skutečně vykonávaly své kontrolní pravomoci a využívaly všechny další prostředky k vykonávání rozhodujícího vlivu, které jim příslušely“ (bod 626 odůvodnění napadeného rozhodnutí).
- 92 Pokud jde o výkon rozhodujícího vlivu na obchodní politiku GTO společnostmi GT a Otis Belgie, Komise v bodě 622 odůvodnění napadeného rozhodnutí poznamenala:
- „[...] [důvěrně] V důsledku toho se Komise domnívá, že během protiprávních jednání v Lucembursku vykonávala GTO své činnosti pod společnou kontrolou společností Otis [Belgie] a GT a obchodní politika GTO byla určována obecnou dohodou mezi jejími dvěma akcionáři. Mateřské společnosti jsou kromě toho zapojeny do provozování GTO v Lucembursku následujícím způsobem: [důvěrně].“
- 93 Komise připomíná v bodě 623 odůvodnění napadeného rozhodnutí, že „skutečnost, že běžné činnosti dceřiné společnosti jsou řízeny výlučně vedoucími pracovníky této dceřiné společnosti, není rozhodujícím činitelem při přičtení odpovědnosti mateřské společnosti“ a v bodě 624 odůvodnění doplňuje, že „z důvodu rozdělení hlasovacích práv mezi akcionáři ve správní radě GTO“ [důvěrně] je třeba mít za to, že „každé významné rozhodnutí přijaté GTO během protiprávního jednání nezbytně odráží vůli společností Otis [Belgie] a GT“.
- 94 Pokud jde o argument vznesený společností GT, podle kterého nemohla vykonávat rozhodující vliv na vypracování obchodní strategie GTO, Komise dále v bodě 625 odůvodnění napadeného rozhodnutí vysvětluje:

„[důvěrně]“

- 95 Konečně Komise konstatuje v bodě 622 odůvodnění napadeného rozhodnutí, že „OEC a UTC musí být rovněž shledány odpovědnými za [protisoutěžní chování GTO], jelikož [UTC] byla konečnou mateřskou společností vlastníci 100 % Otis [Belgie]. Prostřednictvím Otis [Belgie] mohly společnosti OEC a UTC vykonávat rozhodující vliv na obchodní politiku GTO během celé doby trvání protiprávního jednání a je možné předpokládat, že této pravomoci využily“.

– *K přičtení protiprávního jednání spáchaného společností GTO společnosti GT*

- 96 Žalobkyně ve věci T-142/07 zaprvé uvádí, že Komise právně dostačujícím způsobem neodůvodnila zapojení společnosti GT do protiprávního jednání v Lucembursku.
- 97 Jak bylo připomenuto v bodě 80 výše, z odůvodnění vyžadovaného článkem 253 ES musí jasně a jednoznačně vyplývat úvahy unijního orgánu, jenž sporný akt vydal, aby se tak zúčastněné osoby mohly seznámit s důvody, které vedly k přijetí opatření, a příslušný soud mohl vykonat svůj přezkum. Jak bylo připomenuto v bodech 91 až 93 výše, z bodu 622 odůvodnění napadeného rozhodnutí však vyplývá, že Komise měla za to, že v průběhu období, během kterého došlo k protiprávnímu jednání v Lucembursku, GTO vykonávala své činnosti pod společným dohledem společností Otis Belgie a GT. Pokud jde o zapojení společnosti GT, Komise uvedla v bodě 625 odůvodnění napadeného rozhodnutí [důvěrné].
- 98 Z toho vyplývá, že výtku týkající se nedostatečného odůvodnění musí být odmítnuta.
- 99 Zadruhé žalobkyně ve věci T-142/07 zpochybňuje opodstatněnost přičtení protiprávního jednání spáchaného GTO společnosti GT.
- 100 Žalobkyně ve věci T-142/07 tvrdí, že Komise neprokázala, že GT vykonávala rozhodující vliv na jednání GTO na trhu. Za tímto účelem odkazuje na skutečnost, že GT je čistě finanční společností bez vlastní obchodní činnosti, jejíž zisky vyplývají výlučně z vlastněných podílů. Nikdy nedosáhla obratu, neměla zaměstnance a nenesla provozní náklady. Účast GT ve společnosti GTO byla dále menšinovou účastí, která nešla nad to, co je nezbytné k ochraně finančních zájmů GT.
- 101 V tomto ohledu je třeba připomenout, že v kontextu práva hospodářské soutěže se pojmem „podnik“ rozumí jakákoli entita vykonávající hospodářskou činnost nezávisle na právním postavení této entity a způsobu jejího financování. Pouhé držení podílů, i kdyby zakládaly kontrolu, pokud umožňuje pouze výkon práv spojených s postavením akcionáře nebo společníka, jakož i případně přijímání dividend, pouhých plodů z vlastnictví majetku, nepostačuje k charakterizování činnosti subjektu držícího tyto podíly jako hospodářské. Naproti tomu subjekt držící podíly zakládající kontrolu ve společnosti skutečně tuto kontrolu vykonává tím, že přímo či nepřímo zasahuje do její správy, musí být považován za účastníčího se hospodářské činnosti vykonávané ovládaným podnikem (rozsudek Soudního dvora ze dne 10. ledna 2006, Cassa di Risparmio di Firenze a další, C-222/04, Sb. rozh. s. I-289, body 107, 111 a 112).
- 102 V projednávaném případě, přestože GT vlastnila jen [důvěrné] % základního kapitálu společnosti GTO, je třeba konstatovat, jak vyplývá z úmluvy o vedení a správě [důvěrné] uzavřené mezi GTO a GT (dále jen „úmluva z roku 1987“) a úmluvy o vedení a správě [důvěrné] uzavřené mezi GTO a panem D. (dále jen „úmluva z roku 1995“), že správa [důvěrné]. Přitom podle úmluvy z roku 1987 a úmluvy z roku 1995, byla správou [důvěrné] pověřena původně společnost GT a následně pan D. [důvěrné].
- 103 Podle úmluvy z roku 1987 a úmluvy z roku 1995 zmocněnec [důvěrné]. V tomto ohledu je třeba připomenout, že v rámci analýzy existence hospodářské jednotky mezi několika společnostmi, které náleží do jedné skupiny, je možné zohlednit vliv mateřské společnosti na cenovou politiku, výrobní činnosti a distribuci, prodejní cíle, hrubé obchodní marže, prodejní náklady, „cash flow“, zásoby a marketing (v tomto smyslu viz rozsudek Tribunálu ze dne 12. prosince 2007, Akzo Nobel a další

v. Komise, T-112/05, Sb. rozh. s. II-5049, bod 64 a citovaná judikatura), ale rovněž všechny relevantní skutečnosti týkající se hospodářských, organizačních a právních vazeb, které spojují uvedené společnosti a které se mohou lišit případ od případu, a tedy nemohou být předmětem taxativního výčtu (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 10. září 2009, Akzo Nobel a další v. Komise, bod 53 výše, bod 74). Z toho vyplývá, že Komise mohla mít právem za to, že GT a od roku 1995 pan D. [důvěrné] vykonávaly rozhodující vliv na obchodní politiku GTO.

104 Dále je nesporné, že se pan D. sám účastnil protisoutěžních schůzek uvedených v čl. 1 odst. 3 napadeného rozhodnutí (viz tabulky 8 a 10 uvedené v bodech 311 a 347 odůvodnění napadeného rozhodnutí), [důvěrné] ode dne 1. ledna 1996, a že tedy byla společnost GT perfektně informována o jednání GTO a zapojená do nich. Tribunál měl v tomto ohledu již za to, že protisoutěžní jednání dceřiné společnosti může být přičteno mateřské společnosti, jestliže existují přesné důkazy aktivního zapojení mateřské společnosti do protisoutěžního jednání dceřiné společnosti. V projednávaném případě tak tomu zjevně je, [důvěrné] (v tomto smyslu viz rozsudek Tribunálu ze dne 14. května 1998, KNP BT v. Komise, T-309/94, Recueil, s. II-1007, bod 47). V tomto ohledu nemůže být pan D., vzhledem k judikatuře citované v bodě 87 výše, oddělen od společnosti GT [důvěrné], ale naopak musí být považován spolu s ní za hospodářskou jednotku.

105 Z výše uvedeného vyplývá, že Komise právně dostačujícím způsobem prokázala, že GT vykonávala rozhodující vliv na jednání společnosti GTO na trhu. Výtka vycházející z údajně protiprávního přičtení jednání společnosti GTO společnosti GT tedy musí být odmítnuta.

– *K přičtení protiprávního jednání spáchaného společností GTO společností Otis Belgie, OEC a UTC*

106 Žalobkyně ve věcech T-141/07 a T-145/07 tvrdí, že Komise právně dostačujícím způsobem neprokázala, že společnosti Otis Belgie, OEC a UTC byly odpovědné za jednání GTO.

107 Zaprvé uvádí, že skutečnost, že Otis Belgie, OEC a UTC vlastnily podíl ve společnosti GTO, nestačí k tomu, aby jim bylo přičteno protiprávní jednání této společnosti. Pojem „společné ovládání“ používaný Komisí je tak irelevantní. Podle rozhodovací praxe Komise, která byla potvrzena Tribunálem v rozsudku Avebe v. Komise, bod 58 výše, mohou být mateřské společnosti, které vlastní podíl ve společném podniku, shledány odpovědnými za protisoutěžní jednání tohoto podniku, jen když se takového jednání účastnily nebo o něm věděly.

108 Úvodem, pokud jde o uplatnění rozhodovací praxe Komise žalobkyněmi ve věcech T-141/07 a T-145/07, je třeba uvést, že posouzení případné společné řídicí pravomoci mateřských společností nad jejich dceřinou společností musí být provedeno v závislosti na okolnostech vlastních každé věci. V důsledku toho nelze posouzení skutkových okolností dřívějších věcí Komisí přenést na projednávanou věc (v tomto smyslu viz rozsudek Tribunálu ze dne 9. července 2007, Sun Chemical Group a další v. Komise, T-282/06, Sb. rozh. s. II-2149, bod 88). Je třeba rovněž připomenout, že rozhodnutí týkající se dalších věcí mohou být pouze orientační, jestliže okolnosti věcí nejsou totožné (v tomto smyslu viz rozsudky Soudního dvora ze dne 21. září 2006, JCB Service v. Komise, C-167/04 P, Sb. rozh. s. I-8935, body 201 a 205, a ze dne 7. června 2007, Britannia Alloys & Chemicals v. Komise, C-76/06 P, Sb. rozh. s. I-4405, bod 60).

109 V rozporu s tvrzením žalobkyň ve věcech T-141/07 a T-145/07, Tribunál v rozsudku Avebe v. Komise, bod 58 výše, nevyžadoval, aby Komise pro účely přičtení protiprávního jednání společné dceřiné společnosti mateřské společnosti prokázala, že se mateřská společnost sama účastnila kartelové dohody nebo věděla o účasti dceřiné společnosti na kartelové dohodě. V tomto rozsudku měl Tribunál za to, že situace, ve které mateřské společnosti společné dceřiné společnosti ovládají společně všechny podíly uvedené dceřiné společnosti, a mají tedy nad touto společností společnou řídicí pravomoc, představuje situaci podobnou té, která vedla k vydání rozsudku Stora Kopparbergs Bergslags v. Komise, bod 61 výše, v níž jediná mateřská společnost měla 100% podíl ve své dceřiné společnosti,

pro účely prokázání domněnky, že uvedená mateřská společnost skutečně vykonávala vliv na chování své dceřiné společnosti. Je třeba zejména zdůraznit, že Tribunál v této věci uvedl, že oba společníci vlastníci po 50 % dotčeného společného podniku byli oprávněni jednat a podepisovat na účet společného podniku, zavazovat jej vůči třetím osobám a třetí osoby vůči němu a přijímat a vynakládat prostředky na účet podniku pouze společně. Navíc každodenní řízení společnosti příslušelo dvěma ředitelům, jmenovaným mateřskými společnostmi. Konečně, tyto ředitelé měli neomezenou a solidární odpovědnost za závazky společného podniku. Tribunál měl za to, že jako celek představují tyto skutkové okolnosti dostatečně závažné indicie k podložení domněnky, podle které mateřské společnosti společně určovaly způsob chování jejich dceřiné společnosti na trhu v takové míře, že jí v této souvislosti nezbývala žádná skutečná samostatnost (rozsudek Avebe v. Komise, bod 58 výše, body 138 a 139).

- 110 V projednávaném případě se na rozdíl od toho, co tvrdí žalobkyně ve věcech T-141/07 a T-145/07, Komise neopřela o pouhý podíl společnosti Otis Belgie a nepřímo společností OEC a UTC na kapitálu jejich dceřiné společnosti, aby odůvodnila jejich odpovědnost. V bodě 622 odůvodnění napadeného rozhodnutí se Komise zaprvé domnívala [důvěrné]. Zadruhé měla Komise za to, že Otis Belgie byla rovněž zapojena do provozování GTO v Lucembursku několika způsoby. [důvěrné] (bod 622 odůvodnění napadeného rozhodnutí).
- 111 Zadruhé žalobkyně ve věcech T-141/07 a T-145/07 tvrdí, že Otis Belgie, OEC a UTC nemohly vykonávat vliv na obchodní politiku GTO. Zejména úloha společnosti Otis Belgie byla omezena na vnesení kapitálu a vybírání dividend. Žalobkyně, které se opírají zejména o úmluvu z roku 1987, která svěřila správu [důvěrné] GTO společnosti GT a o úmluvu z roku 1995, která tuto správu svěřila panu D., tvrdí, že Otis Belgie neměla pravomoc zasahovat do správy společnosti GTO ani jmenovat osoby oprávněné zastupovat GTO, takže společnosti Otis Belgie není možné přičíst odpovědnost za protiprávní jednání společnosti GTO. Je tedy třeba přezkoumat, zda důkazy uvedené Komisí v napadeném rozhodnutí prokazují právně dostačujícím způsobem, že Otis Belgie vykonávala rozhodující vliv na obchodní politiku GTO.
- 112 V souladu s článkem 8 stanov GTO musí být rozhodnutí správní rady GTO přijímána 80% většinou hlasů. S ohledem na skutečnost, že je GTO vlastněna z [důvěrné] % společností Otis Belgie, přičemž zbývajících [důvěrné] % vlastní GT a s ohledem na to, že na základě článku 7 stanov GTO je každý společník zastoupen ve správní radě společnosti úměrně svému kapitálovému podílu, musela Otis Belgie během celé doby trvání protiprávního jednání prostřednictvím svého zástupce nebo svých zástupců ve správní radě odsouhlasit všechna rozhodnutí správní rady, která musela být přijata s 80 % většinou hlasů. V tomto ohledu je třeba dále uvést, že kvórum stanovené pro přijímání rozhodnutí správní rady GTO bylo stanoveno společně společnostmi GT a Otis Belgie v zakládajícím aktu GTO.
- 113 Podle článku 8 stanov GTO je správní rada příslušná pro vše, co není výslovně vyhrazeno společníkům zákonem nebo stanovami. Správní rada mohla delegovat své pravomoci běžné správy [důvěrné] na správce. Podle tohoto rozhodnutí byla nicméně běžná správa [důvěrné] společnosti GTO omezená a vše, co do ní nespádalo, bylo vyhrazeno správní radě a vyžadovalo schválení 80 % jejích členů. Dále podle třetího usnesení správní rady GTO [důvěrné], potvrzené rozhodnutím správní rady GTO [důvěrné], disponovala správní rada GTO zvláštními pravomocemi, které nemohla delegovat [důvěrné]. Je proto třeba konstatovat, že zaprvé uvedené pravomoci náležící správní radě spadaly do určování obchodní politiky společnosti GTO, zejména [důvěrné], a zadruhé, že výkon těchto pravomocí vyžadoval schválení zástupce nebo zástupců společnosti Otis Belgie v rámci správní rady GTO.
- 114 V odpovědi na písemnou otázku Tribunálu žalobkyně ve věci T-141/07 kromě toho uvedla, že přezkum dostupných archivů prokazuje, že správní rada GTO nevykonávala výše uvedené pravomoci, které jí byly vyhrazeny usnesením ze dne 10. února 1987. [důvěrné]

- 115 Nehledě na skutečnosti uvedené v bodech 112 až 114 výše, žalobkyně ve věcech T-141/07 a T-145/07 tvrdí, že společnosti Otis Belgie, OEC a UTC nemohly vykonávat rozhodující vliv na obchodní politiku GTO, jelikož její správa [důvěrné], definovaná velmi široce v úmluvě z roku 1987 a v úmluvě z roku 1995 [důvěrné], byla svěřena nejprve společnosti GT a pak panu D. Tvrdí, že v rozporu s tvrzením Komise v bodě 622 odůvodnění napadeného rozhodnutí [důvěrné]. GTO byla tedy provozně řízena zcela nezávisle panem D. během celé doby trvání protiprávního jednání.
- 116 Jak tvrdí žalobkyně ve věcech T-141/07 a T-145/07 a jak bylo uvedeno v bodě 102 výše, ačkoli byly pravomoci správy [důvěrné] svěřeny panu D. [důvěrné], stanovy GTO nicméně výslovně stanovily v jejich článku 8, že „[t]ato každodenní správa [důvěrné] je nicméně omezená a vše, co není její součástí, je vyhrazeno [správní] radě a vyžaduje schválení 80 % členů [správní] rady“.
- 117 V tomto ohledu je třeba zdůraznit, že v odpovědi na písemnou otázku Tribunálu žalobkyně ve věci T-141/07 předložila protokol z několika správních rad, které se konaly v průběhu doby trvání protiprávního jednání. [důvěrné]
- 118 S ohledem na výše uvedené se Komise v bodě 622 odůvodnění napadeného rozhodnutí právem domnívala, že všechna významná rozhodnutí v rámci GTO musela být přijata 80% většinou hlasů, a že tedy během doby trvání protiprávního jednání v Lucembursku vykonávala GTO své činnosti pod společným dohledem společností Otis Belgie a GT a obchodní politika GTO byla určována obecnou dohodou obou akcionářů. V důsledku toho mohla mít Komise za to, že Otis Belgie a GT musí být shledány odpovědnými za protiprávní jednání GTO v Lucembursku.
- 119 Jelikož je možné mít za to, jak bylo uvedeno v bodech 63 až 90 výše, že společnosti OEC a UTC vykonávaly rozhodující vliv na obchodní politiku společnosti Otis Belgie, Komise se rovněž v bodě 622 odůvodnění napadeného rozhodnutí právem domnívala, že OEC a UTC musí být shledány odpovědnými za protiprávní jednání společnosti GTO.
- 120 Jelikož z výše uvedených úvah vyplývá, že Komise právem shledala společnosti Otis Belgie, OEC a UTC odpovědnými za protiprávní jednání společnosti GTO, není třeba přezkoumat argument žalobkyň ve věcech T-141/07 a T-145/07, podle kterého byla účast společnosti Otis Belgie na kartelové dohodě v Belgii irelevantní.

– *K porušení práva na obhajobu*

- 121 Žalobkyně ve věcech T-141/07 a T-145/07 tvrdí, že jejich právo na obhajobu bylo porušeno z důvodu neuvedení v oznámení námitek [důvěrné], o které se Komise opřela v bodě 622 odůvodnění napadeného rozhodnutí pro účely prokázání, že Otis Belgie byla zapojena do provozování společnosti GTO [důvěrné].
- 122 Je ustálenou judikaturou, že dodržování práva na obhajobu ve všech řízeních, která mohou vést k uložení sankcí, zejména pokut nebo penále, představuje základní zásadu unijního práva, která musí být dodržována, i když se jedná o správní řízení. V tomto ohledu představuje oznámení námitek procesní záruku uplatňující základní zásadu unijního práva, jež vyžaduje dodržování práv obhajoby během celého řízení. Tato zásada zejména vyžaduje, aby oznámení námitek zaslané podniku, kterému Komise zamýšlí uložit sankci za porušení pravidel hospodářské soutěže, obsahovalo základní skutečnosti uplatňované vůči tomuto podniku jako vytýkané skutkové okolnosti, jejich kvalifikaci a důkazy, o něž se Komise opírá, aby mohl tento podnik užitečně uplatnit své argumenty v rámci správního řízení, které bylo proti němu zahájeno (v tomto smyslu viz rozsudky Soudního dvora ze dne 3. září 2009, Papierfabrik August Koehler a další v. Komise, C-322/07 P, C-327/07 P a C-338/07 P, Sb. rozh. s. I-7191, body 34 až 36 a citovaná judikatura; rovněž viz rozsudek ze dne 3. září 2009, Prym a Prym Consumer v. Komise, C-534/07 P, Sb. rozh. s. I-7415, bod 26).

- 123 Dodržování práva na obhajobu totiž vyžaduje, aby dotčenému podniku bylo v průběhu správního řízení umožněno užitečně vyjádřit svoje stanovisko k reálnosti a relevanci tvrzených skutečností a okolností, jakož i k dokumentům použitým Komisí na podporu jejího tvrzení existence protiprávního jednání (viz rozsudek ze dne 7. ledna 2004, Aalborg Portland a další v. Komise, C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P a C-219/00 P, Recueil, s. I-123, bod 66 a citovaná judikatura).
- 124 V této souvislosti je třeba připomenout, že nezpřístupnění dokumentu zakládá porušení práva na obhajobu pouze tehdy, jestliže dotčený podnik prokáže jednak to, že Komise vycházela z tohoto dokumentu na podporu své námítky týkající se existence protiprávního jednání, a jednak to, že tato námitka mohla být prokázána pouze odkazem na tento dokument. Jestliže existují jiné listinné důkazy, se kterými byli účastníci řízení ve správním řízení seznámeni a které konkrétně podporují závěry Komise, vyloučení nezpřístupněného usvědčujícího dokumentu jakožto důkazního prostředku nevyvrací opodstatněnost námitek uplatněných v napadeném rozhodnutí. Dotčený podnik má tedy povinnost prokázat, že výsledek, ke kterému Komise dospěla ve svém rozhodnutí, by byl odlišný, pokud by jakožto důkaz v neprospěch musel být odmítnut nezpřístupněný dokument ze kterého Komise vycházela za účelem obvinění tohoto podniku (rozsudek Aalborg Portland a další v. Komise, bod 123 výše, body 71 až 73).
- 125 V projednávaném případě stačí konstatovat, že jelikož z bodů 106 až 118 výše vyplývá, že nezávisle na existenci [důvěrné], se Komise v bodě 622 odůvodnění napadeného rozhodnutí právem domnívala, že během doby trvání protiprávního jednání v Lucembursku vykonávala GTO své činnosti pod společným dohledem společností Otis Belgie a GT a obchodní politika GTO byla určována obecnou dohodou obou akcionářů, nemůže údajné pochybení, kterého se Komise dopustila díky neuvedení v oznámení námitek [důvěrné] představovat porušení práva žalobkyní na obhajobu. Správní řízení by totiž nemohlo vést k jinému výsledku, pokud by toto upřesnění bylo uvedeno v oznámení námitek.
- 126 Dále je pravda, že Komise v bodě 597 oznámení námitek pouze uvedla, že zamýšlí shledat společnosti Otis Belgie a GT odpovědnými za protiprávní jednání spáchané jejich dceřinou společností GTO, a upřesnila, že významná rozhodnutí GTO vyžadovala souhlas GT a Otis Belgie. Poukázala rovněž na přímou účast společnosti Otis Belgie na kartelu v Belgii a na osobní vazby existující mezi panem D. [důvěrné] a společnostmi GT a GTO, kterých byl [důvěrné]. Existence [důvěrné] proto nebyla uvedena v oznámení námitek.
- 127 Nicméně každopádně skutečnost, že [důvěrné] vyplývá z řady dokumentů, které žalobkyně ve věcech T-141/07 a T-145/07 zpřístupnily Komisi v odpovědi na oznámení námitek, zejména [důvěrné].
- 128 Komise přitom v bodě 597 oznámení námitek výslovně uvedla, že zamýšlí shledat Otis Belgie odpovědnou za protiprávní jednání spáchané GTO v Lucembursku. Kromě toho žalobkyně ve věcech T-141/07 a T-145/07 nemohly nevědět o obsahu těchto dokumentů a jejich případné relevanci, pokud jde o uvedenou odpovědnost, v okamžiku, kdy tyto dokumenty zpřístupnily Komisi, přičemž se žalobkyně dále výslovně opřely o tyto dokumenty za účelem uvedení jejich argumentů. Nemohou tedy s ohledem na judikaturu připomenutou v bodech 122 až 124 výše tvrdit, že bylo porušeno jejich právo na obhajobu (v tomto smyslu viz rozsudek Tribunalu ze dne 27. září 2006, Archer Daniels Midland v. Komise, T-59/02, Sb. rozh. s. II-3627, bod 270).
- 129 Tato výtku tedy musí být zamítnuta.

– *K porušení zásady rovného zacházení*

- 130 Žalobkyně ve věcech T-141/07, T-145/07 a T-146/07, které se opírají o stanovy MEE, jež nejsou součástí spisu Komise a které nebyly připojeny k žalobě, v zásadě tvrdí, že Komise porušila zásadu rovného zacházení tím, že shledala společnosti Otis Belgie a GT odpovědnými za protiprávní jednání

spáchané jejich dceřinou společností GTO, zatímco měla správně za to, že kontrola vykonávaná nad MEE mateřskými společnostmi Mitsubishi Electric Corporation (dále jen „MEC“) a TBI Holding nebyla dostatečná k tomu, aby jim bylo přičteno protiprávní jednání spáchané jejich dceřinou společností.

- 131 V tomto ohledu je třeba uvést, jak vyplývá z bodů 106 až 118 výše, že Komise se právem v bodě 622 odůvodnění napadeného rozhodnutí domnívala, že během doby trvání protiprávního jednání v Lucembursku, vykonávala GTO své činnosti pod společnou kontrolou Otis Belgie a GT a že obchodní politika GTO byla určována obecnou dohodou obou akcionářů. Argument podle kterého neměla být mateřským společností GTO podobně jako mateřským společností MEE přičtena odpovědnost za protiprávní jednání GTO tedy nemůže být přijat.
- 132 S ohledem na výše uvedené a jelikož žalobkyně ve věcech T-141/07, T-145/07 a T-146/07 tvrdí, že Komise správně konstatovala, že kontrola vykonávaná nad společností MEE jejími mateřskými společnostmi nebyla dostatečná k tomu, aby jim bylo přičteno protiprávní jednání jejich dceřiné společnosti, je třeba mít za to, že situace, ve kterých se nachází MEE a GTO nejsou srovnatelné, takže výtky vycházející z porušení zásady rovného zacházení nemůže v každém případě obstát.
- 133 Z výše uvedeného vyplývá, že všechny výtky týkající se přičitatelnosti protiprávních jednání společnosti GTO a dceřiných společností Otis jejich příslušným mateřským společností musí být zamítnuty.

K žalobnímu důvodu vycházejícímu z porušení pokynů z roku 1998, zásad proporcionality a rovného zacházení, práva na obhajobu a článku 253 ES při stanovení výchozí částky pokut na základě závažnosti protiprávních jednání

Úvodní poznámky

- 134 Úvodem je třeba připomenout, že z ustálené judikatury vyplývá, že Komise stran metody výpočtu pokut požívá široké posuzovací pravomoci. Tato metoda, popsaná v pokynech z roku 1998, obsahuje různé proměnné umožňující Komisi vykonávat její posuzovací pravomoc v souladu s ustanoveními čl. 23 odst. 2 nařízení č. 1/2003 (v tomto smyslu viz rozsudek Papierfabrik August Koehler a další v. Komise, bod 122 výše, bod 112 a citovaná judikatura).
- 135 Závažnost porušení unijního práva hospodářské soutěže musí být stanovena v závislosti na mnoha skutečnostech, jako jsou zejména zvláštní okolnosti věci, její kontext a odrazující účinek pokut, a to bez sestavení závazného nebo taxativního výčtu kritérií, ke kterým musí být povinně přihlédnuto (rozsudky Soudního dvora ze dne 19. března 2009, Archer Daniels Midland v. Komise, C-510/06 P, Sb. rozh. s. I-1843, bod 72, a Prym a Prym Consumer v. Komise, bod 122 výše, bod 54).
- 136 Jak bylo uvedeno v bodě 24 výše, Komise v projednávaném případě stanovila výši pokut použitím metody definované v pokynech z roku 1998.
- 137 Pokyny z roku 1998 sice nemohou být kvalifikovány jako právní pravidlo, které správa musí v každém případě dodržovat, představují však orientační pravidlo chování, podle něhož má být v praxi postupováno a od něhož se správa může v konkrétním případě odchýlit, pouze uvede-li důvody, které jsou slučitelné se zásadou rovného zacházení (viz rozsudek Dansk Rørindustri a další v. Komise, bod 56 výše, bod 209 a citovaná judikatura; rozsudek Tribunálu ze dne 8. října 2008, Carbone Lorraine v. Komise, T-73/04, Sb. rozh. s. II-2661, bod 70).
- 138 Komise se tím, že taková pravidla chování přijala a prostřednictvím jejich zveřejněním oznámila, že je napříště bude používat na případy jimi dotčené, omezuje při výkonu své posuzovací pravomoci a nemůže se od těchto pravidel odchýlit bez případné sankce z důvodu porušení obecných právních

zásad, jako je zásada rovného zacházení nebo ochrana legitimního očekávání (viz rozsudek Dansk Rørindustri a další v. Komise, bod 56 výše, bod 211 a citovaná judikatura; rozsudek Carbone-Lorraine v. Komise, bod 137 výše, bod 71).

- 139 Mimoto pokyny z roku 1998 stanoví obecným a abstraktním způsobem metodiku, kterou si Komise uložila za účelem stanovení výše pokut, a v důsledku toho zajišťují právní jistotu podniků (rozsudek Dansk Rørindustri a další v. Komise, bod 56 výše, body 211 a 213).
- 140 Nakonec je třeba připomenout, že pokyny z roku 1998 zaprvé stanoví posouzení závažnosti protiprávního jednání jako takového, na jehož základě může být stanovena obecná výchozí částka (bod 1 A druhý pododstavec). Zadruhé je závažnost analyzována ve vztahu k povaze spáchaných protiprávních jednání a vlastnostem dotčeného podniku, zejména jeho velikosti a postavení na relevantním trhu, což může vést k vážení výchozí částky, zařazení podniků do kategorií a stanovení zvláštní výchozí částky (bod 1 A třetí až sedmý pododstavec).

Napadené rozhodnutí

- 141 Zaprvé v oddílu napadeného rozhodnutí věnovaném závažnosti protiprávních jednání (oddíl 13.6.1) Komise přezkoumává současně čtyři protiprávní jednání zjištěná v jeho článku 1 z toho důvodu, že „vykazují společné vlastnosti“ (bod 657 odůvodnění napadeného rozhodnutí). Tento oddíl je rozdělen na tři pododdíly, přičemž první pododdíl je nadepsaný „Povaha protiprávních jednání“ (pododdíl 13.6.1.1), druhý pododdíl je nadepsaný „Velikost relevantního zeměpisného trhu“ (pododdíl 13.6.1.2) a třetí pododdíl je nadepsaný „Závěr ohledně závažnosti protiprávního jednání“ (pododdíl 13.6.1.3).
- 142 V pododdílu nadepsaném „Povaha protiprávních jednání“ Komise v bodech 658 a 659 odůvodnění napadeného rozhodnutí vysvětluje následující:
- „658 Protiprávní jednání, která jsou předmětem tohoto rozhodnutí, spočívala především v tajné koluzi mezi soutěžiteli s cílem rozdělení trhů nebo zmrazení tržních podílů rozdělením projektů prodeje a instalace nových výtahů nebo eskalátorů a s cílem nekonkurovat si, pokud jde o údržbu a modernizaci výtahů a eskalátorů (s výjimkou Německa, kde údržba a modernizace nebyla mezi účastníky kartelové dohody diskutována). Taková horizontální omezení patří ze své podstaty mezi nejzávažnější porušení článku 81 [ES]. Protiprávní jednání v této věci uměle zbavila zákazníky výhod, které mohli očekávaně získat z konkurenčních nabídek. Je třeba rovněž uvést, že některé z manipulovaných projektů byly veřejnými zakázkami financovanými z daní a uskutečněnými právě s cílem získat konkurenční nabídky zejména s dobrým poměrem mezi kvalitou a cenou.
- 659 Za účelem posouzení závažnosti protiprávního jednání jsou obecně významnější skutečnosti týkající se předmětu takového protiprávního jednání než skutečnosti týkající se jeho účinků, a to obzvláště tehdy, pokud se dohody jako v této věci týkají velmi závažných protiprávních jednání, jako je stanovování cen a rozdělení trhu. Účinky dohody nejsou obecně průkazným kritériem pro posouzení závažnosti protiprávního jednání.“
- 143 Komise tvrdí, že „se nesnažila prokázat přesné účinky protiprávního jednání, neboť [nebylo] možné s dostatečnou přesností určit použitelné soutěžní parametry (cena, obchodní podmínky, kvalita, inovace a jiné) při neexistenci protiprávních jednání“ (bod 660 odůvodnění napadeného rozhodnutí). Domnívá se nicméně, že „je [...] zjevné, že protiprávní jednání měla skutečný dopad“, a za tímto účelem vysvětluje, že „skutečnost, že účastníci kartelové dohody provedli různá protisoutěžní ujednání, znamená sama o sobě dopad na trh, i když je obtížné změřit skutečný účinek, neboť není zejména známo, zda a v kolika dalších projektech byly zmanipulovány nabídky, ani kolik projektů mohlo být rozděleno mezi účastníky kartelu, aniž byly nutné kontakty mezi nimi“ (bod 660 odůvodnění

napadeného rozhodnutí). V témže bodě odůvodnění Komise dodává, že „vysoké společné podíly soutěžitelů na trhu jsou znakem pravděpodobných protisoutěžních účinků a [že] relativní stabilita těchto podílů na trhu během celé doby trvání protiprávních jednání tyto účinky potvrzuje“.

- 144 V bodech 661 až 669 odůvodnění napadeného rozhodnutí se Komise vyjadřuje k argumentům předloženým žalobkyněmi v průběhu správního řízení, které směřují k prokázání omezeného dopadu protiprávních jednání na trh.
- 145 V pododdílu nadepsaném „Velikost relevantního zeměpisného trhu“ Komise v bodě 670 odůvodnění napadeného rozhodnutí tvrdí, že „kartelové dohody, které jsou předmětem [napadeného] rozhodnutí, se vztahovaly na celé území Belgie, Německa, Lucemburska nebo Nizozemska“ a že „z judikatury jasně vyplývá, že vnitrostátní zeměpisný trh vztahující se na celý členský stát již sám o sobě představuje podstatnou část společného trhu“.
- 146 V pododdílu nadepsaném „Závěr ohledně závažnosti protiprávního jednání“ Komise v bodě 671 odůvodnění napadeného rozhodnutí uvádí, že se každý z adresátů rozhodnutí dopustil jednoho či několika velmi závažných protiprávních jednání v rozporu s článkem 81 ES „[v]zhledem k povaze protiprávních jednání a skutečnosti, že každé z nich se vztahovalo na celé území členského státu (Belgie, Německo, Lucembursko nebo Nizozemsko)“. Dospívá k závěru, že „tyto faktory znamenají, že protiprávní jednání je třeba považovat za velmi závažná, i když jejich skutečný dopad nelze změřit“.
- 147 Zadruhé, v oddíle napadeného rozhodnutí, nadepsaném „Rozdílné zacházení“ (oddíl 13.6.2), Komise stanoví výchozí částku pokuty pro každý podnik, který se účastnil jednotlivých kartelových dohod (viz body 27 až 30 výše), která podle bodu 672 odůvodnění napadeného rozhodnutí zohledňuje „skutečnou hospodářskou schopnost pachatelů způsobit značnou újmu hospodářské soutěži“. Komise v bodě 673 odůvodnění napadeného rozhodnutí vysvětluje, že „[z]a tímto účelem [byly] podniky rozděleny do několika kategorií v závislosti na obratu realizovaném v odvětví výtahů nebo eskalátorů, případně včetně odvětví služeb údržby a modernizace“.

Ke kvalifikaci protiprávního jednání v Lucembursku jako „velmi závažného“

- 148 Žalobkyně ve věci T-141/07 uvádí, že Komise tím, že kvalifikovala protiprávní jednání v Lucembursku jako „velmi závažné“, nesprávně použila pokyny z roku 1998, a to vzhledem k malému zeměpisnému rozsahu protiprávního jednání, který se obvykle zohledňuje v rozhodovací praxi Komise a vzhledem k omezenému dopadu dotčených praktik na relevantní trh. Dospívá k závěru, že výchozí částka 10 milionů eur stanovená za protiprávní jednání v Lucembursku musí být snížena. Žalobkyně rovněž tvrdí, že Komise nezohlednila celkovou hodnotu trhu dotčeného kartelovou dohodou v Lucembursku. Ačkoliv žalobkyně ve věci T-141/07 formulovala posledně uvedený argument v rámci žalobního důvodu vycházejícího z nesprávné kvalifikace protiprávního jednání v Lucembursku, z jejích písemností vyplývá, že tato výtku v zásadě směřuje proti stanovení obecné výchozí částky pokuty, a bude tedy přezkoumána v bodech 166 až 178 níže.
- 149 Zprvė žalobkyně ve věci T-141/07 tvrdí, že hodnocení závažnosti protiprávního jednání musí zohlednit jeho skutečný dopad na trh, pokud jej lze měřit. Přitom dopad protiprávního jednání v Lucembursku byl zanedbatelný, což mělo Komisi vést k tomu, aby omezila výši pokuty uložené GTO. Na podporu tohoto tvrzení žalobkyně odkazuje zejména na nedodržování a neúčinnost dohody, neúčast určitých podniků na kartelových dohodách, což umožnilo udržet určitý stupeň hospodářské soutěže a na skutečnost, že mezi účastníky kartelové dohody nebyla ztráta zakázek ve prospěch třetích podniků vyrovnávána přerozdělením stávajících projektů. Žalobkyně ve věci T-141/07 rovněž uvádí, že předmětem kartelové dohody byly pouze určité projekty.

- 150 Je třeba připomenout, že pokud jde o posouzení závažnosti protiprávního jednání, pokyny z roku 1998 v bodě 1 A v prvním a druhém pododstavci uvádí následující:

„Při hodnocení závažnosti protiprávního jednání je třeba brát v úvahu jeho povahu, skutečný dopad na trh, pokud jej lze měřit, a velikost dotyčného zeměpisného trhu.

Protiprávní jednání se tak zařadí do jedné ze tří kategorií: méně závažná protiprávní jednání, závažná protiprávní jednání a velmi závažná protiprávní jednání.“

- 151 V souladu s bodem 1 A prvním pododstavcem pokynů z roku 1998 je tedy Komise povinna provést v rámci posouzení závažnosti protiprávního jednání přezkum skutečného dopadu na trh, pouze je-li zjevné, že takový dopad lze měřit (viz v tomto smyslu rozsudek Prym a Prym Consumer v. Komise, bod 122 výše, bod 74; rozsudky Tribunálu ze dne 9. července 2003, Archer Daniels Midland a Archer Daniels Midland Ingredients v. Komise, T-224/00, Recueil, s. II-2597, bod 143, a Degussa v. Komise, bod 71 výše, bod 216).
- 152 Podle ustálené judikatury má Komise při posuzování skutečného dopadu protiprávního jednání na trh vycházet z hospodářské soutěže, která by normálně existovala, kdyby nedošlo k protiprávnímu jednání (viz rozsudek Carbone Lorraine v. Komise, bod 137 výše, bod 83 a citovaná judikatura).
- 153 V projednávaném případě Komise v bodě 660 odůvodnění napadeného rozhodnutí uvádí, že „se nesnažila prokázat přesné účinky protiprávního jednání, neboť [nebylo] možné s dostatečnou přesností určit použitelné soutěžní parametry (cena, obchodní podmínky, kvalita, inovace a jiné) při neexistenci protiprávních jednání“. I když se Komise v bodě 660 odůvodnění napadeného rozhodnutí domnívá, že je zjevné, že kartelové dohody měly skutečný dopad, jelikož byly provedeny, což samo o sobě znamená dopad na trh, a i když Komise zamítla v bodech 661 až 669 argumenty dotčených podniků směřující k prokázání omezených účinků kartelových dohod, je třeba konstatovat, že v napadeném rozhodnutí nebyl při posouzení závažnosti protiprávních jednání zohledněn jejich případný dopad na trh.
- 154 Komise tak v bodě 671 odůvodnění napadeného rozhodnutí opírá svůj závěr ohledně posouzení závažnosti protiprávních jednání pouze o zohlednění povahy uvedených protiprávních jednání a jejich zeměpisného rozsahu. Komise totiž v uvedeném bodě odůvodnění dospívá k závěru, že „[v]zhledem k povaze protiprávních jednání a skutečnosti, že každé z nich se vztahovalo na celé území členského státu (Belgie, Německo, Lucembursko nebo Nizozemsko) [...], [je třeba se domnívat, že] každý z adresátů rozhodnutí se dopustil jednoho či několika velmi závažných protiprávních jednání v rozporu s článkem 81 ES“.
- 155 Zprv je nutno konstatovat, že žalobkyně ve věci T-141/07 neprokazuje, že by skutečný dopad kartelové dohody v Lucembursku byl změřitelný, ale omezuje se na tvrzení, že její účinky byly nutně omezené. V tomto ohledu neumožňují okolnosti dovolávané uvedenou žalobkyní týkající se nedodržování a neúčinnosti dohody, neúčasti určitých podniků na kartelových dohodách a nepřerозdělování stávajících projektů v případě ztráty projektů ve prospěch třetích osob (viz bod 149 výše), i kdyby byly pravdivé, dospět k závěru, že účinky kartelových dohod bylo možné na lucemburském trhu změřit, a to tím spíše že žalobkyně nezpochybňuje tvrzení Komise, podle kterých nebylo v projednávaném případě možné s dostatečnou přesností určit použitelné soutěžní parametry při neexistenci protiprávních jednání.
- 156 Za těchto okolností žalobkyně ve věci T-141/07 neprokázala, že v projednávané věci byla Komise povinna v souladu s pokyny z roku 1998 a v souladu s judikaturou citovanou výše v bodě 151 zohlednit skutečný dopad protiprávních jednání pro účely posouzení jejich závažnosti.

- 157 Zadruhé, i kdyby bylo možné změřit skutečný dopad protiprávních jednání a argumenty žalobkyně předložené výše v bodě 149 byly opodstatněné v tom, že by prokazovaly omezený dopad kartelových dohod na lucemburský trh, je třeba konstatovat, že by to nic neměnilo na skutečnosti, že kvalifikace tohoto protiprávního jednání jako „velmi závažného“ by byla stejně vhodná.
- 158 Je totiž třeba uvést, že protiprávní jednání zjištěná v napadeném rozhodnutí patří již ze své podstaty mezi nejzávažnější porušení článku 81 ES, jelikož jejich předmětem byla „tajná koluze mezi soutěžiteli s cílem rozdělení trhů nebo zmrazení tržních podílů rozdělením projektů prodeje a instalace nových výtahů nebo eskalátorů a s cílem nekonkurovat si, pokud jde o údržbu a modernizaci výtahů a eskalátorů (s výjimkou Německa, kde údržba a modernizace nebyla mezi účastníky kartelové dohody diskutována)“ (bod 658 odůvodnění napadeného rozhodnutí). V tomto ohledu pokyny z roku 1998 uvádí, že „velmi závažná“ protiprávní jednání spočívají především v horizontálních omezeních, jako jsou cenové kartely a kvóty podílů na trhu nebo jiné praktiky, které ohrožují řádné fungování jednotného trhu. Tato protiprávní jednání jsou rovněž uvedena mezi příklady kartelových dohod, které jsou v čl. 81 odst. 1 písm. c) ES výslovně prohlášeny za neslučitelné se společným trhem. Kromě toho tyto kartelové dohody vážně narušují hospodářskou soutěž tím, že zavazují strany dodržovat oddělené trhy často vymezené státními hranicemi, vedou k izolaci těchto trhů v rozporu s hlavním cílem Smlouvy o ES, kterým je integrace trhu Společenství. Protiprávní jednání tohoto typu, zejména pokud jde o horizontální kartelové dohody, jsou tak judikaturou kvalifikována jako „zvláště závažná“ nebo „zjevná protiprávní jednání“ (rozsudky Tribunálu ze dne 6. dubna 1995, Tréfilunion v. Komise, T-148/89, Recueil, s. II-1063, bod 109; ze dne 15. září 1998, European Night Services a další v. Komise, T-374/94, T-375/94, T-384/94 a T-388/94, Recueil, s. II-3141, bod 136, a ze dne 18. července 2005, Scandinavian Airlines System v. Komise, T-241/01, Sb. rozh. s. II-2917, bod 85).
- 159 Kromě toho z ustálené judikatury vyplývá, že účinek jednání narušujícího hospodářskou soutěž není určujícím kritériem při posouzení závažnosti protiprávního jednání. Okolnosti týkající se úmyslu mohou být důležitější než ty, které se týkají účinků jednání, zejména pokud se jedná o protiprávní jednání, které je skutečně závažné, jako je rozdělování trhů (rozsudky Soudního dvora ze dne 2. října 2003, Thyssen Stahl v. Komise, C-194/99 P, Recueil, s. I-10821, bod 118, a Prym a Prym Consumer v. Komise, bod 122 výše, bod 96; rozsudky Krupp Thyssen Stainless a Acciai speciali Terni v. Komise, bod 77 výše, bod 199, a Degussa v. Komise, bod 71 výše, bod 251).
- 160 Povahu protiprávního jednání tak hraje prvořadou roli zejména pro charakterizování „velmi závažných“ protiprávních jednání. Z popisu velmi závažných protiprávních jednání v pokynech z roku 1998 vyplývá, že dohody nebo jednání ve vzájemné shodě, jejichž cílem je zejména, jako v projednávaném případě, rozdělení trhů, mohou být již na základě své vlastní povahy kvalifikovány jako „velmi závažné“, aniž je nezbytné, aby se taková jednání vyznačovala zvláštním dopadem nebo zeměpisným rozsahem (viz v tomto smyslu rozsudky Prym a Prym Consumer v. Komise, bod 122 výše, bod 75 a ze dne 24. září 2009, Erste Bank der österreichischen Sparkassen a další v. Komise, C-125/07 P, C-133/07 P, C-135/07 P a C-137/07 P, Sb. rozh. s. I-8681, bod 103). Tento závěr je potvrzen i skutečností, že zatímco se v popisu závažných protiprávních jednání výslovně hovoří o dopadu na trh a o účincích v rozsáhlých oblastech společného trhu, v popisu velmi závažných protiprávních jednání naopak není zmínka o žádném požadavku ohledně skutečného dopadu na trh či vzniku účinků v určité zeměpisné oblasti (v tomto smyslu viz rozsudek Schunk a Schunk Kohlenstoff-Technik v. Komise, bod 83 výše, bod 171 a citovaná judikatura). S přihlédnutím k jejich předmětu jsou proto protiprávní jednání uvedená v napadeném rozhodnutí ze své podstaty velmi závažná, i kdyby mělo být prokázáno, že kartelové dohody nevyvolaly všechny očekávané účinky.
- 161 Navíc i kdyby Komise hodlala zohlednit tuto fakultativní skutečnost, kterou je dopad protiprávního jednání na trh, a měla v důsledku toho v napadeném rozhodnutí poskytnout konkrétní, důvěryhodné a dostatečné indicie, které jí umožní posoudit, jaký skutečný vliv mohlo mít protiprávní jednání z hlediska hospodářské soutěže na trhu (rozsudek Prym a Prym Consumer v. Komise, bod 122 výše, bod 82), je třeba mít za to, že tuto povinnost splnila. Pokud jde o protiprávní jednání v Lucembursku, Komise totiž konstatovala, že podniky zúčastněné na dohodách uskutečnily téměř 100 % společných

prodejů výtahů a eskalátorů v roce 2003, přičemž uvedla, že místní dceřiné společnosti Kone, Otis, Schindler a ThyssenKrupp byly jedinými dodavateli usazenými v Lucembursku, kteří nabízeli eskalátory (bod 52 odůvodnění napadeného rozhodnutí). Rovněž zdůraznila četnost schůzek (bod 302 odůvodnění napadeného rozhodnutí), opatření přijatá k utajení schůzek a kontaktů (body 304 až 307 odůvodnění napadeného rozhodnutí) a existenci mechanismu vyrovnávání (body 317 a 336 odůvodnění napadeného rozhodnutí).

- 162 Jak bylo připomenuto v bodě 153 výše, Komise tak v bodě 660 odůvodnění napadeného rozhodnutí dospěla k závěru, že skutečnost, že byla prováděna různá protisoutěžní ujednání, naznačuje sama o sobě dopad na trh, i když bylo obtížné změřit skutečný účinek, neboť nebylo možné zejména stanovit, zda a v kolika dalších projektech byly zmanipulovány nabídky ani kolik projektů mohlo být rozděleno mezi účastníky kartelové dohody, aniž byly nutné kontakty mezi nimi. Dodala, že vysoké společné podíly soutěžitelů na trhu byly znakově pravděpodobných protisoutěžních účinků a že relativní stabilita těchto podílů na trhu během celé doby trvání protiprávních jednání tyto účinky potvrzuje.
- 163 Pokud jde zadruhé o argument vycházející z rozhodovací praxe Komise, podle kterého mělo být protiprávní jednání kvalifikováno jako „závažné“ vzhledem k omezenému rozsahu zeměpisného trhu, který jím byl dotčen, z ustálené judikatury vyplývá, že rozhodovací praxe Komise nemůže vytvářet právní rámec pro pokuty v oblasti hospodářské soutěže (rozsudky JCB Service v. Komise, bod 108 výše, body 201 a 205, a Britannia Alloys & Chemicals v. Komise, bod 108 výše, bod 60; rozsudek Carbone-Lorraine v. Komise, bod 137 výše, bod 92; viz rovněž rozsudek Scandinavian Airlines System v. Komise, bod 158 výše, bod 132). V každém případě nemůže být takový argument přijat s ohledem na přezkum uskutečněný v bodech 158 až 160 výše.
- 164 Z judikatury dále vyplývá, že rozsah zeměpisného trhu představuje pouze jedno ze tří kritérií relevantních podle pokynů z roku 1998 pro účely celkového posouzení závažnosti protiprávního jednání. Mezi těmito na sobě závislými kritérii hraje povaha protiprávního jednání prvořadou roli. Naproti tomu rozsah zeměpisného trhu není samostatným kritériem v tom smyslu, že by pouze protiprávní jednání týkající se většiny členských států mohla být kvalifikována jako „velmi závažná“. Smlouva o ES, nařízení č. 1/2003, pokyny z roku 1998 ani judikatura neumožňují mít za to, že pouze zeměpisně velmi rozsáhlá omezení mohou být takto kvalifikována (v tomto smyslu viz rozsudek Tribunálu ze dne 14. prosince 2006, Raiffeisen Zentralbank Österreich a další v. Komise, T-259/02 až T-264/02 a T-271/02, Sb. rozh. s. II-5169, bod 311 a citovaná judikatura). Dále celé území členského státu, i když je ve srovnání s ostatními členskými státy relativně malé, v každém případě představuje podstatnou část společného trhu (rozsudek Soudního dvora ze dne 9. listopadu 1983, Nederlandsche Banden-Industrie-Michelin v. Komise, 322/81, Recueil, s. 3461, bod 28; viz výše uvedený rozsudek Raiffeisen Zentralbank Österreich a další v. Komise, bod 312 a citovaná judikatura). Jelikož dotčená kartelová dohoda pokrývala celé území Lucemburska, je třeba mít za to, že představovala podstatnou část společného trhu.
- 165 Ze všeho výše uvedeného vyplývá, že argumenty žalobkyně ve věci T-141/07 převzaté výše v bodech 148 a 149 musí být zamítnuty.

K údajné protiprávnosti výchozích částek pokut

– K obecným výchozím částkám pokut

- 166 Zprvce žalobkyně ve věci T-141/07 uvádí, že pokud jde o protiprávní jednání v Lucembursku, Komise nezohlednila omezenou velikost dotčeného trhu, ačkoliv výslovně tvrdila, že tato skutečnost je relevantní pro stanovení pokut. V tomto ohledu zdůrazňuje, že výchozí částka 10 milionů euro (která představuje 31,3 % hodnoty relevantního trhu) je zjevně nepřiměřená s ohledem na obecnou výchozí

částku stanovenou za protiprávní jednání v Belgii (15,7 % hodnoty dotčeného trhu), v Nizozemsku (15,2 % hodnoty dotčeného trhu) a v Německu (12 % hodnoty referenčního trhu zvoleného Komisí) a měla by být snížena.

- 167 Je třeba zdůraznit, že žalobkyně ve věci T-141/07 nezpochybňuje legalitu metody uvedené v bodě 1 A pokynů z roku 1998 týkající se stanovování obecných výchozích částek pokut. Uvedená metoda přitom vychází z logiky paušalizace, podle níž se obecná výchozí částka pokuty určená podle závažnosti protiprávního jednání vypočte v závislosti na povaze protiprávního jednání, a jeho zeměpisném rozsahu, jakož i na skutečném dopadu protiprávního jednání na trh, pokud jej lze měřit (rozsudky Tribunálu ze dne 15. března 2006, BASF v. Komise, T-15/02, Sb. rozh. s. II-497, bod 134, a ze dne 6. května 2009, Wieland-Werke v. Komise, T-116/04, Sb. rozh. s. II 1087, bod 62).
- 168 Mimoto velikost dotčeného trhu v zásadě není povinným prvkem, ale pouze jednou z více relevantních skutečností při posouzení závažnosti protiprávního jednání, přičemž Komise není ostatně podle judikatury povinna provést vymezení dotčeného trhu nebo posouzení jeho velikosti, pokud má dotčené protiprávní jednání protisoutěžní cíl (v tomto smyslu viz rozsudek Prym a Prym Consumer v. Komise, bod 122 výše, body 55 a 64, a rozsudek Tribunálu ze dne 30. září 2009, Hoechst v. Komise, T-161/05, Sb. rozh. s. II-3555, bod 109).
- 169 Pro účely stanovení obecné výchozí částky pokuty tak Komise může, ačkoli k tomu není povinna, přihlédnout k hodnotě trhu, který je předmětem protiprávního jednání (v tomto smyslu viz rozsudky BASF v. Komise, bod 167 výše, bod 134, a Wieland Werke v. Komise, bod 167 výše, bod 63). Pokyny z roku 1998 totiž nestanoví, že se výše pokut stanoví v závislosti na celkovém obratu nebo obratu, který podniky dosáhly na dotčeném trhu. Nicméně nebrání ani tomu, aby byly takové obraty při stanovení výše pokuty zohledněny, aby byly dodrženy obecné zásady unijního práva, a vyžadují-li to okolnosti (rozsudek Archer Daniels Midland a Archer Daniels Midland Ingredients v. Komise, bod 151 výše, bod 187).
- 170 Argument žalobkyně ve věci T-141/07, podle kterého musí obecná výchozí částka pokuty uložené společnosti GTO odrážet omezenou velikost lucemburského trhu, se tedy opírá o nesprávný předpoklad a musí být zamítnut.
- 171 Dále je třeba uvést, že i když Komise uvedla v bodě 666 odůvodnění napadeného rozhodnutí v odpovědi na argument, podle kterého musí být účinek kartelové dohody v Lucembursku považován za omezený, jelikož pokrývala jen jeden členský stát, že „[v]elikost lucemburského trhu ve vztahu k jiným členským státům je přiměřeně zohledněna při stanovení pokuty (viz [body odůvodnění] 680 až 683)“, body odůvodnění napadeného rozhodnutí, na které odkazuje Komise, se týkají rozdělení účastníků kartelové dohody v Lucembursku do kategorií, aby se na ně použilo rozdílné zacházení. Je třeba rovněž zdůraznit, že Komise stanovila obecnou výchozí částku pokuty na 10 milionů eur. Tedy, i když Komise určila závažnost protiprávního jednání na základě jeho povahy a zeměpisném rozsahu, považovala za vhodné stanovit obecnou výchozí částku pokuty odpovídající polovině minimální prahové hodnoty 20 milionů eur, která je obvykle stanovena pokyny z roku 1998 za tento druh velmi závažného protiprávního jednání (viz bod 1 A druhý pododstavec třetí odrážka).
- 172 S přihlédnutím k obzvláštní závažnosti kartelové dohody a ke skutečnosti, že pokrývala podstatnou část společného trhu, je třeba mít za to, že výchozí částka 10 milionů eur uložená společnosti Otis za protiprávní jednání v Lucembursku nemusí být snížena.
- 173 Žalobkyně ve věci T-141/07 rovněž tvrdí, že výchozí částka stanovená za kartelovou dohodu v Lucembursku je nepřiměřená ve vztahu k výchozím částkám stanoveným za protiprávní jednání v Belgii, Německu a Nizozemsku.

- 174 Jak se již připomenulo v bodech 167 až 170 výše s ohledem na logiku paušalizace, na níž stojí metoda uvedená v bodě 1 A pokynů z roku 1998, není Komise při stanovení obecné výchozí částky pokuty povinna zohlednit velikost dotčeného trhu, a tím spíše není povinna stanovit tuto částku na základě pevného procentního podílu souhrnného obrátu na trhu (v tomto smyslu viz rozsudek BASF v. Komise, bod 167 výše, bod 134).
- 175 I za předpokladu, že by Komise musela při zjištění několika velmi závažných protiprávních jednání v jednom rozhodnutí dodržet proporcionalitu mezi obecnými výchozími částkami a velikostí různých dotčených trhů, nic v projednávané věci nenaznačuje, že obecná výchozí částka stanovená pro kartelovou dohodu v Lucembursku je nepřiměřená ve vztahu k obecným výchozím částkám pokut za kartelové dohody v Belgii, Německu a Nizozemsku.
- 176 Přezkum relevantních údajů totiž ukazuje, že Komise stanovila ve vztahu k velikosti dotčených trhů obecné výchozí částky pokut soudržně. Komise tak stanovila obecné výchozí částky tím vyšší, čím významnější byla velikost trhu, aniž však použila přesný matematický vzorec, k čemuž nebyla v žádném případě povinna (viz body 167 až 170 výše). Zprvce pokud jde o jasně nejvýznamnější trh, trh Německa, který představuje 576 milionů eur, obecná výchozí částka byla stanovena na 70 milionů eur. Pokud jde o následující dva trhy co do významu, trhy Nizozemska a Belgie, které představují 363 milionů eur a 254 milionů eur, obecná výchozí částka byla stanovena na 55 milionů eur a na 40 milionů eur. Zadrhé pokud jde o lucemburský trh, který je zjevně menší a představuje 32 milionů eur, i když pokyny z roku 1998 stanoví pro velmi závažná protiprávní jednání stanovení částky z důvodu závažnosti „nad 20 miliony [eur]“, Komise považovala za vhodné omezit tuto částku na 10 milionů eur.
- 177 V této souvislosti je třeba rovněž uvést, že i když velikost lucemburského trhu je oproti velikosti trhů dotčených jinými protiprávními jednáními omezená, Komisi přísluší, aby stanovila výchozí částku pokuty na dostatečně vysoké úrovni, aby odrážela „velmi závažnou“ povahu dotčeného protiprávního jednání.
- 178 Z toho vyplývá, že argumenty žalobkyně ve věci T-141/07 musí být zamítnuty v rozsahu, v němž uplatňuje nadměrnost obecné výchozí částky pokuty, která byla stanovena za protiprávní jednání v Lucembursku.
- 179 Zadrhé žalobkyně ve věci T-145/07 stran protiprávního jednání v Německu uvádí, že Komise stanovila výchozí částku pokuty na základě velikosti trhu s výtahy a eskalátory, která podle bodu 82 odůvodnění napadeného rozhodnutí činila 576 milionů eur. Tímto při stanovení této výchozí částky porušila pokyny z roku 1998 a zásadu proporcionality, protože kartelové dohody se týkaly pouze prodeje eskalátorů a malé části prodeje výtahů v Německu. Komise tak neidentifikovala trhy dotčené kartelovými dohodami ani jejich velikosti. Neurčila ani skutečný dopad protiprávního jednání. Přitom z dokumentů zpřístupněných společností Otis vyplývá, že se kartelová dohoda netýkala celého trhu s výtahy, ale pouze projektů eskalátorů a projektů výtahů s vysokou hodnotou, kterými byly projekty vysokorychlostních výtahů. Přitom pouze velmi malá část projektů vysokorychlostních výtahů zahrnovala běžné výtahy. Podle společnosti Otis tak byla celková částka prodeje dotčených kartelovou dohodou v Německu 128 milionů eur, a nikoliv 576 milionů eur (body 82 a 280 napadeného rozhodnutí).
- 180 Úvodem je třeba připomenout, že žalobkyně ve věci T-145/07 nezpochybňují ani legalitu metody uvedené v bodě 1 A pokynů z roku 1998 týkající se stanovení výchozí částky pokuty, která jak bylo připomenuto v bodě 174 výše, odpovídá logice paušalizace. Dále v souladu s judikaturou uvedenou v bodě 168 výše je velikost dotčeného trhu pouze jednou relevantní skutečností při posouzení závažnosti protiprávního jednání, kterou Komise při stanovení výchozí částky pokuty není povinna zohlednit.

- 181 Zprv v rozporu s tím, co tvrdí žalobkyně ve věci T-145/07 Komise nestanovila obecnou výchozí částku pokuty za protiprávní jednání v Německu na základě velikosti dotčeného trhu. Jak totiž vyplývá z bodů 657 až 671 odůvodnění napadeného rozhodnutí, Komise opřela svůj závěr ohledně posouzení závažnosti protiprávního jednání o povahu uvedených protiprávních jednání a jejich zeměpisný rozsah.
- 182 Zadruhé pokud jde o určení dopadu protiprávního jednání v Německu, jak již bylo připomenuto výše v bodě 151, Komise musí v rámci posouzení závažnosti protiprávního jednání provést přezkum skutečného dopadu na trh, pouze pokud je zjevné, že takový dopad lze měřit. Tak tomu přitom v projednávaném případě nebylo.
- 183 V rozporu s tvrzením žalobkyň z bodu 664 odůvodnění napadeného rozhodnutí, ve kterém Komise navíc odpovídá na tvrzení společností Otis a Kone ohledně údajně omezeného dopadu protiprávního jednání, vyplývá, že nebylo „možné prokázat přesné účinky protiprávního jednání“ a že dohody v Německu neovlivnily pouze eskalátory a projekty výtahů s vysokou hodnotou, jelikož Komise měla za to, že bylo pravděpodobné, že „činnosti kartelové dohody v oblasti výtahů v hodnotě nad milion eur, které zahrnovaly vysokorychlostní výtahy a výtahy s velkou hodnotou, měly vliv na fungování zbývajících částí trhu s výtahy“. V uvedeném bodě odůvodnění Komise rovněž uvedla, že celková hodnota projektu měla větší význam než počet a druh výtahů, že bylo nemožné prokázat konkrétní účinky protiprávního jednání a že skutečnosti jasně prokázaly, že záměrem účastníků nebylo vyloučit určité druhy výrobků, ale dohodnout se na projektech, kde mohla být hospodářská soutěž nejjednodušeji odstraněna.
- 184 Dále je třeba konstatovat, že žalobkyně ve věci T-145/07 neprokazují, že byl dopad protiprávního jednání v Německu měřitelný, ale pouze že protiprávní jednání se údajně týkalo trhu s omezenou velikostí. Tvrdí tak, že prokázaly, že se kartelová dohoda v Německu týkala pouze projektů eskalátorů a projektů výtahů s vysokou hodnotou/rychlostí a že běžné výtahy byly do uvedených projektů zařazeny pouze pro doplnění. Údajný trh s běžnými výtahy tedy nebyl dotčen. Tyto argumenty musí být v každém případě zamítnuty.
- 185 Nejprve žalobkyně ve věci T-145/07 tvrdí, že kartelová dohoda se týkala pouze projektů vysokorychlostních výtahů, pro které mohly pouze společnosti Otis, Kone a ThyssenKrupp předložit nabídku a běžných výtahů se týkala pouze pro doplnění v rozsahu, v němž byly součástí projektů výtahů s vysokou hodnotou/rychlostí nebo projektu eskalátorů, což je navíc potvrzeno dokumenty připojenými k žalobě, mezi nimi písemným prohlášením dr. R.
- 186 V tomto ohledu je třeba zamítnout tvrzení, podle kterého se projekty výtahů s vysokou hodnotou rovnají projektům vysokorychlostních výtahů. V rozporu s tvrzením žalobkyň ve věci T-145/07 nebyly společnosti Kone, Otis a ThyssenKrupp jedinými skutečnými uchazeči o projekty výtahů s vysokou hodnotou. Kromě společnosti Schindler, o které žalobkyně uvádí, že se již po prosinci 2000 aktivně neúčastnila diskusí, z písemného prohlášení dr. R. předloženého uvedenými žalobkyněmi na podporu jejich argumentace vyplývá, že ačkoliv společnosti Kone, Otis, Schindler a ThyssenKrupp reprezentovaly v roce 2003 celý prodej vysokorychlostních výtahů v Německu, „[j]iné podniky v Německu byly schopny získat významnou část projektů výtahů nad milion eur“, což potvrzuje, že podle samotného znění znalecké zprávy předložené žalobkyněmi ve věci T-145/07 nejsou projekty výtahů s vysokou hodnotou totožné s projekty vysokorychlostních výtahů.
- 187 Dále, jak uvádí Komise s ohledem na průměrnou cenu vysokorychlostního výtahu, což je přibližně 167 000 eur a na tvrzení žalobkyň, podle kterých každý projekt vysoké hodnoty zahrnoval přinejmenším jeden vysokorychlostní výtah, nemůže být vyloučeno, že do takových projektů byla zahrnuta řada běžných výtahů. V tomto ohledu OEC upřesnila v prohlášení *[důvěrné]*, že kartelové dohody týkající se projektů nových zařízení zahrnovaly kromě projektů eskalátorů „prestižní projekty“. OEC rovněž uvedla, že v některých omezených případech uvedené projekty nezahrnovaly vysokorychlostní výtahy, ale byly zvláštními projekty, které zahrnovaly velké množství jednotek. Kone

rovněž prohlásila, že jedinou určující skutečností byla celková hodnota projektu, bez ohledu na počet a druh výtahů (viz bod 254 oznámení námitek a bod 241 odůvodnění napadeného rozhodnutí). Toto tvrzení navíc žalobkyně nezpochybnila.

- 188 Jak uvádí samotné žalobkyně, kromě společností Otis, Kone a ThyssenKrupp byla řada jiných soutěžitelů schopna podat nabídky pro projekty nad milion eur, které zahrnovaly pouze běžné výtahy. Žalobkyně tak v žalobě tvrdí, a přitom se opírají o vyjádření dr. R., že [důvěrné]. Kone rovněž ve svém vyjádření ze dne 12. února 2004 tvrdila, že v rámci úseku výtahů [důvěrné]. Tvrzení žalobkyň, podle kterého se kartelová dohoda týkala pouze projektů výtahů, pro které byly společnosti Otis, Kone a ThyssenKrupp jako jediné schopné předložit nabídku, tedy musí být zamítnuto.
- 189 Žalobkyně ve věci T-145/07 dále uvádí, že tvrzení uvedená v bodě 664 odůvodnění napadeného rozhodnutí, podle kterých existoval možné nebo nepřímé „rozšíření“ diskusí o výtazích s vysokou hodnotou na všechny další výtahy, jsou neurčitá, paradoxní a v rozporu s faktickými a hospodářskými důkazy.
- 190 V tomto ohledu je třeba odmítnout výtku, kterou uplatnily žalobkyně a která vychází z nedostatku odůvodnění napadeného rozhodnutí, jelikož Komise nevysvětlila, jak mohly diskuse o vysokorychlostních výtazích nepřímo ovlivnit zbývající prodeje výtahů a proč je pravděpodobně ovlivnily. V bodě 664 odůvodnění napadeného rozhodnutí totiž Komise výslovně uvedla, že se kartelové dohody v Německu týkaly projektů zahrnujících eskalátory, výtahy a vysokorychlostní výtahy v různých kombinacích, a že celková hodnota projektu měla přednost před počtem a druhem výtahů. Rovněž uvedla, že činnosti kartelové dohody týkající se projektů výtahů nad milion eur, které zahrnovaly vysokorychlostní výtahy a výtahy s vysokou hodnotou, měly vliv na fungování zbývající části trhu s výtahy, od kterého je není možné oddělit, jelikož výrobky celé škály (vysokorychlostní výtahy, výtahy s omezenou rychlostí a další) byly dotčeny v různých fázích. Konečně zdůraznila, že záměrem účastníků nebylo vyloučit určité druhy výrobků, ale dohodnout se na projektech, kde mohla být hospodářská soutěž odstraněna nejjednodušeji (viz rovněž bod 242 odůvodnění napadeného rozhodnutí).
- 191 Rovněž jak vyplývá z bodů 186 a 187 výše, existence odlišného a neovlivněného trhu s běžnými výtahy nebyla prokázána, jelikož projekty výtahů s vysokou hodnotou a projekty mechanických výtahů zahrnovaly běžné výtahy, a někdy dokonce jen takové výtahy.
- 192 Na rozdíl od toho, co tvrdí žalobkyně ve věci T-145/07, dále zjištění existence přinejmenším nepřímého vlivu na celý trh s výtahy a eskalátory není v rozporu s dovolávanými faktickými a hospodářskými důkazy, které předložily. Pokud jde o jejich argument, podle kterého ziskové marže dosažené společnostmi Otis na trhu běžných výtahů prodávaných v rámci projektů s hodnotou nižší než milion eur nebyly během doby trvání kartelové dohody vyšší než před tímto obdobím nebo po něm, je třeba zaprvé uvést, že společnost ThyssenKrupp tvrdila, že původní prahová hodnota k tomu, aby projekt zahrnul kartelovou dohodou, byla v roce 1998 zvýšena z 500 000 DEM na 1 000 000 DEM a od roku 2002 na 1 000 000 eur a že projekty s nižší hodnotou než milion eur byly rovněž předmětem diskusí (bod 241 odůvodnění napadeného rozhodnutí), takže ziskové marže společnosti Otis v rámci projektů s hodnotou nižší než milion eur mohly být rovněž dotčeny kartelovou dohodou. Zadruhé, jelikož se argument žalobkyň zakládá pouze na údajích týkajících se prodeje skupiny Otis, není v každém případě možné s dostatečnou jistotou určit soutěžní parametry, které by byly uplatněny za neexistence protiprávního jednání. Kromě toho samotné žalobkyně v rámci správního řízení opakovaně zdůraznily velkou reklamní hodnotu „prestižních projektů“, což umožňuje vyloučit neexistenci jakéhokoli vlivu kartelové dohody na trh s běžnými výtahy.

- 193 Nakonec je třeba zdůraznit, že i kdyby Komise hodlala zohlednit tuto fakultativní skutečnost, kterou je dopad protiprávního jednání na trh, a měla v důsledku toho v napadeném rozhodnutí poskytnout konkrétní, důvěryhodné a dostatečné indicie, které jí umožní posoudit, jaký skutečný vliv mohlo mít protiprávní jednání z hlediska hospodářské soutěže na trhu (rozsudek Prym a Prym Consumer v. Komise, bod 122 výše, bod 82), je třeba se domnívat, že v každém případě tuto povinnost splnila.
- 194 Pokud jde o protiprávní jednání v Německu, kromě nepřímých důkazů uvedených v bodě 192 výše Komise zejména uvedla, že společnosti Kone, Otis, Schindler a ThyssenKrupp držely v celkové hodnotě více než 60 % trhu s výtahy a téměř 100 % trhu s eskalátory (body 51 a 232 odůvodnění napadeného rozhodnutí). Kromě toho po roce 2000 tři účastníci kartelové dohody drželi dohromady přibližně 75 % trhu s eskalátory a více než 50 % trhu s výtahy (body 278 a 280 odůvodnění napadeného rozhodnutí). Dále bylo cílem kartelové dohody zmrazit příslušné podíly dotčených podniků na trhu (bod 236 a následující odůvodnění napadeného rozhodnutí). Komise rovněž zdůraznila četnost schůzek (body 217 a 218 odůvodnění napadeného rozhodnutí) a opatření přijatá účastníky k utajení svých kontaktů (body 219 až 221 odůvodnění napadeného rozhodnutí).
- 195 Komise tak v bodě 660 odůvodnění napadeného rozhodnutí dospěla k závěru, že skutečnost, že byla prováděna různá protisoutěžní ujednání, naznačuje sama o sobě dopad na trh, i když bylo obtížné změřit skutečný účinek, neboť nebylo možné zejména stanovit, zda a v kolika dalších projektech byly zmanipulovány nabídky ani kolik projektů mohlo být rozděleno mezi účastníky kartelu, aniž byly nutné kontakty mezi nimi. Komise dodala, že vysoké společné podíly soutěžitelů na trhu byly znakem pravděpodobných protisoutěžních účinků a že relativní stabilita těchto podílů na trhu během celé doby trvání protiprávních jednání tyto účinky potvrzuje.
- 196 Zatřetí žalobkyně ve věci T-145/07 tvrdí, že na rozdíl od bodu 664 odůvodnění napadeného rozhodnutí oznámení námitek neuvádí, že diskuse týkající se projektů s výtahy nad milion eur ovlivnily trh s výtahy s nižší hodnotou, než je tato částka. Práva žalobkyň ve věci T-145/07 na obhajobu tedy byla porušena.
- 197 Jak bylo připomenuto v bodě 122 výše, základní zásadu práva Společenství, jež vyžaduje dodržování práv obhajoby během celého řízení, zejména vyžaduje, aby oznámení námitek zaslané podniku, kterému Komise zamýšlí uložit sankci za porušení pravidel hospodářské soutěže, obsahovalo základní skutečnosti uplatňované vůči tomuto podniku, jako jsou vytýkané skutkové okolnosti, jejich kvalifikace a důkazy, o něž se Komise opírá, aby mohl tento podnik užitečně uplatnit své argumenty v rámci správního řízení, které bylo proti němu zahájeno.
- 198 V projednávaném případě vyplývá zejména z bodu 583 oznámení námitek, že Komise měla za to, že kartelová dohoda mohla mít vliv na celé odvětví výtahů a eskalátorů v Německu, a odkázala v tomto ohledu zejména na společný podíl účastníků kartelové dohody na trhu v celém odvětví výtahů a eskalátorů. Pokud jde o posouzení závažnosti každého protiprávního jednání pro účely stanovení výše pokuty, Komise rovněž v bodě 617 písm. b) oznámení námitek uvedla, že při hodnocení závažnosti protiprávních jednání zohlední skutečnost, že se „ujednání rozšířila na celé odvětví výtahů a eskalátorů“.
- 199 Žalobkyně ve věci T-145/07 se rovněž v tomto ohledu vyjádřily v odpovědi na oznámení námitek. Zejména uvedly, že Komise [důvěrné].
- 200 Argument, podle kterého Komise porušila právo žalobkyň na obhajobu tím, že v oznámení námitek neuvedla, že diskuse týkající se projektů výtahů v hodnotě nad milion eur ovlivnily trh s výtahy s nižší hodnotou, tedy není skutkově podložený a musí být zamítnut.
- 201 Začtvrté žalobkyně ve věci T-145/07 tvrdí, že výchozí částka 70 milionů eur stanovená pro kartelovou dohodu v Německu je zjevně nepřiměřená ve vztahu k výši prodejů, které skutečně podléhaly protiprávním ujednáním. Ačkoliv Komise uvedla v bodě 664 odůvodnění napadeného rozhodnutí, že zohlední skutečnost, že činnosti kartelové dohody možná přímo neovlivnily celý trh s výtahy,

nezohlednila skutečnost, že předmětem diskusí byla pouze omezená podmnožina celého trhu s výtahy. Dále se Komise při stanovení výchozí částky pokuty ohledně Německa odchýlila od způsobu stanovení výše pokuty použitého v napadeném rozhodnutí. Jelikož Komise uznala, že dosah kartelových dohod v Německu byl menší než ve třech zemích Beneluxu, nemohla pro stanovení výše pokuty uložené na základě protiprávního jednání v Německu použít totožná kritéria.

- 202 Zprv bylo v bodě 174 výše připomenuto, že Komise není s ohledem na logiku paušalizace, na níž stojí metoda uvedená v bodě 1 A pokynů z roku 1998, povinna při stanovení obecné výchozí částky pokuty zohlednit velikost dotčeného trhu
- 203 Dále je třeba poznamenat, že ačkoliv se Komise nesnažila prokázat přesné účinky protiprávního jednání (bod 660 odůvodnění napadeného rozhodnutí), stanovila nicméně pokud jde o protiprávní jednání v Německu omezenou výchozí částku pokuty, aby ve prospěch dotčených podniků zohlednila možnost, že kartelovými dohodami nebyl přímo dotčený celý trh s výtahy. Jak uvádí Komise v bodě 664 odůvodnění napadeného rozhodnutí, při stanovení výchozí částky pokuty skutečně „zohlednila skutečnost, že činnosti kartelové dohody možná přímo neovlivňovaly celý trh s výtahy“. Zdá se totiž, že výchozí částka pokuty za kartelovou dohodu v Německu byla stanovena na nižší úrovni, když je vyjádřena jako procento celkové velikosti trhu, než částky použité pro jiné kartelové dohody, kterých se týká napadené rozhodnutí (viz bod 176 výše).
- 204 Pokud jde o výtahy, i za předpokladu, že by kartelová dohoda v Německu ovlivnila pouze projekty výtahů s velkou hodnotou/rychlostí (viz body 184 až 191 výše), zůstala by výchozí částka pokuty odůvodněnou, i kdyby se srovnala s částkami stanovenými za další kartelové dohody. V tomto ohledu je třeba zdůraznit, že zeměpisný trh dotčený kartelovou dohodou v Německu byl jasně rozsáhlejší než zeměpisné trhy dotčené dalšími kartelovými dohodami.
- 205 Konečně, i kdyby kartelová dohoda v Německu, jak tvrdí žalobkyně ve věci T-145/07, ovlivnila pouze část trhu s výtahy, a sice projekty výtahů s vysokou hodnotou/rychlostí, celkový objem trhu dotčený kartelovou dohodou by činil podle odhadů společnosti Otis 128 milionů eur, takže výchozí částka pokuty by představovala 54 % objemu dotčeného trhu.
- 206 Přitom již bylo rozhodnuto, že výchozí částky v takovém vysokém procentu mohou být v případě velmi závažných protiprávních jednání odůvodněny (v tomto smyslu viz rozsudky BASF v. Komise, bod 167 výše, body 130 a 133 až 137, a Carbone-Lorraine v. Komise, bod 137 výše, bod 121). Navíc jak uvedla Komise v bodě 659 odůvodnění napadeného rozhodnutí, z ustálené judikatury vyplývá, že účinek jednání narušujícího hospodářskou soutěž není určujícím kritériem při posouzení závažnosti protiprávního jednání. Okolnosti týkající se úmyslu mohou být důležitější než ty, které se týkají účinků jednání, zejména pokud se jedná o protiprávní jednání, která jsou skutečně závažná, jako je rozdělování trhů (rozsudky Thyssen Stahl v. Komise, bod 159 výše, bod 118, a Prym a Prym Consumer v. Komise, bod 122 výše, bod 96; rozsudky Krupp Thyssen Stainless a Acciai speciali Terni v. Komise, bod 77 výše, bod 199, a Degussa v. Komise, bod 71 výše, bod 251).
- 207 I za předpokladu, že by Komise musela při zjištění několika velmi závažných protiprávních jednání v jednom rozhodnutí dodržet proporcionalitu mezi obecnými výchozími částkami a velikostí různých dotčených trhů, nic v projednávané věci nenaznačuje, že obecné výchozí částky stanovené pro protiprávní jednání v Belgii, Německu, Lucembursku a Nizozemsku nejsou soudržné nebo jsou nepřiměřené.
- 208 Jak totiž bylo uvedeno v bodě 176 výše, přezkum relevantních údajů ukazuje, že Komise stanovila ve vztahu k velikosti dotčených trhů obecné výchozí částky pokut za protiprávní jednání v dotčených členských státech přiměřeně a soudržně.
- 209 Všechny výtky týkající se obecných výchozích částek pokut tedy musí být zamítnuty.

– *K zvláštním výchozím částkám pokut*

- 210 Je třeba připomenout, že v rámci stanovení výše pokut ukládaných na základě čl. 23 odst. 2 nařízení č. 1/2003 je rozdílné zacházení mezi dotyčnými podniky vlastní výkonu pravomocí, které Komisi podle tohoto ustanovení přísluší. V rámci svého prostoru pro uvážení je totiž Komise povinna individualizovat sankci v závislosti na jednání a vlastnostech dotyčných podniků, aby zajistila v každém projednávaném případě plnou účinnost unijních pravidel hospodářské soutěže (v tomto smyslu viz rozsudky Soudního dvora ze dne 7. června 1983, *Musique Diffusion française a další v. Komise*, 100/80 až 103/80, Recueil, s. 1825, bod 109, a *Britannia Alloys & Chemicals v. Komise*, bod 108 výše, bod 44).
- 211 Pokyny z roku 1998 tak stanoví, že u protiprávního jednání určité závažnosti může být nezbytné, týká-li se protiprávní jednání několika podniků, jako například kartely, zvážit obecnou výchozí částku pro stanovení zvláštní výchozí částky zohledňující váhu, a tedy skutečný dopad protiprávního jednání každého podniku na hospodářskou soutěž, zejména pokud existuje značný nepoměr ve velikosti podniků, které se dopustily protiprávního jednání stejného typu (bod 1 A šestý pododstavec). Zejména je nezbytné brát v úvahu, zda původci protiprávních jednání skutečně měli hospodářskou schopnost způsobit významnou škodu jiným hospodářským subjektům, zejména pak spotřebitelům (bod 1 A čtvrtý pododstavec).
- 212 Pokyny z roku 1998 rovněž upřesňují, že zásada rovného trestu za stejné chování tak může podle okolností vést k udělení různých pokut dotyčným podnikům, aniž se toto rozlišení řídí aritmetickým výpočtem (bod 1 A sedmý pododstavec).
- 213 Z judikatury vyplývá, že pokyny z roku 1998 nestanoví, že se výše pokut vypočte podle obratu dosaženého podniky na dotčeném trhu. Pro účely hodnocení vlivu podniku na trh nebo, slovy pokynů, jeho skutečné hospodářské schopnosti způsobit významnou škodu jiným hospodářským subjektům, tak Komise nemá povinnost, aby předběžně vymezila trh a aby posoudila velikost tohoto trhu (rozsudek *Prym a Prym Consumer v. Komise*, bod 122 výše, bod 63). Nicméně pokyny z roku 1998 ani nebrání tomu, aby byly tyto obraty při stanovení výše pokuty zohledněny, aby byly dodrženy základní zásady unijního práva a vyžadují-li to okolnosti (rozsudky Tribunálu ze dne 20. března 2002, *LR AF 1998 v. Komise*, T-23/99, Recueil, s. II-1705, body 283 a 284; ze dne 9. července 2003, *Cheil Jedang v. Komise*, T-220/00, Recueil, s. II-2473, bod 82, a ze dne 25. října 2005, *Groupe Danone v. Komise*, T-38/02, Sb. rozh. s. II-4407, bod 157).
- 214 V projednávaném případě z bodů 672 až 685 odůvodnění napadeného rozhodnutí vyplývá, že Komise použila u každého protiprávního jednání zjištěného v článku 1 napadeného rozhodnutí „odlišné zacházení s podniky za účelem zohlednění skutečné hospodářské schopnosti pachatelů způsobit významnou újmu hospodářské soutěži“ (bod 672 odůvodnění napadeného rozhodnutí). U každého protiprávního jednání rozdělila podniky do kategorií pro účely stanovení zvláštních výchozích částek pokut v závislosti na jejich obratu dosaženém na každém národním trhu s relevantními výrobky (body 673 až 685 odůvodnění napadeného rozhodnutí). S výjimkou stanovení zvláštní výchozí částky pro společnost Schindler z důvodu její účasti na kartelové dohodě v Německu Komise pro účely stanovení zvláštních výchozích částek pro ostatní podniky vycházela u každého protiprávního jednání z obratu za rok 2003, který je podle Komise posledním rokem, v jehož průběhu byly uvedené podniky aktivními členy dotčených kartelových dohod (body 674, 676, 680 a 684 odůvodnění napadeného rozhodnutí).
- 215 Zaprvé, pokud jde o protiprávní jednání v Lucembursku, žalobkyně ve věci T-141/07 připomíná, že v souladu s pokyny z roku 1998, musí Komise při stanovení výchozí částky pokuty zohlednit skutečnou hospodářskou schopnost osob, které se dopustily protiprávního jednání, způsobit významnou škodu jiným hospodářským subjektům. Přitom GTO byla malou společností řízenou zcela

nezávisle, která nemohla v žádném případě významně poškodit trh. Žalobkyně ve věci T-141/07 byla místním malým podnikem, jak co se týče počtu zaměstnanců, tak s ohledem na obrat, která byla činná pouze na lucemburském trhu.

- 216 V tomto ohledu je třeba nejprve konstatovat, že jak vyplývá z výše uvedených úvah (viz body 63 až 90 a 96 až 105 výše), Komise měla právem v napadeném rozhodnutí za to, že GTO tvořila pro účely použití pravidel hospodářské soutěže hospodářskou jednotku se společnostmi UTC, OEC, dceřinými společnostmi Otis a GT. Argumenty žalobkyně ve věci T-141/07 týkající se její údajné malé velikosti tedy musí být zamítnuty.
- 217 Žalobkyně ve věci T-141/07 dále nezpochybňuje, že „obrat společnosti GTO byl v roce 2003 nejvyšší mezi obraty účastníků kartelové dohody v Lucembursku“ (bod 681 odůvodnění napadeného rozhodnutí) a že účastníci kartelové dohody společně reprezentovali přibližně 80 % dotčeného trhu (body 324 a 325 odůvodnění napadeného rozhodnutí). Za těchto okolností nemůže GTO tvrdit, že její účast na uvedené kartelové dohodě nemohla vést k významné újmě dalších hospodářských subjektů, zejména spotřebitelů, ve smyslu bodu 1 A čtvrtého pododstavce pokynů z roku 1998.
- 218 Zadruhé co se týče protiprávního jednání v Německu, žalobkyně ve věci T-145/07 uplatňují nerovné zacházení se společností Schindler stran zvláštní výchozí částky pokut.
- 219 Výchozí částka pokuty, která jim byla uložena, totiž byla stanovena pouze na základě povahy a zeměpisného dosahu protiprávních jednání, zatímco pokuta uložena společnosti Schindler zohlednila skutečnost, že uvedená jednání se týkala pouze části dotčeného výrobního trhu. Použití přístupu, který Komise zvolila v případě společnosti Schindler, na situaci žalobkyň ve věci T-145/07, by mělo vést rovněž ke snížení výchozí částky jejich pokuty.
- 220 Je třeba konstatovat, že pokud jde o kartelovou dohodu v Německu, tak se situace společnosti Schindler liší od situace společnosti Otis. Je totiž nesporné, že během celé doby účasti společnosti Schindler na kartelové dohodě v Německu mezi srpnem 1995 a prosincem 2000 se tato kartelová dohoda týkala jen eskalátorů (bod 213 odůvodnění a čl. 1 odst. 2 napadeného rozhodnutí). Společnost Schindler se tedy účastnila jen části protiprávního jednání konstatované v čl. 1 odst. 2 napadeného rozhodnutí týkající se eskalátorů. Naopak Otis se účastnila dvou částí protiprávního jednání, a sice mezi srpnem 1995 a prosincem 2003 části týkající se eskalátorů, a mezi prosincem 2000 a prosincem 2003 části týkající se výtahů (body 212 a 213 odůvodnění a čl. 1 odst. 2 napadeného rozhodnutí). Přitom použití rozdílného zacházení má právě zohlednit rozdíly mezi podniky na úrovni jejich schopnosti způsobit významnou újmu hospodářské soutěži, která byla v případě společnosti Schindler nezbytně nižší, protože se tato společnost neúčastnila části protiprávního jednání týkající se výtahů.
- 221 Za těchto podmínek nemohou žalobkyně ve věci T-145/07 platně vyvozovat závěr o diskriminačním zacházení, které vyplývá z toho, že pro účely stanovení zvláštní výchozí částky pokuty byl pro společnost Schindler zohledněn pouze obrat dosažený na trhu s eskalátory. Naopak Komise zohlednila při dodržení zásady rovného zacházení různé obraty obou kategorií dotčených podniků právě na základě zohlednění rozdílů mezi situací společnosti Schindler a situacemi dalších účastníků kartelové dohody.
- 222 Ze všeho výše uvedeného vyplývá, že všechny výtky týkající se zvláštních výchozích částek pokut musí být zamítnuty.
- 223 Projednávaný žalobní důvod tedy musí být zamítnut v plném rozsahu.

K žalobnímu důvodu vycházejícímu z porušení pokynů z roku 1998 a zásady proporcionality při stanovení míry zvýšení výchozí částky pokuty na základě doby trvání protiprávního jednání v Německu

- 224 Žalobkyně ve věci T-145/07 uvádí, že zvýšení výchozí částky pokuty o 10 % za rok z důvodu doby trvání protiprávního jednání v Německu bylo nepřiměřené. Zaprvé se totiž diskuse týkaly během více než poloviny doby trvání ujednání pouze eskalátorů, a mohly tedy ovlivnit jen trh, jehož prodeje v roce 2003 činily 70 milionů eur (bod 82 odůvodnění napadeného rozhodnutí). Zadruhé společnost Otis vlastnila během více než poloviny doby trvání ujednání jen omezený podíl na trhu a měla na trhu s eskalátory slabší postavení než společnosti Kone a ThyssenKrupp. Komise tedy měla při určení podílu eskalátorů ve výchozí částce pokuty uplatnit poměrné vážení tak, že zohlední relativní postavení každé ze společností zapojené do ujednání týkajících se eskalátorů, jak to učinila v případě společnosti Schindler (bod 676 odůvodnění napadeného rozhodnutí).
- 225 V tomto ohledu je třeba připomenout, že v souladu s čl. 23 odst. 2 nařízení č. 1/2003 představuje doba trvání protiprávního jednání jeden ze znaků, které je třeba zohlednit při stanovení výše pokuty ukládané podnikům, které se dopustily protiprávních jednání porušujících pravidla hospodářské soutěže.
- 226 Pokud jde o faktor týkající se doby trvání protiprávního jednání, pokyny z roku 1988 rozlišují mezi krátkodobými protiprávními jednáními (obecně kratšími než jeden rok), u nichž by výchozí částka zjištěná na základě závažnosti neměla být zvyšována, střednědobými protiprávními jednáními (obecně jeden až pět roků), u nichž lze tuto částku zvýšit o 50 %, a dlouhodobými protiprávními jednáními (obecně déle než pět roků), u nichž lze tuto částku zvýšit o 10 % za každý rok (bod 1 B první pododstavec, první až třetí odrážka pokynů z roku 1998).
- 227 Je nesporné, že se společnost Otis účastnila kartelové dohody v Německu od 1. srpna 1995 do 5. prosince 2003, tedy po dobu trvání protiprávního jednání 8 let a čtyř měsíců, což odpovídá dlouhodobému protiprávnímu jednání.
- 228 Komise tedy zvýšila výchozí částku pokuty na základě doby trvání protiprávního jednání v Německu o 80 %, tedy o 10 % za každý rok, v souladu s pravidly, které si sama stanovila v pokynech z roku 1998.
- 229 Dále toto zvýšení výchozí částky o 80 % nemůže být s ohledem na dlouhodobé protiprávní jednání považováno za zjevně nepřiměřené (v tomto smyslu viz rozsudek Tribunálu ze dne 8. října 2008, SGL Karbon v. Komise, T-68/04, Sb. rozh. s. II-2511, bod 113).
- 230 Argumentace žalobkyň by v zásadě vedla k záměně kritéria závažnosti s kritériem doby trvání kartelové dohody stanoveným čl. 23 odst. 3 nařízení č. 1/2003. Svou argumentací totiž zpochybňují zvýšení výchozí částky pokuty o 10 % za rok tím, že odkazují na skutečnosti, které se vážou k posouzení závažnosti protiprávního jednání. Odkazují tak na skutečnost, že se zaprvé kartelová dohoda v Německu během prvních pěti let týkala pouze protiprávních ujednání o eskalátorech a zadruhé z důvodu jejich slabého postavení na trhu eskalátorů držely během více než poloviny doby trvání kartelové dohody na relevantním trhu jen malý podíl.
- 231 I za předpokladu, že by úvahy týkající se závažnosti protiprávního jednání mohly být zohledněny pro účely stanovení procenta zvýšení výchozí částky pokuty z důvodu doby trvání kartelové dohody, nemohou být argumenty žalobkyň v žádném případě přijaty.
- 232 Zaprvé je nesporné, že komplexní a koluzní ujednání týkající se eskalátorů a výtahů v Německu představovala jediné a trvající protiprávní jednání (bod 569 odůvodnění napadeného rozhodnutí), jelikož během celé doby trvání protiprávního jednání sledovali jeho účastníci společný cíl spočívající zejména v rozdělení projektů a omezení jejich individuálního obchodního jednání při předkládání

nabídek. Jelikož žalobkyně ve věci T-145/07 nezpochybňují kvalifikaci protiprávního jednání jako jediného a trvajícího, nemohou vytýkat Komisi, že použila složenou výchozí částku pokuty pro ujednání týkající se eskalátorů a výtahů. S ohledem na povahu protiprávního jednání a jeho zeměpisný rozsah, je Komise kvalifikovala jako „velmi závažné“ (bod 671 odůvodnění napadeného rozhodnutí), a to nezávisle na otázce, zda se dotyčné výrobky lišily (výtahy nebo eskalátory). Jelikož mělo protiprávní jednání „velmi závažnou“ povahu během celého sporného období, měla Komise právo použít stejnou míru zvýšení pro celou dobu trvání protiprávního jednání (v tomto smyslu viz rozsudek Tribunálu ze dne 12. září 2007, Prym a Prym Consumer v. Komise, T-30/05, nezveřejněný ve Sbírce rozhodnutí, bod 196).

233 Zadruté je třeba připomenout, že situace společnosti Otis není srovnatelná se situací společnosti Schindler (viz výše body 220 a 221). Jelikož Otis nezpochybnila nejprve, že se účastnila protiprávních ujednání týkajících se jak eskalátorů, tak výtahů, dále že tato protiprávní ujednání představovala jediné a trvající protiprávní jednání a konečně že Komise za účelem rozdílného zacházení s podniky použila jejich obraty z prodeje výrobků, které byly předmětem kartelové dohody, aby tak zohlednila jejich skutečnou hospodářskou schopnost způsobit újmu hospodářské soutěži, Komise při stanovení zvláštní výchozí částky pokuty právem zohlednila tržní podíl držený společností Otis v roce 2003, posledním úplným roce činnosti kartelu na celém trhu s eskalátory a výtahy. Přitom celkový obrat dosažený společností Otis na tomto trhu v roce 2003 byl podobný obrátům společností Kone a ThyssenKrupp (bod 677 odůvodnění napadeného rozhodnutí). Zařazení společnosti Otis do téže kategorie jako společnosti Kone a ThyssenKrupp pro účely stanovení zvláštní výchozí částky pokuty se tak jeví jako soudržné a objektivně odůvodněné. S ohledem na úvahy uvedené v bodě 232 výše nemohou navíc žalobkyně ve věci T-145/07 zpochybnit použití téže míry zvýšení z důvodu doby trvání protiprávního jednání na všechny podniky stejné kategorie.

234 Projednávaný žalobní důvod tedy musí být zamítnut.

K žalobnímu důvodu vycházejícímu z porušení pokynů z roku 1998 a zásady proporcionality při použití skupinového násobícího činitele, aby se při stanovení výchozí částky pokut zohlednil odrazující cíl

235 V napadeném rozhodnutí Komise připomíná nezbytnost stanovit pokuty na úrovni, která jim zaručí dostatečný odrazující účinek, tak, že se zohlední velikost každého podniku (bod 686 odůvodnění napadeného rozhodnutí). Tak poté, co konstatovala, že „[s] jejich celosvětovými obraty 47 100 000 000 eur a 34 300 000 000 eur jsou společnosti ThyssenKrupp a UTC/Otis významnějšími pachateli než ostatní osoby, kterým je určeno napadené rozhodnutí“, se Komise domnívala, že „je třeba výchozí částku [pokuty] zvýšit, aby se zohlednila velikost a celkové prostředky“ těchto podniků, a že „je vhodné použít násobící činitel 2 (zvýšení o 100 %) na výchozí částku pokuty k uložení společnosti ThyssenKrupp a násobící činitel 1,7 (zvýšení o 70 %) na výchozí částku pokuty, která bude uložena společnosti UTC/Otis“ (bod 690 odůvodnění napadeného rozhodnutí).

236 Žalobkyně ve věcech T-145/07 a T-146/07 uvádí, že Komise porušila pokyny z roku 1998 a zásadu proporcionality tím, že použila násobící činitel 1,7 na výchozí částky pokut uložených společností skupiny Otis ve čtyřech dotčených členských státech, aby zajistila dostatečný odrazující účinek těchto pokut.

237 Zaprvé žalobkyně zpochybňují zohlednění obrátů UTC pro účely stanovení odrazujícího činitele.

238 V tomto ohledu je třeba nejprve připomenout, že Komise měla právem za to, že žalobkyně ve věcech T-141/07, T-142/07, T-145/07 a T-146/07 tvoří hospodářskou jednotku (viz body 67 až 90 a 106 až 120 výše).

- 239 Je třeba dále zdůraznit, že nutnost zajistit dostatečně odrazující účinek pokuty, neodůvodňuje zvýšení celkové úrovně pokut v rámci provádění politiky hospodářské soutěže, nicméně vyžaduje, aby výše pokuty byla přizpůsobena sledovanému dopadu na podnik, jemuž je pokuta uložena, a to tak aby se zejména s přihlédnutím k finanční způsobilosti dotyčného podniku nestala zanedbatelnou či naopak nepřiměřenou v souladu s požadavky vycházejícími jednak z nutnosti zajistit účinnost pokuty, jednak z dodržování zásady proporcionality (rozsudek Tribunálu ze dne 8. července 2008, Lafarge v. Komise, T-54/03, nezveřejněný ve Sbírce rozhodnutí, bod 670).
- 240 Je pravda, že pro účely zohlednění cíle spočívajícího v odrazení Komise v pokynech z roku 1998 nedefinovala metodu či zvláštní kritéria, které by mohly být závazné, kdyby byly výslovně stanoveny. Bod 1 A čtvrtý pododstavec pokynů v kontextu hodnocení závažnosti protiprávního jednání uvádí pouze nezbytnost určit výši pokuty na úrovni, která jí zajistí dostatečný odrazující účinek (rozsudek Schunk a Schunk Kohlenstoff-Technik v. Komise, bod 83 výše, bod 193).
- 241 Nicméně z judikatury vyplývá, že Komise má právo použít celkový obrat každého podniku, který se účastní na kartelové dohodě, jako relevantní kritérium, aby stanovila násobící sazbu pro účely odrazení (v tomto smyslu viz rozsudek Soudního dvora ze dne 29. června 2006, Showa Denko v. Komise, C-289/04 P, Sb. rozh. s. I-5859, body 17 a 18). Velikost a celkové zdroje podniku jsou tak relevantními kritérii s ohledem na sledovaný cíl, kterým je zajištění účinnosti pokuty přizpůsobením její výše celkovým zdrojům podniku a jeho schopnosti shromáždit finanční prostředky potřebné k zaplacení uvedené pokuty. Stanovení míry zvýšení výchozí částky pokuty s cílem zajistit její dostatečně odrazující účinek totiž směřuje spíše k zajištění účinnosti pokuty než ke zohlednění škodlivosti protiprávního jednání z hlediska běžné hospodářské soutěže, potažmo ke zohlednění jeho závažnosti (rozsudek Lafarge v. Komise, bod 239 výše, bod 672).
- 242 V důsledku toho Komise neporušila pokyny z roku 1998 ani zásadu proporcionality tím, že se pro účely použití odrazujícího činitele opřela o celkový obrat skupiny Otis.
- 243 Zadruhé žalobkyně – opírajíce se o pravděpodobnost opakování protiprávního jednání – ve věcech T-145/07 a T-146/07 uvádí, že Komise měla přezkoumat, zda pokud jde o Otis, bylo odrazení nezbytné, a že Komise měla řádně zohlednit snahy žalobkyň, aby zabránily porušování pravidel hospodářské soutěže, protože učinily vše, co bylo rozumně možné, aby zabránily protiprávním jednáním zjištěným v napadeném rozhodnutí. Odkazují za tímto účelem na program dosažení souladu s pravidly hospodářské soutěže, který existoval v rámci skupiny Otis, na jejich spolupráci v průběhu správního řízení a rozvázání smluv se zaměstnanci odpovědnými za protiprávní jednání, kteří navíc vyvinuli značnou snahu, aby zatajili svá jednání před jejich nařízeními.
- 244 V projednávaném případě je nesporné, že když Komise použila na Otis násobící sazbu za účelem posílení odrazujícího účinku pokut, nepřistoupila k hodnocení pravděpodobnosti opakování protiprávního jednání. Jak vyplývá z bodů 688 až 690 odůvodnění napadeného rozhodnutí, Komise pouze zohlednila její velikost a celkové zdroje, zejména celosvětový obrat.
- 245 Nicméně nezhodnocení pravděpodobnosti opakování protiprávního jednání společností Otis se nijak nedotýká legality násobící sazby (v tomto smyslu viz rozsudky Tribunálu BASF v. Komise, bod 167 výše, bod 229, a ze dne 12. prosince 2007, BASF a UCB v. Komise, T-101/05 a T-111/05, Sb. rozh. s. II-4949, bod 47 a citovaná judikatura). Vztah mezi velikostí a celkovými zdroji podniku na jedné straně a nutností zajistit odrazující účinek pokuty na straně druhé totiž nelze zpochybňovat. V tomto ohledu je namístě se domnívat, že velký podnik, který disponuje značnými finančními zdroji v porovnání se zdroji ostatních účastníků kartelové dohody, může snadněji shromáždit nezbytné prostředky na úhradu své pokuty, což odůvodňuje, aby pro účely dostatečně odrazujícího účinku byla uložena, zejména s použitím násobitele, pokuta úměrně vyšší, než jaká by byla uložena za stejné protiprávní jednání, jehož se dopustil podnik, který takové zdroje nemá (viz rozsudek BASF v. Komise, bod 167 výše, bod 235 a citovaná judikatura).

- 246 Výtka vycházející z nezhodnocení pravděpodobnosti opakování protiprávního jednání tedy musí být zamítnuta.
- 247 Pokud jde o program dosažení souladu s pravidly hospodářské soutěže existující v rámci Otis a skutečnost, že tato společnost vypověděla smlouvy se zaměstnanci, kteří byli odpovědní za protiprávní jednání, je třeba uvést, jak správně zdůrazňuje Komise v bodě 688 odůvodnění napadeného rozhodnutí, že taková opatření nijak neovlivňují skutečnost, že došlo ke spáchání protiprávních jednání. Jelikož zvýšení výchozí částky pokuty k zajištění dostatečně odrazujícího účinku pokuty směřuje zejména k zajištění účinnosti pokuty s ohledem na finanční schopnosti podniku, není Komise povinna zohlednit taková opatření, když určuje použitelnou násobící sazbu (v tomto smyslu viz rozsudek BASF a UCB v. Komise, bod 245 výše, bod 52).
- 248 Ze stejných důvodů musí být zamítnut argument vycházející ze spolupráce společnosti Otis v průběhu správního řízení. Je třeba doplnit, že Komise uznala spolupráci Otis a odměnila ji v rámci oznámení o spolupráci z roku 2002, jakož i nad rámec tohoto oznámení (viz kapitola 13.8 napadeného rozhodnutí). Posouzení této spolupráce Komisí je předmětem bodů 252 až 379 níže.
- 249 Zatřetí žalobkyně ve věci T-146/07 poznamenává, že Komise tím, že použila násobící sazbu na základě obratu skupiny, riskuje obehít 10 % mezní hodnoty obratu stanovené čl. 23 odst. 2 nařízení č. 1/2003.
- 250 Tento argument musí být rovněž zamítnut. Žalobkyně ve věci T-146/07 totiž nevysvětluje, čím může zvýšení pokuty na základě obratu skupiny porušit horní hranici 10 % stanovenou v čl. 23 odst. 2 nařízení č. 1/2003, která se vztahuje k celkovému obratu dotyčného podniku. V každém případě žalobkyně ve věci T-146/07 netvrdí, že v projednávaném případě byla hranice 10 % překročena.
- 251 Ze všeho výše uvedeného vyplývá, že projednávaný žalobní důvod musí být zamítnut.

K žalobnímu důvodu vycházejícímu z porušení oznámení o spolupráci z roku 2002, článku 253 ES a z porušení zásad ochrany legitimního očekávání, proporcionality, spravedlnosti, rovného zacházení a práva na obhajobu

- 252 Žalobkyně ve věcech T-141/07 a T-145/07 připomínají, že podaly žádosti o přiznání ochrany před pokutami nebo o přiznání snížení výše pokut na základě oznámení o spolupráci z roku 2002. Komise nicméně porušila ustanovení uvedeného oznámení, článek 253 ES a zásady ochrany legitimního očekávání, proporcionality, spravedlnosti a rovného zacházení, jakož i jejich práva na obhajobu při posouzení kvality a užitečnosti jejich spolupráce.

K oznámení o spolupráci z roku 2002

- 253 Je třeba uvést, že v oznámení o spolupráci z roku 2002 Komise definovala podmínky, za kterých mohou být podniky, které s ní za účelem prokázání kartelové dohody spolupracují, od pokuty osvobozeny nebo zvýhodněny snížením výše pokuty, kterou by jinak musely uhradit.
- 254 Oznámení o spolupráci z roku 2002 nejprve v hlavě A ve svém bodě 8 stanoví:

„Komise poskytne podniku ochranu před jakoukoli pokutou, které by byl jinak vystaven, jestliže:

- a) podnik je první, kdo předložil důkaz, který podle názoru Komise může Komisi umožnit, aby přijala rozhodnutí o provedení šetření ve smyslu čl. 14 odst. 3 nařízení č. 17 v souvislosti s údajným kartelem ovlivňujícím Společenství; nebo

b) podnik je první, kdo předloží důkaz, který podle názoru Komise může Komisi umožnit, aby zjistila protiprávní jednání podle článku 81 [ES] v souvislosti s údajným kartelem ovlivňujícím Společenství.“

255 Dále oznámení o spolupráci z roku 2002 v hlavě B ve svém bodě 20 stanoví, že „[p]odniky, které nesplňují podmínky [pro osvobození od pokuty] oddílu A, mohou mít nárok na snížení jakékoli pokuty, kterou by jinak bylo možné udělit“, a ve svém bodě 21, že „[p]ro získání nároku musí podnik poskytnout Komisi důkaz o předpokládaném protiprávním jednání, který představuje významnou přidanou hodnotu k důkazům, které Komise již vlastní, a musí ukončit svou účast v předpokládaném protiprávním jednání nejpozději v době předložení důkazů“.

256 Pokud jde o pojem „přidaná hodnota“, v bodě 22 oznámení o spolupráci z roku 2002 je vysvětleno:

„Pojem ‚přidané hodnoty‘ se vztahuje na rozsah, v němž poskytnutý důkaz posiluje svou povahou a/nebo obsaženými podrobnostmi schopnost Komise dokázat dotyčné skutečnosti. Při tomto vyhodnocování Komise obvykle přikládá větší hodnotu písemným důkazům, které pocházejí z doby, k níž se vztahují, než později vypracovaným důkazům. Podobně se má obecně za to, že důkazy, které mají přímý vztah k dotyčným otázkám, mají větší hodnotu než důkazy, které s nimi souvisejí pouze nepřímo.“

257 Bod 23 písm. b) první pododstavec oznámení o spolupráci z roku 2002 stanoví, pokud jde o snížení pokuty, zařazení do třech kategorií:

- „ – [p]ro první podnik, který splnil požadavky bodu 21: snížení o 30–50 %,
- [p]ro druhý podnik, který splnil požadavky bodu 21: snížení o 20–30 %,
- [p]ro další podniky, které splnily požadavky bodu 21: snížení do 20 %“.

258 Oznámení o spolupráci z roku 2002 stanoví v bodě 23 písm. b) druhém pododstavci:

„Při určování úrovně snížení v každém z těchto pásem Komise přihlédne k době, kdy byly předloženy důkazy splňující požadavky bodu 21, a k míře, v jaké tyto důkazy představovaly přidanou hodnotu. Může také vzít v úvahu rozsah a stálost jakékoli spolupráce, kterou podnik poskytl poté, co předložil důkazy.“

259 Nakonec, bod 23 písm. b) poslední pododstavec oznámení o spolupráci z roku 2002 stanoví:

„[P]okud podnik kromě toho poskytne důkazy, které se vztahují ke skutečnostem, které předtím nebyly Komisi známy a mají přímý dopad na závažnost nebo trvání předpokládaného kartelu, Komise je nevezme v úvahu při stanovování pokuty pro podnik, který tyto důkazy předložil.“

K prostoru pro uvážení Komise a přezkumu unijního soudu

260 Je třeba připomenout, že čl. 23 odst. 2 nařízení č. 1/2003, který tvoří právní základ pro ukládání pokut v případě porušení unijních pravidel hospodářské soutěže, poskytuje Komisi prostor pro uvážení při stanovení pokut (v tomto smyslu viz rozsudek Tribunálu ze dne 21. října 1997, Deutsche Bahn v. Komise, T-229/94, Recueil, s. II-1689, bod 127), které je především nástrojem její obecné politiky v oblasti hospodářské soutěže (rozsudek Musique Diffusion française a další v. Komise, bod 210 výše, body 105 a 109). V této souvislosti pro účely zajištění transparentnosti a objektivit svých rozhodnutí o pokutách Komise přijala a zveřejnila oznámení o spolupráci z roku 2002. Pokyny představují nástroj, který je při dodržování právních norem vyšší síly určený k upřesnění kritérií, jež Komise hodlá používat v rámci výkonu své posuzovací pravomoci. Z toho vyplývá, že tím sama omezila tuto pravomoc

(obdobně viz rozsudek Tribunálu ze dne 30. dubna 1998, Vlaams Gewest v. Komise, T-214/95, Recueil, s. II-717, bod 89) v rozsahu, v němž Komisi přísluší dodržovat orientační pravidla, jež si sama stanovila (obdobně viz rozsudek Tribunálu ze dne 12. prosince 1996, AIUFFASS a AKT v. Komise, T-380/94, Recueil, s. II-2169, bod 57).

- 261 Omezení prostoru pro uvážení Komise vyplývající z přijetí oznámení o spolupráci z roku 2002 není nicméně neslučitelné se zachováním podstatného prostoru pro uvážení pro Komisi (obdobně viz rozsudek Raiffeisen Zentralbank Österreich a další v. Komise, bod 164 výše, bod 224).
- 262 Oznámení o spolupráci z roku 2002 totiž obsahuje různé flexibilní prvky, které umožňují Komisi vykonávat její diskreční pravomoc v souladu s ustanoveními článku 23 nařízení č. 1/2003, tak jak byla vyložena Soudním dvorem (obdobně viz rozsudek Raiffeisen Zentralbank Österreich a další v. Komise, bod 164 výše, bod 224).
- 263 Je tak třeba uvést, že Komise má široký prostor pro uvážení, má-li posoudit, zda důkazy poskytnuté podnikem, který hodlá využít oznámení o spolupráci z roku 2002, představují významnou přidanou hodnotu ve smyslu bodu 21 uvedeného oznámení (v tomto smyslu viz rozsudek Soudního dvora ze dne 10. května 2007, SGL Carbon v. Komise, C-328/05 P, Sb. rozh. s. I-3921, bod 88, a rozsudek Tribunálu ze dne 18. června 2008, Hoechst v. Komise, T-410/03, Sb. rozh. s. II-881, bod 555). Pokud jde o bod 8 písm. a) a b) oznámení o spolupráci z roku 2002, je třeba konstatovat, že tento podstatný prostor pro uvážení vyplývá ze samotného znění tohoto ustanovení, které odkazuje výslovně na předložení důkazů, které „podle názoru Komise“ mohou Komisi umožnit, aby přijala rozhodnutí o provedení šetření, nebo jí mohou umožnit, aby zjistila protiprávní jednání. Posouzení kvality a užitečnosti spolupráce poskytnuté podnikem totiž zahrnuje komplexní posouzení skutečností (v tomto smyslu viz výše uvedený rozsudek ze dne 10. května 2007, SGL Carbon v. Komise, bod 81, a rozsudek Carbone Lorraine v. Komise, bod 137 výše, bod 271).
- 264 Stejně tak když Komise konstatuje, že důkazy představují významnou přidanou hodnotu ve smyslu bodu 21 oznámení o spolupráci z roku 2002, disponuje prostorem pro uvážení, má-li stanovit přesnou výši snížení výše pokuty pro dotčený podnik. Bod 23 písm. b) první pododstavec uvedeného oznámení totiž stanoví rozpětí pro snížení výše pokuty pro jednotlivé kategorie dotčených podniků, zatímco druhý pododstavec stanoví kritéria, která je Komise povinna zohlednit za účelem vymezení výše snížení v rámci těchto rozpětí.
- 265 S ohledem na prostor pro uvážení, kterým Komise disponuje při posouzení spolupráce podniku na základě oznámení o spolupráci z roku 2002, pouze zjevné překročení tohoto prostoru může být postihnuto Tribunálem (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 10. května 2007, SGL Carbon v. Komise, bod 263 výše, body 81, 88 a 89, a rozsudek ze dne 18. června 2008, Hoechst v. Komise, bod 263 výše, bod 555).

Ke spolupráci společnosti Otis pro účely prokázání protiprávního jednání v Belgii

- 266 Komise rozhodla v bodě 767 odůvodnění napadeného rozhodnutí „poskytnout společnosti Otis snížení pokuty o 40 % v rozpětí stanoveném v bodu 23 [prvním pododstavci] [písm.] b) první [odrážce] oznámení o spolupráci [z roku 2002]“.
- 267 V bodě 763 odůvodnění napadeného rozhodnutí Komise vysvětluje, že „Otis byla druhým podnikem, který předal informace týkající se Belgie, krátce po druhé řadě šetření vedených v Belgii“ a že „[ž]ádost [na základě oznámení o spolupráci z roku 2002] společnosti Otis hlavně seskupuje ústní prohlášení podniku a omezené důkazy z doby spáchání protiprávního jednání“.

- 268 Pokud jde o hodnotu spolupráce společnosti Otis, Komise upřesňuje v bodě 766 odůvodnění napadeného rozhodnutí, že tato spolupráce byla trvalá a že „posílila schopnost Komise prokázat protiprávní jednání, zejména díky soudobým listinným důkazům, které v důsledku toho představují významnou přidanou hodnotu“. Komise v uvedeném bodě odůvodnění doplňuje, že „[n]icméně předané důkazy poskytují pouze omezené informace o skutečnostech, o kterých Komise předtím nevěděla“.
- 269 Podle žalobkyní ve věci T-145/07 měla mít Otis prospěch ze snížení pokuty o 50 %, jelikož poskytla v rané fázi řízení značné důkazy o kartelových dohodách v Belgii, mezi nimi soudobé důkazy, jako jsou seznamy projektů. Odkazují za tímto účelem na jejich odpověď na oznámení námitek. Podle společnosti Otis rozsah a důkazní hodnota předložených důkazů překračovaly ve značné míře informace předložené společností Kone ohledně protiprávního jednání v Německu, pro které jí Komise přiznala snížení o 50 %.
- 270 V tomto ohledu je třeba konstatovat, že žalobkyně ve věci T-145/07 nezpochybňují, že spolupráce společnosti Otis spadá pod odst. 23 písm. b) první pododstavec první odrážky oznámení o spolupráci z roku 2002, a že z tohoto důvodu měl tento podnik právo na snížení pokuty mezi 30 % až 50 %. Snížení pokuty o 40 % poskytnuté společnosti Otis na základě její spolupráce (bod 767 odůvodnění napadeného rozhodnutí) se nachází v rozpětí stanoveném za tímto účelem uvedeným oznámením.
- 271 Ačkoli není třeba se vyjádřit k přípustnosti argumentace žalobkyní, která odkazuje v zásadě na vyjádření formulovaná v dokumentu připojenému k žalobě, je třeba konstatovat, že v projednávaném případě žalobkyně neprokazují, že Komise zjevně překročila svůj prostor pro uvážení tím, že stanovila snížení pokuty pro společnost Otis z důvodu její spolupráce při prokázání protiprávního jednání v Belgii na 40 %.
- 272 Za tímto účelem je třeba připomenout, že oznámení o spolupráci z roku 2002 v bodě 23 písm. b) druhém pododstavci stanoví, že při určování úrovně snížení pokuty v každém pásmu, Komise přihlédne „k době, kdy byly předloženy důkazy splňující požadavky [bodů] 21, a k míře, v jaké tyto důkazy představovaly přidanou hodnotu“.
- 273 Přitom z nezpochybněných zjištění v napadeném rozhodnutí (body 95, 96 a 766 odůvodnění napadeného rozhodnutí) vyplývá, že i když Otis splnila podmínky bodu 21 oznámení o spolupráci z roku 2002 týkající se krátké časové doby od zahájení řízení, nic to nemění na tom, že důkazy týkající se kartelové dohody v Belgii předložené společností Otis a vedoucí ke snížení pokuty, byly Komisi předány až v okamžiku, kdy již obdržela žádost společnosti Kone na základě uvedeného oznámení, která jí umožnila konstatovat protiprávní jednání v Belgii (bod 760 odůvodnění napadeného rozhodnutí). Komise již také provedla dvě řady šetření v Belgii, zejména v prostorách společnosti Otis Belgie.
- 274 Nezávisle na kvalitě a užitečnosti důkazů zpřístupněných společností Otis nepřekročila Komise, vzhledem k datu, kdy byly tyto důkazy zpřístupněny, zjevně svůj prostor pro uvážení tím, že poskytla Otis snížení pokuty o 40 % z důvodu její spolupráce při prokázání kartelové dohody v Belgii.
- 275 Tento závěr nevyvrací argument vycházející z 50 % snížení výše pokuty poskytnutého společností Kone v rámci kartelové dohody v Německu. Je totiž třeba konstatovat, že posouzení toho, co představuje významnou přidanou hodnotu, předpokládá z definice vlastní analýzu kontextu všech důkazů, jimiž disponuje Komise ve vztahu k danému protiprávnímu jednání, takže informace, které se vážou k odlišným protiprávním jednáním, v projednávané věci protiprávním jednáním v Belgii a Německu, nejsou srovnatelné. Jelikož situace těchto odlišných podniků nebyly srovnatelné, Komise neporušila zásadu rovného zacházení, když poskytla společnosti Otis 40 % snížení pokuty za její spolupráci při prokázání kartelové dohody v Belgii a společnosti Kone poskytla 50 % snížení pokuty za její spolupráci při prokázání kartelové dohody v Německu.

- 276 V každém případě žalobkyně ve věci T-145/07 zaprvé nedokládají jejich tvrzení, podle kterého rozsah a důkazní hodnota důkazů předložených společností Otis ohledně kartelové dohody v Belgii ve značné míře přesáhla informace předložené společností Kone ohledně Německa.
- 277 Zadruhé je nesporné, že Kone poskytla Komisi důkazy s významnou přidanou hodnotou týkající se kartelové dohody v Německu ve dnech 12. a 18. února 2004, což znamená měsíc po prvních šetřeních Komise dne 28. ledna 2004 (body 104 až 106 a 792 odůvodnění napadeného rozhodnutí), zatímco spolupráce Otis týkající se kartelové dohody v Belgii byla zahájena [důvěrné], to znamená po provedení druhé řady šetření v tomto členském státě dne 9. března 2004 (body 95 a 96 odůvodnění napadeného rozhodnutí).
- 278 Zatřetí v okamžiku, kdy Otis, jejíž spolupráce spadala pod bod 23 písm. b) první pododstavec první odrážky oznámení o spolupráci z roku 2002, poskytla Komisi důkazy týkající se kartelové dohody v Belgii, Komise již disponovala dostatečnými důkazy pro konstatování protiprávního jednání, obsaženými v dřívější žádosti společnosti Kone, pro kterou bylo této společnosti poskytnuta úplná ochrana před pokutami (body 760 a 761 odůvodnění napadeného rozhodnutí). Naopak pokud jde o protiprávní jednání v Německu, žádný podnik neměl prospěch z ochrany před pokutami, což znamená, že Komise nedisponovala dostatečnými důkazy k prokázání protiprávního jednání v Německu v okamžiku, kdy Kone podala svou žádost na základě tohoto oznámení.
- 279 Ze všeho výše uvedeného vyplývá, že je třeba zamítnout veškeré výtky společnosti Otis týkající se použití oznámení o spolupráci z roku 2002 na její spolupráci za účelem prokázání kartelové dohody v Belgii.

Ke spolupráci společnosti Otis při prokázání protiprávního jednání v Německu

- 280 Společnost Otis, která byla druhým podnikem, který předložil žádost na základě oznámení o spolupráci z roku 2002 ohledně kartelové dohody v Německu [důvěrné] (bod 107 odůvodnění napadeného rozhodnutí), získala snížení výše pokuty o 25 % na základě bodu 23 písm. b) tohoto oznámení za její spolupráci při prokázání kartelové dohody v Německu (bod 800 odůvodnění napadeného rozhodnutí). Komise za tímto účelem vysvětluje v bodech 796 a 799 odůvodnění napadeného rozhodnutí:

„796 S ohledem na jejich význam, jakož i kvalitu a dny podání vyjádření společnosti Otis, mají předané důkazy skutečně významnou přidanou hodnotu, která posiluje schopnost Komise prokázat sporné skutečnosti. Jedná se nicméně o běžnou předběžnou podmínku pro poskytnutí snížení pokut na základě b[odů] 21 a 22 oznámení o spolupráci [z roku 2002]. Otis neprokázala, jakým způsobem mohla být její spolupráce přirovnána k výjimečným okolnostem. Dále oznámení o spolupráci [z roku 2002] nepovoluje poskytnout druhému podniku, který předal důkazy, vyšší snížení pokuty než v rozpětí 20–30 %.

[...]

- 799 Snížení pokuty ve stanoveném rozpětí zohledňuje okamžik, kdy byly důkazy předány, míru jejich přidané hodnoty, jakož i stupeň a stálost spolupráce podniku po předložení jeho vyjádření. Společnost Otis splňovala podmínku [bodu] 21 v plném rozsahu až po doplnění ze dne [důvěrné]. Prohlášení společnosti Otis v tomto rozsahu představovala významnou přidanou hodnotu, která značně posílila schopnost Komise prokázat protiprávní jednání [důvěrné]. Nicméně předané důkazy nezahrnují důkazy z doby spáchání protiprávního jednání.“
- 281 Zaprvé žalobkyně ve věci T-145/07 uvádí, že Komise porušila oznámení o spolupráci z roku 2002, protože Otis splnila podmínky pro získání ochrany před pokutami podle bodu 8 písm. b) uvedeného oznámení. Komise totiž informovala Otis [důvěrné], že stále může podle uvedeného oznámení požívat ochrany před pokutami pro Německo a že jí může být udělena podmíněčná ochrana. Nicméně žádost

o ochranu před pokutami byla zamítnuta [důvěrné]. V rozporu s názorem Komise, důkazy, vysvětlení a informace, které Otis Komisi poskytla před [důvěrné], posledně uvedené umožnily v souladu s bodem 8 písm. b) tohoto oznámení konstatovat porušení článku 81 ES.

- 282 Je třeba připomenout, že s ohledem na prostor pro uvážení, kterým Komise disponuje při posouzení spolupráce podniku na základě oznámení o spolupráci z roku 2002, pouze zjevné překročení tohoto prostoru může být postihnuto Tribunálem (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 10. května 2007, SGL Carbon v. Komise, bod 263 výše, body 81, 88 a 89, a rozsudek ze dne 18. června 2008, Hoechst v. Komise, bod 263 výše, bod 555).
- 283 Je rovněž třeba připomenout, že jednou z podmínek k získání ochrany před pokutami podle bodu 8 písm. b) oznámení o spolupráci z roku 2002 je to, že podnik je první, kdo předloží důkaz, který podle názoru Komise může Komisi umožnit, aby zjistila protiprávní jednání podle článku 81 ES v souvislosti s údajnou kartelovou dohodou ovlivňující Společenství.
- 284 Je třeba konstatovat, že v okamžiku, kdy Otis dne [důvěrné] formulovala žádost podle uvedeného oznámení týkající se protiprávního jednání v Německu, Komise již ve dnech 28. ledna a 9. března 2004 provedla dvě řady šetření v této zemi (body 104 a 106 odůvodnění napadeného rozhodnutí). Dále Komise již v létě 2003 obdržela informace od třetího informátora (bod 91 odůvodnění napadeného rozhodnutí) a dne 12. února 2004 obdržela žádost společnosti Kone na základě tohoto oznámení (bod 105 odůvodnění napadeného rozhodnutí).
- 285 Podle žalobkyň ve věci T-145/07 z dopisu Komise společnosti Otis nicméně vyplývalo [důvěrné], že Komise ještě než měla k dispozici informace společnosti Otis, nebyla schopna prokázat protiprávní jednání v Německu.
- 286 V tomto dopise Komise poté, co připomněla, že [důvěrné] informovala Otis, že přijme rozhodnutí týkající se první žádosti na základě oznámení o spolupráci z roku 2002 a [důvěrné]. Komise doplnila, že ověří [důvěrné]. Komise nicméně trvala na skutečnosti, že [důvěrné] za její účast na kartelové dohodě v Německu.
- 287 Je třeba uvést, že dopis [důvěrné] musí být čten s ohledem na bod 18 oznámení o spolupráci z roku 2002, podle kterého „Komise nezvažuje jiné žádosti o ochranu před pokutami, dokud nezaujme postoj k již předložené žádosti, která se týká téhož protiprávního jednání“. Tento dopis tak měl pouze Otis informovat o tom, že když Komise rozhodla o žádosti jiného podniku o ochranu před pokutami, v projednávané věci žádosti společnosti Kone, může nyní zohlednit žádost Otis o ochranu před pokutami. Neobsahuje nicméně žádné posouzení kvality spolupráce společnosti Otis. Naopak dopis výslovně uvádí, že Komise musí ještě přezkoumat, zda důkazy předložené společností Otis splňují podmínky bodu 8 písm. b) uvedeného oznámení.
- 288 Pokud jde o kvalitu spolupráce společnosti Otis týkající se kartelové dohody v Německu, je třeba konstatovat, že jak vyplývá ze spisu, tato spolupráce spočívala zejména v jednostranných prohlášeních.
- 289 Přitom jednostranná prohlášení podniku, i když jsou podrobná, nemohou stačit ke konstatování protiprávního jednání, pokud nejsou podpořena přesnými a shodujícími se listinnými důkazy. Je totiž nutné, aby Komise za účelem odůvodnění pevného přesvědčení, že došlo k protiprávnímu jednání, uvedla ve svém rozhodnutí přesné a shodující se důkazy (viz rozsudek Tribunálu ze dne 6. července 2000, Volkswagen v. Komise, T-62/98, Recueil, s. II-2707, bod 43 a citovaná judikatura).
- 290 Je zřejmé, že Otis předložila v rámci své žádosti na základě oznámení o spolupráci z roku 2002 určité listinné důkazy. [důvěrné]
- 291 Nicméně důkazní hodnota těchto důkazů je omezená. Neobsahují totiž jako takové žádný důkaz o protisoutěžním jednání konstatovaném v napadeném rozhodnutí. [důvěrné]

- 292 Za těchto podmínek a i kdyby důkazy předané společností Otis obsahovaly nějaké soudobé důkazy (a sice faktury dvou zaměstnanců společnosti Otis) Komise rozhodla, že tato vyjádření nestačí pro konstatování porušení článku 81 ES v Německu, aniž zjevně překročila svůj prostor pro uvážení. Komise tedy právem odmítla společnosti Otis přiznat ochranu před pokutami na základě bodu 8 písm. b) oznámení o spolupráci z roku 2002.
- 293 Tento závěr nemůže vyvrátit skutečnost, že napadené rozhodnutí obsahuje řadu odkazů na vyjádření společnosti Otis. V tomto ohledu je třeba připomenout, že Komise v okamžiku, kdy obdržela žádost společnosti Otis na základě oznámení o spolupráci z roku 2002, již obdržela žádost společnosti Kone na základě téhož oznámení a že tato žádost spočívala stejně jako žádost společnosti Otis v zásadě na jednostranných prohlášeních a nebyla podepřena jiným důkazem než vlastními písemnými prohlášeními vypracovanými po paměti (bod 788 odůvodnění napadeného rozhodnutí). Komise se proto nemohla opřít pouze o jednostranná prohlášení společnosti Kone, aby konstatovala protiprávní jednání v Německu, a rovněž ani o prohlášení společnosti Otis, musela v napadeném rozhodnutí (body 209 až 288 odůvodnění napadeného rozhodnutí) odkázat na souhrn dalších potvrzujících důkazů, mezi které náleží důkazy předložené společností Otis, které nicméně samy o sobě nestačily ke konstatování protiprávního jednání (viz bod 289 výše).
- 294 Zadruhé se žalobkyně ve věci T-145/07 domnívají, že v okamžiku, kdy Komise odmítla žádost společnosti Otis o ochranu před pokutami [důvěrné], dostatečně neanalyzovala informace poskytnuté tímto podnikem, a zejména dokumenty [důvěrné]. Správná analýza těchto dokumentů by přitom dovedla Komisi k tomu, aby společnosti Otis přiznala ochranu před pokutami.
- 295 Tento argument musí být zamítnut, jelikož z analýzy, která byla provedena v bodech 282 až 293 výše vyplývá, že všechny informace poskytnuté společností Otis Komisi, a tedy rovněž dokumenty [důvěrné], nesplňovaly podmínky bodu 8 písm. b) oznámení o spolupráci z roku 2002. Jednostranná prohlášení společnosti Otis, která nebyla podpořena přesnými a shodujícími se listinnými důkazy, totiž sama o sobě neumožňovala Komisi konstatovat protiprávní jednání v Německu.
- 296 V každém případě tvrzení žalobkyň ve věci T-145/07, podle kterého Komise neanalyzovala dokumenty [důvěrné], je nesprávné. Je totiž třeba uvést, že dopis Komise společnosti Otis [důvěrné], který ji informuje o skutečnosti, že Komise přezkoumá, zda Otis splňuje podmínky bodu 8 písm. b) oznámení o spolupráci z roku 2002, odkazuje zvláště na prohlášení uskutečněné [důvěrné] a na dokument zpřístupněný [důvěrné]. Komise dále využila jednak informace oznámené společností Otis [důvěrné] (viz body 108, 228, 253, 255, 257, 265, 266, 268 a 270 oznámení námitek a body 213, 240, 242, 244, 251 až 254, 257 a 260 odůvodnění napadeného rozhodnutí) a [důvěrné] (viz body 255, 275 a 282 oznámení námitek a body 242 a 272 odůvodnění napadeného rozhodnutí). Pokud jde o e-mail zaslaný společností Otis Komisi [důvěrné], stačí konstatovat, že obsahuje pouze návrh společnosti Otis dát své zaměstnance a pokud možno své bývalé zaměstnance Komisi k dispozici.
- 297 Zatřetí žalobkyně ve věci T-145/07 tvrdí, že Komise měla neúplný spis dokumentů poskytnutých společností Otis, a že v důsledku toho byl neúplný, a tedy nesprávný skutkový základ jejího posouzení spolupráce Otis. V napadeném rozhodnutí tak nebyl zohledněn příspěvek [důvěrné] zahrnující tabulku, která shrnovala cesty uskutečněné v Německu, příspěvek [důvěrné] zahrnující faktury z cest, jakož i dvě CD-ROM obsahující e-maily, příspěvek [důvěrné] zahrnující shrnutí opatření přijatých společností Otis, aby pomohla Komisi a příspěvek [důvěrné] obsahující nabídku poskytnout Komisi k dispozici bývalé zaměstnance společnosti Otis. Napadené rozhodnutí dále neuvádí spolupráci společnosti Otis s Komisí v reakci na neformální žádosti Komise o informace ohledně Německa.
- 298 Tato výtku musí být zamítnuta ze stejných důvodů jako výtky uvedené v bodě 295 výše. V každém případě je třeba konstatovat, že v rozporu s tvrzením žalobkyň ve věci T-145/07, příspěvky společnosti Otis [důvěrné] jsou součástí spisu Komise, byly řádně uvedeny v bodě 108 oznámení námitek a v bodě 107 odůvodnění napadeného rozhodnutí a Komise je kromě toho využila, jak vyplývá z bodů 231, 232 a 258 oznámení námitek a bodů 216, 217, 245 a 247 odůvodnění napadeného

rozhodnutí. Pokud jde o dvě CD-ROM, která byla zpřístupněna Komisi a nejsou obsažena ve spisu, stačí konstatovat, že jak uvádí žalobkyně ve věci T-145/07, jsou součástí příspěvku společnosti Otis [důvěrné], řádně uvedeného v bodě 107 odůvodnění napadeného rozhodnutí. Chybějící zvláštní odkazy na uvedené CD-ROM v oznámení námitek a v napadeném rozhodnutí je možné vysvětlit skutečností, že neobsahovaly informace užitečné pro šetření Komise, což vyplývá zejména z analýzy určitých dokumentů obsažených na těchto CD-ROM, které Otis předložila po písemné otázce Tribunálu. Pokud jde o příspěvek [důvěrné] zahrnující shrnutí opatření přijatých společnostmi Otis, aby pomohla Komisi a příspěvek [důvěrné] obsahující nabídku poskytnout Komisi k dispozici bývalé zaměstnance společnosti Otis, je třeba konstatovat, že neobsahovaly informace týkající se kartelové dohody v Německu. Konečně e-maily, které nejsou údajně obsaženy ve spise Komise, se v zásadě týkají, jak správně uvádí Komise, pouze čistě praktických aspektů spolupráce společnosti Otis (jako je stanovení schůzek nebo nepřítomnost určitých spolupracovníků). Výtky žalobkyň ve věci T-145/07 vycházející z pochybení při posouzení spolupráce společnosti Otis tedy nemohou být přijaty.

- 299 Začtvrté žalobkyně ve věci T-145/07 poznamenávají, že Komise nevysvětlila v napadeném rozhodnutí důvody, pro které zamítla žádost společnosti Otis o ochranu před pokutami. Komise tím porušila článek 253 ES, oznámení o spolupráci z roku 2002, zásadu legitimního očekávání, jakož i právo společnosti Otis na obhajobu, takže pokuta uložená společnosti Otis za kartelovou dohodu v Německu musí být zrušena.
- 300 Z bodu 31 oznámení o spolupráci z roku 2002, který žalobkyně zvláště uplatňují, vyplývá, že „skutečnost, že určitý podnik spolupracoval s Komisí během správního řízení, se uvede v rozhodnutí, aby byla zdůvodněna ochrana nebo snížení pokuty“.
- 301 Podle ustálené judikatury musí být dále otázka, zda odůvodnění rozhodnutí splňuje požadavky článku 253 ES, posouzena vzhledem nejen k jeho znění, ale i k jeho kontextu, a všem právním pravidlům upravujícím danou oblast (v tomto smyslu viz rozsudek Tribunálu ze dne 25. června 1998, *British Airways a další v. Komise*, T-371/94 a T-394/94, Recueil, s. II-2405, bod 94 a citovaná judikatura).
- 302 Kromě toho Soudní dvůr již došel k závěru, že odůvodnění může být implicitní za podmínky, že umožní zúčastněným osobám seznámit se s důvody, pro které byla dotčená opatření přijata, a Tribunálu disponovat poznatky dostatečnými k tomu, aby mohl vykonat svůj přezkum (v tomto smyslu viz rozsudky Soudního dvora Aalborg Portland a další v. Komise, bod 123 výše, bod 372, a ze dne 8. února 2007, *Groupe Danone v. Komise*, C-3/06 P, Sb. rozh. s. I-1331, bod 46).
- 303 V projednávaném případě je třeba konstatovat, že Komise v bodě 795 odůvodnění napadeného rozhodnutí uvádí, že „společnost Otis žádala[a] o ochranu na základě b[odu] 8 písm. b) oznámení o spolupráci [z roku 2002], přičemž tvrdila, že byla prvním podnikem, který Komisi poskytl doplňující údaje, bez kterých Komise nemohla prokázat existenci kartelové dohody v Německu“.
- 304 I když Komise výslovně neodpověděla na tento argument, odpověděla konkludentně tím, že v bodech 796 až 800 odůvodnění napadeného rozhodnutí vysvětlila, že důkazy poskytnuté společností Otis jí dávají právo na snížení pokuty o 25 % na základě bodů 21 až 23 oznámení o spolupráci z roku 2002.
- 305 Přitom s ohledem na právní rámec, ve kterém byla spolupráce společnosti Otis přezkoumána, byla její žádost o ochranu před pokutami nezbytně zamítnuta z důvodu skutečnosti, že podmínky bodu 8 písm. b) oznámení o spolupráci z roku 2002 nebyly splněny nebo jinými slovy, že důkazy předložené společností Otis neumožnily Komisi konstatovat protiprávní jednání v Německu.
- 306 Napadené rozhodnutí tedy umožňuje společnosti Otis seznámit se s odůvodněním odmítnutí Komise poskytnout jí ochranu před pokutami za její spolupráci v rámci oznámení o spolupráci z roku 2002 a Tribunálu vykonat jeho přezkum legality. Výtky vycházející z porušení článku 253 ES a oznámení

o spolupráci z roku 2002 tedy musí být zamítnuty. Jelikož žalobkyně ve věci T-145/07 zakládají svou výtku vycházející z porušení jejich práva na obhajobu pouze na údajném chybějícím odůvodnění napadeného rozhodnutí pokud jde o zamítnutí žádosti společnosti Otis o ochranu před pokutami, musí být rovněž zamítnuty. Totéž platí pro výtku vycházející z porušení zásady legitimního očekávání, která zavazovala Komisi k poskytnutí vysvětlení ohledně rozhodnutí neposkytnout jí ochranu před pokutami.

- 307 Zapáté žalobkyně ve věci T-145/07 tvrdí, že pokud by měl Tribunál dospět k závěru, že společnost Otis nemohla požívat ochranu před pokutami, Komise přesto porušila oznámení o spolupráci z roku 2002 tím, že jí odmítla přiznat „částečnou ochranu“ v souladu s bodem 23 písm. b) posledním pododstavcem tohoto oznámení ve vztahu k určitým aspektům protiprávních ujednání, které jako první odhalila. Komise tak neměla společnosti Otis uložit pokutu za kartelovou dohodu týkající se výtahů v období od prosince 2000 do června 2002 a za kartelovou dohodu týkající se eskalátorů v období od srpna 1995 do června 2002.
- 308 Bod 23 písm. b) poslední pododstavec oznámení o spolupráci z roku 2002 stanoví, že „pokud podnik kromě toho poskytne důkazy, které se vztahují ke skutečnostem, které předtím nebyly Komisi známy a mají přímý dopad na závažnost nebo trvání předpokládaného kartelu, Komise je nevezme v úvahu při stanování pokuty pro podnik, který tyto důkazy předložil“.
- 309 I když spolupráce poskytnutá společností Otis přinesla významnou přidanou hodnotu k důkazům, které měla Komise již k dispozici, což jí vedlo k tomu, že této společnosti přiznala 25 % snížení výše její pokuty v souladu s bodem 23 písm. b) prvním pododstavcem druhou odrážkou oznámení o spolupráci z roku 2002 (body 796 až 800 odůvodnění napadeného rozhodnutí), Komise mohla mít právem za to, že se tento podnik nemohl dovolávat dodatečného snížení pokuty na základě bodu 23 písm. b) posledního pododstavce uvedeného oznámení.
- 310 Za tímto účelem je třeba zaprvé připomenout, že v okamžiku, kdy Otis sdělila svou žádost Komisi [důvěrně], tato již obdržela žádost společnosti Kone ze dne 12. února 2004, která se týkala stejného protiprávního jednání a obdržela rovněž informace od třetího informátora. Dále již provedla dvě řady šetření v Německu v odvětví výtahů a eskalátorů. Společnost Kone tak v její žádosti ze dne 12. února 2004 již Komisi informovala [důvěrně]. Navíc žalobkyně ve věci T-145/07 nezpochybňují zjištění Komise ohledně jediného a trvajícího protiprávního jednání v odvětví výtahů a eskalátorů, takže argumenty, podle kterých neměla být společnosti Otis uložena pokuta za „kartelovou dohodu týkající se výtahů“ v období od prosince 2000 do června 2002 a za „kartelovou dohodu týkající se eskalátorů“ v období od srpna 1995 do června 2002, nemohou obstát.
- 311 V této souvislosti není v rozporu s tvrzením žalobkyň ve věci T-145/07 relevantní skutečnost, že Komise nevěděla o zvláštních podrobnostech týkajících se dat a míst schůzek mezi soutěžiteli, jelikož pro účely posouzení skutečností s ohledem na článek 81 ES není nezbytné, aby Komise prokázala datum a *a fortiori* místo schůzek mezi soutěžiteli (rozsudek Tribunálu ze dne 20. dubna 1999, Limburgse Vinyl Maatschappij a další v. Komise, T-305/94 až T-307/94, T-313/94 až T-316/94, T-318/94, T-325/94, T-328/94, T-329/94 a T-335/94, Recueil, s. II-931, bod 675; viz rovněž v tomto smyslu rozsudek Tribunálu ze dne 15. března 2000, Cimenteries CBR a další v. Komise, T-25/95, T-26/95, T-30/95 až T-32/95, T-34/95 až T-39/95, T-42/95 až T-46/95, T-48/95, T-50/95 až T-65/95, T-68/95 až T-71/95, T-87/95, T-88/95, T-103/95 a T-104/95, Recueil, s. II-491, bod 2354). Z výše uvedeného vyplývá, že v rozporu s tím, co tvrdí žalobkyně, Komise byla již v době, kdy předložily svou žádost na základě oznámení o spolupráci z roku 2002, informovaná o existenci kartelové dohody od srpna 1995.
- 312 Zadruhé, jak již bylo uvedeno v bodě 295 výše, žádost společnosti Otis se skládala z jednostranných prohlášení, která nebyla doprovázena žádným přesným a shodujícím se listinným důkazem protiprávního jednání. Za těchto okolností žádost společnosti Otis týkající se Německa neobsahovala důkazy, které by měly přímý vliv na jednu ze skutečností, které identifikují závažnost nebo dobu trvání

protiprávního jednání. Příspěvek společnosti Otis totiž mohl mít pouze nepřímý vliv na prokázání doby trvání a závažnosti protiprávního jednání, jelikož každý aspekt jejího příspěvku musel být podpořen jinými důkazy, které Komise získala v průběhu svého šetření.

- 313 Výtka vycházející z nepoužití bodu 23 písm. b) posledního pododstavce oznámení o spolupráci z roku 2002 musí být tedy zamítnuta.
- 314 Žalobkyně ve věci T-145/07 rovněž oznamují porušení článku 253 ES v rozsahu, v němž Komise neuvedla, z jakého důvodu nemohla mít společnost Otis prospěch z „částečné ochrany“ na základě bodu 23 písm. b) posledního pododstavce oznámení o spolupráci z roku 2002.
- 315 Nicméně je třeba konstatovat, že bod 23 písm. b) poslední pododstavec, který je kromě toho uveden pod hlavou B oznámení o spolupráci z roku 2002, nazvanou „Snížení pokuty“, spadá do rámce stanovení úrovně snížení pokuty, ze kterého může mít prospěch podnik, které poskytl Komisi důkazy s významnou přidanou hodnotou. Jelikož Komise v rámci posouzení spolupráce společnosti Otis na základě oznámení o spolupráci z roku 2002 (body 795 až 800 odůvodnění napadeného rozhodnutí) posledně uvedené poskytla snížení pokuty o 25 % na základě bodu 23 písm. b) prvního pododstavce druhé odrážky uvedeného oznámení, zamítla implicitně, ale nezbytně žádost společnosti Otis o prospěch z použití bodu 23 písm. b) posledního pododstavce tohoto oznámení.
- 316 S ohledem na právní rámec, ve kterém byla zkoumána spolupráce společnosti Otis a jelikož se Komise v bodech 795 až 800 odůvodnění napadeného rozhodnutí domnívala, že Otis mohla mít prospěch jen z 25 % snížení výše její pokuty, byla její žádost o použití posledního pododstavce bodu 23 písm. b) oznámení o spolupráci z roku 2002 nezbytně zamítnuta z důvodu, že podmínky tohoto ustanovení nebyly splněny nebo jinými slovy, že důkazy, které předložila ohledně skutečností, které předtím nebyly Komisi známy, neměly přímý dopad na závažnost nebo trvání předpokládané kartelové dohody.
- 317 Napadené rozhodnutí tedy umožňuje společnosti Otis seznámit se s odůvodněním odmítnutí Komise použít bod 23 písm. b) poslední pododstavec oznámení o spolupráci z roku 2002 při stanovení snížení její pokuty a Tribunálu vykonat jeho přezkum legality. Výtka vycházející z porušení článku 253 ES tedy musí být zamítnuta.
- 318 Zašesté žalobkyně ve věci T-145/07 uvádí, že pokud by se Tribunál měl domnívat, že by Kone měla pro Německo požívat ochranu před pokutami, měla by být spolupráce společnosti Otis analyzována v rámci první části snížení stanoveného bodem 23 písm. b) oznámení o spolupráci z roku 2002 a vést k 50 % snížení pokuty, pokud jde o Německo, a v každém případě ke značně vyššímu snížení pokuty než o 25 %. Tato výtka nemůže být přijata. Zakládá se totiž na pouhé domněnce, která navíc není podepřena, podle které by Kone měla mít prospěch z ochrany před pokutami pro Německo.
- 319 Zasedmé, pokud jde o snížení pokuty o 25 %, které bylo poskytnuto společnosti Otis na základě spolupráce v rámci oznámení o spolupráci z roku 2002, žalobkyně ve věci T-145/07 zaprvé tvrdí, že toto snížení je nedostatečně odůvodněné, což porušuje článek 253 ES.
- 320 Tato výtka musí být zamítnuta. Komise uvedla v bodech 796 až 800 odůvodnění napadeného rozhodnutí důvody, které jí vedly k tomu, že poskytla společnosti Otis 25% snížení pokuty na základě spolupráce v rámci oznámení o spolupráci z roku 2002. Napadené rozhodnutí tedy umožňuje společnosti Otis se seznámit s odůvodněním uvedeného snížení a Tribunálu vykonat jeho přezkum legality.
- 321 Zadruhé žalobkyně ve věci T-145/07 tvrdí, že Komise měla v souladu s body 21 a 22 oznámení o spolupráci z roku 2002 poskytnout společnosti Otis 50 % snížení její pokuty a v každém případě snížení podstatně vyšší než 25 %, jelikož spolupráce společnosti Otis přinesla významnou přidanou hodnotu, která umožnila Komisi prokázat protiprávní jednání.

- 322 V tomto ohledu je třeba nejprve konstatovat, že první příspěvek společnosti Otis v rámci její žádosti na základě oznámení o spolupráci z roku 2002, který se týkal protiprávního jednání v Německu, [důvěrné], byl předložen poté, co Kone předložila dne 12. února 2004 žádost týkající se téhož protiprávního jednání a doplnila ji dne 18. února 2004. Kone tedy byla prvním podnikem, který splnil podmínku uvedenou v bodě 21 uvedeného oznámení.
- 323 Použití rozpětí pro snížení pokuty stanoveného v první odrážce bodu 23 písm. b) prvním pododstavci oznámení o spolupráci z roku 2002 na spolupráci společnosti Otis bylo vyloučeno, jelikož tato výhoda je vyhrazena pro první podnik, který splnil podmínky bodu 21 uvedeného oznámení.
- 324 Spolupráce společnosti Otis, jakožto druhého podniku, který splnil podmínku uvedenou v bodě 21 oznámení o spolupráci z roku 2002 tak spadá nezbytně pod druhou odrážku bodu 23 písm. b) prvního pododstavce tohoto oznámení. Z tohoto důvodu má uvedený podnik právo na snížení pokuty mezi 20 % až 30 %. Snížení pokuty o 25 % poskytnuté společnosti Otis na základě její spolupráce pro účely prokázání protiprávního jednání v Německu (bod 800 odůvodnění napadeného rozhodnutí) se tak nachází v rozpětí stanoveném za tímto účelem uvedeným oznámením.
- 325 Jelikož Otis nebyla prvním podnikem, který podal žádost na základě oznámení o spolupráci z roku 2002 týkající se Německa, nemohla mít prospěch z 50% snížení její pokuty. Její argument, podle kterého na rozdíl od toho, co je uvedeno v bodě 799 odůvodnění napadeného rozhodnutí, splnila podmínky stanovené bodem 21 tohoto oznámení před [důvěrné], je v tomto ohledu irelevantní.
- 326 Dále je třeba připomenout, že Komise disponuje prostorem pro uvážení, má-li stanovit přesnou výši snížení pokuty, které má být přiznáno v rámci rozpětí, jež jsou stanovena v bodě 23 písm. b) prvním pododstavci oznámení o spolupráci z roku 2002 a pouze zjevné překročení tohoto prostoru může být postihnuto Tribunálem (viz v tomto smyslu rozsudek ze dne 10. května 2007, SGL Carbon v. Komise, bod 263 výše, body 81, 88 a 89, a rozsudek ze dne 18. června 2008, Hoechst v. Komise, bod 263 výše, bod 555).
- 327 Je tedy třeba přezkoumat, zda žalobkyně ve věci T-145/07 prokázaly, že Komise zjevně překročila svůj prostor pro uvážení tím, že stanovila snížení pokuty pro společnost Otis na 25 % z důvodu její spolupráce při prokázání protiprávního jednání v Německu. V tomto ohledu žalobkyně ve věci T-145/07 uvádí, že důkazy, které Komise vlastnila předtím, než Otis předložila své dokumenty, byly neurčité a vztahovaly se pouze k rokům 2002 a 2003, že Otis pokračovala ve spolupráci i poté, co byla odmítnuta její žádost o ochranu před pokutami, a že se závěry v napadeném rozhodnutí zakládají na informacích předložených společností Otis, což prokazuje jejich významnou přidanou hodnotu.
- 328 Za tímto účelem je třeba připomenout, že oznámení o spolupráci z roku 2002 ve svém bodě 23 písm. b) druhém pododstavci stanoví, že při určování úrovně snížení pokuty v každém použitelném pásmu, v projednávané věci v pásmu mezi 20 % až 30 %, Komise přihlédne „k době, kdy byly předloženy důkazy splňující požadavky [bod] 21, a k míře, v jaké tyto důkazy představovaly přidanou hodnotu“.
- 329 Jednak i za předpokladu, že by společnost Otis, jak tvrdí žalobkyně ve věci T-145/07, splnila podmínky bodu 21 oznámení o spolupráci z roku 2002 již před [důvěrné], nic to nemění na tom, že tento podnik nemohl v žádném případě splnit uvedené podmínky před [důvěrné], dnem, ke kterému předložila Otis svou žádost týkající se Německa (bod 107 odůvodnění napadeného rozhodnutí). Přitom v tomto okamžiku již Komise disponovala prohlášeními informátora (bod 91 odůvodnění napadeného rozhodnutí), již provedla dvě řady šetření v Německu (body 104, 106 a 107 odůvodnění napadeného rozhodnutí) a obdržela žádost společnosti Kone, která popisovala cíle, organizaci, účastníky, předmět a dobu trvání kartelové dohody.

- 330 Zadruhé, pokud jde o stupeň přidané hodnoty spolupráce společnosti Otis, je třeba připomenout, že v rámci její žádosti na základě oznámení o spolupráci z roku 2002 ohledně její účasti na protiprávním jednání v Německu, tento podnik v zásadě předložil Komisi jednostranná prohlášení týkající se uvedeného protiprávního jednání. Je sice pravda, jak zdůrazňuje Komise v bodě 799 odůvodnění napadeného rozhodnutí, že „prohlášení společnosti Otis představovala významnou přidanou hodnotu, která značně posílila schopnost Komise prokázat protiprávní jednání“. Nicméně důkazy vypracované podnikem pro účely žádosti na základě uvedeného oznámení mají kvalitativně menší hodnotu než písemné důkazy, které pocházejí z doby, k níž se vztahují (viz bod 22 oznámení o spolupráci z roku 2002).
- 331 Dále co se týče důkazů, které pocházejí z doby spáchání protiprávního jednání, předložených společností Otis Komisi, je třeba připomenout, že mají pouze omezenou důkazní hodnotu v rozsahu, v němž neobsahují žádný nepřímý důkaz o protisoutěžním jednání konstatovaném v napadeném rozhodnutí (viz bod 291 výše).
- 332 S ohledem na výše uvedené Komise nepřekročila zjevně svůj prostor pro uvážení tím, že poskytla společnosti Otis z důvodu její spolupráce při prokázání kartelové dohody v Německu snížení pokuty, které se nacházelo uprostřed pásma použitelného podle druhé odrážky bodu 23 písm. b) prvního pododstavce oznámení o spolupráci z roku 2002.
- 333 Zatřetí, i za předpokladu, jak tvrdí žalobkyně ve věci T-145/07, že by měl příspěvek společnosti Otis vyšší kvalitu než příspěvek Kone, taková úvaha neumožňuje mít za to, že Komise zjevně porušila zásady proporcionality a spravedlnosti tím, že přiznala společnosti Otis 25 % snížení výše pokuty a společnosti Kone 50 % snížení. Je totiž nesporné, že spolupráce společnosti Kone předcházela spolupráci společnosti Otis a že spolupráce Kone byla dostatečné kvality, aby bylo možné mít za to, že přináší významnou přidanou hodnotu k důkazům, které již Komise měla k dispozici. Jelikož je v zájmu Společenství, aby byly tajné kartelové dohody odhaleny a zakázány v co nejkratších možných lhůtách, je v souladu se zásadou proporcionality a spravedlnosti odměnit více první podnik, který svou spoluprací významně posílí schopnost Komise prokázat dotyčné protiprávní jednání.
- 334 Začtvrté, pokud jde o výtku žalobkyň ve věci T-145/07, vycházející ze skutečnosti, že rozdílné zacházení se společnostmi Otis a Kone porušovalo zásadu rovného zacházení, je třeba připomenout, že spolupráce společnosti Kone předcházela spolupráci společnosti Otis a že spolupráce společnosti Kone začala krátce po první řadě šetření v Německu, zatímco spolupráce společnosti Otis začala až po druhé řadě šetření (body 104 až 107 odůvodnění napadeného rozhodnutí). I za předpokladu, že by kvalita příspěvku společnosti Otis byla vyšší, než tomu bylo u společnosti Kone, je třeba uvést, že posouzení přidané hodnoty žádosti na základě oznámení o spolupráci z roku 2002 se provádí na základě důkazů, které má již Komise k dispozici. Přitom v okamžiku, kdy Otis formulovala svou žádost, disponovala Komise jednoznačně více důkazy, než tomu bylo v okamžiku, kdy podala žádost Kone.
- 335 Jelikož situace odlišných podniků nebyly srovnatelné, Komise neporušila zásadu rovného zacházení, když poskytla společnosti Kone 50 % snížení pokuty podle první odrážky bodu 23 písm. b) oznámení o spolupráci z roku 2002 a 25 % snížení pokuty společnosti Otis podle druhé odrážky uvedeného ustanovení.
- 336 Zapáté, argument žalobkyň ve věci T-145/07, vznesený v poznámce pod čarou v replice a vycházející z porušení jejich práva na obhajobu v rozsahu, v němž neměly přístup k důkazům předloženým informátorem v průběhu správního řízení, nemohou být rovněž přijaty, jelikož nevysvětlují, v čem by napadené rozhodnutí mohlo mít odlišný obsah, kdyby měly přístup k těmto dokumentům (viz rozsudek Thyssen Stahl v. Komise, bod 159 výše, bod 31 a citovaná judikatura).

- 337 Zaosmé a podpůrně, žalobkyně ve věci T-145/07 uvádí, že pokud by měl Tribunál dojít k závěru, že Otis nemůže mít prospěch z 50 % snížení pokuty na základě oznámení o spolupráci z roku 2002, měl by přinejmenším považovat její spolupráci za polehčující okolnost v rámci pokynů z roku 1998.
- 338 Tato výtku, která byla formulována v poznámce pod čarou v žalobě a žalobkyně ji nijak nerozvinuly, nesplňuje podmínky čl. 44 odst. 1 písm. c) jednacího řádu, a je tedy nepřijatelná.
- 339 Ze všeho výše uvedeného vyplývá, že je třeba zamítnout veškeré výtky společnosti Otis týkající se použití oznámení o spolupráci z roku 2002 na její spolupráci pro účely prokázání protiprávního jednání v Německu.

Ke spolupráci společnosti Otis pro účely prokázání protiprávního jednání v Lucembursku

- 340 Komise rozhodla v bodě 823 odůvodnění napadeného rozhodnutí „poskytnout společnosti Otis snížení pokuty o 40 % v rozpětí stanoveném v bodu 23 [prvním pododstavci] [písm.] b) první [odrážce] oznámení o spolupráci [z roku 2002]“.
- 341 V bodě 818 odůvodnění napadeného rozhodnutí Komise vysvětluje, že „Otis byla druhým podnikem, který předložil žádost [na základě oznámení o spolupráci z roku 2002], a poskytl tak informace týkající se kartelové dohody v Lucembursku“. V bodě 819 odůvodnění napadeného rozhodnutí upřesňuje, že Otis poskytla [důvěrné]. Komise doplňuje v bodě 820 odůvodnění napadeného rozhodnutí [důvěrné]
- 342 Pokud jde o hodnotu spolupráce společnosti Otis, Komise rovněž uvádí v bodech 821 a 822 odůvodnění napadeného rozhodnutí toto:
- „821 Komise dospěla k závěru, že prohlášení [důvěrné] ve spojení se soudobými důkazy [důvěrné] poskytnutými společností Otis představuje významnou přidanou hodnotu. [důvěrné].
- 822 [...] Otis plně splňuje podmínku b[odu] 21 poté, co poskytla doplnění ze dne [důvěrné], které představovalo přidanou hodnotu, jež značně posílila schopnost Komise prokázat protiprávní jednání a výslovně potvrdilo data zahájení a ukončení kartelové dohody. Nové informace obsažené ve vyjádřeních byly nicméně omezené [důvěrné].“
- 343 Žalobkyně ve věcech T-141/07 a T-145/07 tvrdí, že spolupráce společnosti Otis na základě oznámení o spolupráci z roku 2002 odůvodňuje na základě kritérií definovaných v bodě 23 písm. b) prvního pododstavci první odrážce uvedeného oznámení maximální snížení, a sice 50% snížení pokuty, a to vzhledem ke dni, kdy zpřístupnila Komisi důkazy, jejich přidané hodnotě, pokud jde jak o pochopení protiprávního jednání Komisí, tak o listinné důkazy, které jí byly dány k dispozici a její trvalé a úplné spolupráci během celého šetření. Žalobkyně ve věci T-141/07 upřesňuje v tomto ohledu, že důkazy předložené GTO zejména umožnily přesně určit dobu trvání kartelové dohody, osvětlily existenci mechanismu vyrovnávání, který nevyrovnával ztráty na trhu ve prospěch konkurentů, kteří nebyli účastníky kartelové dohody, a popsaly mechanismus dozoru nad cenami ze strany účastníků kartelové dohody. Žalobkyně ve věci T-145/07 rovněž vznáší to, že rozsah důkazů předložených společností Otis, pokud jde o kartelovou dohodu v Lucembursku, značně překračuje rozsah dokumentů předložených společností Kone ohledně Německa, za které Komise poskytla 50% snížení pokuty.
- 344 V tomto ohledu je třeba nejprve konstatovat, že žalobkyně ve věcech T-141/07 a T-145/07 nezpochybňují, že spolupráce společnosti Otis spadá pod bod 23 písm. b) první pododstavec první odrážky oznámení o spolupráci z roku 2002, a že z tohoto důvodu měl tento podnik právo na snížení pokuty mezi 30 % až 50 %. Snížení pokuty o 40 % poskytnuté společnosti Otis na základě její spolupráce (bod 823 odůvodnění napadeného rozhodnutí) se tak nachází v rozpětí stanoveném za tímto účelem uvedeným oznámením.

- 345 Dále je třeba připomenout, že Komise disponuje prostorem pro uvážení, má-li stanovit přesnou výši snížení pokuty, které má být přiznáno v rámci rozpětí, jež jsou stanovena v bodě 23 písm. b) prvním pododstavci oznámení o spolupráci z roku 2002 a pouze zjevné překročení tohoto prostoru může být postihnuto Tribunálem (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 10. května 2007, SGL Carbon v. Komise, bod 263 výše, body 81, 88 a 89, a rozsudek ze dne 18. června 2008, Hoechst v. Komise, bod 263 výše, bod 555).
- 346 Oznámení o spolupráci z roku 2002 ve svém bodě 23 písm. b) druhém pododstavci stanoví, že při určování úrovně snížení pokuty v každém pásmu, Komise přihlédne „k době, kdy byly předloženy důkazy splňující požadavky bodu 21, a k míře, v jaké tyto důkazy představovaly přidanou hodnotu“. Dále v souladu se stejným ustanovením „může Komise také vzít v úvahu rozsah a stálost jakékoli spolupráce, kterou podnik poskytl poté, co předložil důkazy“.
- 347 Zaprvé z nezpochybněných zjištění v napadeném rozhodnutí jednoznačně vyplývá, že i když spolupráce společnosti Otis splnila podmínky bodu 21 oznámení o spolupráci z roku 2002, nic to nemění na tom, že důkazy týkající se kartelové dohody v Lucembursku, které poskytla společnost Otis a které vedly ke snížení pokuty, byly Komisi zpřístupněny až v okamžiku, kdy tato již zaprvé získala od společnosti Kone informace týkající se uvedené kartelové dohody, které jí umožnily konstatovat protiprávní jednání a za které tento podnik získal ochranu před pokutami na základě bodu 8 písm. b) uvedeného oznámení (bod 816 odůvodnění napadeného rozhodnutí), a zadruhé provedla šetření v prostorách předpokládaných účastníků kartelové dohody v Lucembursku (bod 116 odůvodnění napadeného rozhodnutí).
- 348 Zadruhé, pokud jde o stupeň přidané hodnoty, který přinesly důkazy společnosti Otis oproti důkazům, které již Komise vlastnila, je třeba mít v projednávaném případě, podobně jako Komise, za to, že jelikož již Kone poskytla Komisi důkazy, které jí umožnily konstatovat protiprávní jednání v Lucembursku, byla přidaná hodnota spolupráce společnosti Otis, která Komisi oznámila určité jí dosud neznámé informace, jakož i určité nové listinné důkazy, a sice seznamy projektů, nezbytně omezená.
- 349 Za těchto podmínek, nezávisle na rozsahu a stálosti spolupráce prokázané společností Otis, nepřekročila Komise zjevně svůj prostor pro uvážení tím, že poskytla společnosti Otis snížení pokuty o 40 % z důvodu její spolupráce při prokázání kartelové dohody v Lucembursku.
- 350 Tento závěr nevyvrací argument žalobkyní ve věci T-145/07 vycházející z 50% snížení výše pokuty poskytnutého společnosti Kone v rámci kartelové dohody v Německu.
- 351 Jak totiž bylo připomenuto v bodě 275 výše, je třeba konstatovat, že posouzení toho, co představuje významnou přidanou hodnotu, předpokládá z definice vlastní analýzu kontextu všech důkazů, jimiž disponuje Komise ve vztahu k danému protiprávnímu jednání, takže informace, které se vážou k odlišným protiprávním jednáním, v projednávané věci protiprávními jednáním v Lucembursku a Německu, nejsou srovnatelné. Jelikož situace těchto odlišných podniků nebyly srovnatelné, Komise neporušila zásadu rovného zacházení, když poskytla 40% snížení pokuty společnosti Otis, pokud jde o její spolupráci při prokázání kartelové dohody v Lucembursku, zatímco společnosti Kone poskytla 50% snížení pokuty za její spolupráci při prokázání kartelové dohody v Německu.
- 352 V každém případě žalobkyně ve věci T-145/07 zaprvé nepodložily své tvrzení, podle kterého rozsah a důkazní hodnota důkazů předložených společností Otis ohledně kartelové dohody v Lucembursku „ve značné míře“ přesáhla informace předložené společností Kone ohledně Německa.
- 353 Zadruhé v okamžiku, kdy společnost Otis, jejíž spolupráce spadala pod bod 23 písm. b) první pododstavec první odrážky oznámení o spolupráci z roku 2002, poskytla Komisi důkazy týkající se kartelové dohody v Lucembursku, Komise již disponovala dostatečnými důkazy pro konstatování protiprávního jednání, obsaženými v předchozích žádostech společnosti Kone, za které byla této společnosti poskytnuta úplná ochrana před pokutami (bod 816 odůvodnění napadeného rozhodnutí).

Naopak, pokud jde o protiprávní jednání v Německu, žádný podnik neměl prospěch z ochrany před pokutami. Komise tedy nedisponovala dostatečnými důkazy k prokázání protiprávního jednání v Německu v okamžiku, kdy Kone podala svou žádost na základě tohoto oznámení. I za předpokladu, že by důkazy vztahující se k protiprávnímu jednání v Německu, které poskytla společnost Kone, jejíž spolupráce spadala rovněž pod bod 23 písm. b) první pododstavce první odrážky tohoto oznámení, byly, jak tvrdí žalobkyně ve věci T-145/07, méně podrobné než důkazy předložené společností Otis ohledně kartelové dohody v Lucembursku, Komise nepřekročila zjevně svůj prostor pro uvážení tím, že poskytla společnosti Otis snížení pokuty o 40 % a společnosti Kone snížení pokuty o 50 % za jejich spolupráci týkající se kartelové dohody v Lucembursku, respektive v Německu, jelikož přidaná hodnota důkazů se posuzuje v souladu s bodem 21 uvedeného oznámení na základě důkazů, které má již Komise k dispozici.

- 354 Ze všeho výše uvedeného vyplývá, že je třeba zamítnout veškeré výtky společnosti Otis týkající se použití oznámení o spolupráci z roku 2002 na její spolupráci pro účely prokázání protiprávního jednání v Lucembursku.

K žalobnímu důvodu, který vychází z porušení zásad ochrany legitimního očekávání a proporcionality při stanovení výše snížení pokut poskytnutého za spolupráci mimo rámec oznámení o spolupráci z roku 2002

- 355 V bodě 614 oznámení námitek Komise uvedla, že „zamýšlí [zamýšlela] přiznat snížení [pokuty] za spolupráci nad rámec oznámení o spolupráci [z roku 2002], zvláště jestliže společnost nezpochybňuje [nezpochybňovala] skutková zjištění nebo jestliže poskytuje [poskytovala] dodatečnou pomoc, která umožní objasnit nebo doplnit skutečnosti zjištěné Komisí“.
- 356 V bodě 758 odůvodnění napadeného rozhodnutí Komise uvedla, že „[j]elikož bod 614 oznámení námitek vytvořil v projednávaném případě očekávání, rozhodla se vykládat tento bod ve prospěch podniků, které na jeho základě přispěly k prokázání skutečností protiprávního jednání uvedeného v [napadeném] rozhodnutí tím, že nezpochybnilly skutková zjištění nebo poskytly další informace nebo doplňující upřesnění“.
- 357 Komise tak přiznala všem účastníkům čtyř protiprávních jednání, s vyloučením jednak podniků, na které se vztahovala ochrana před pokutou (body 762, 817 a 839 odůvodnění napadeného rozhodnutí), a jednak společnosti Kone v rámci kartelové dohody v Nizozemsku (bod 851 odůvodnění napadeného rozhodnutí), 1% snížení výše pokut za jejich spolupráci nad rámec oznámení o spolupráci z roku 2002 na základě nezpochybnění skutkových zjištění uvedených v oznámení námitek (body 768, 774, 777, 794, 801, 806, 813, 824, 829, 835, 845, 854, 855 a 856 odůvodnění napadeného rozhodnutí).
- 358 Zprv se žalobkyně ve věcech T-141/07 a T-145/07 domnívají, že se mohou legitimně dovolávat přinejmenším 10% snížení výše pokut uložených společnosti Otis za protiprávní jednání v Belgii, Německu a Lucembursku na základě nezpochybnění skutkových zjištění uvedených v oznámení námitek. Taková legitimní očekávání vyplývala podle nich z bodu 614 oznámení námitek a z rozhodovací praxe Komise, podle které je podniku, který nezpochybnil věcnou správnost skutkových zjištění, která jsou vůči němu uplatněna v oznámení námitek, přiznáno 10% snížení výše pokuty. Tým Komise kromě toho poskytl radě společnosti Otis ujištění v tomto smyslu dne 7. března 2006.
- 359 Zprv je třeba připomenout, že právo domáhat se ochrany legitimního očekávání se vztahuje na každého jednotlivce, který se nachází v situaci, ze které vyplývá, že správa Unie tím, že mu poskytla konkrétní ujištění, u něj vyvolala podložené naděje [rozsudky Soudního dvora ze dne 14. října 1999, Atlanta v. Evropské společenství, C-104/97 P, Recueil, s. I-6983, bod 52, a ze dne 15. července 2004, Di Lenardo a Dilexport, C-37/02 a C-38/02, Sb. rozh. s. I-6911, bod 70; rozsudky Tribunálu ze dne

17. prosince 1998, *Embassy Limousines & Services v. Parlament*, T-203/96, Recueil, s. II-4239, bod 74, a ze dne 15. listopadu 2007, *Enercon v. OHIM (Konvertor větrné energie)*, T-71/06, nezveřejněný ve Sbírce rozhodnutí, bod 36].

- 360 Naproti tomu se nikdo nemůže dovolávat porušení zásady ochrany legitimního očekávání, jestliže mu správa neposkytla konkrétní ujištění. (rozsudky Tribunálu ze dne 14. září 1995, *Lefebvre a další v. Komise*, T-571/93, Recueil, s. II-2379, bod 72, a ze dne 29. ledna 1998, *Dubois a Fils v. Rada a Komise*, T-113/96, Recueil, s. II-125, bod 68). Taková ujištění jsou tvořena přesnými, nepodmíněnými a shodujícími se informacemi z oprávněných a spolehlivých zdrojů (rozsudek Tribunálu ze dne 21. července 1998, *Mellet v. Soudní dvůr*, T-66/96 a T-221/97, Recueil FP, s. I-A-449 a II-1305, body 104 a 107).
- 361 Na rozdíl od oznámení o neuložení nebo snížení pokut v případech kartelových dohod (Úř. věst. 1996 C 207, s. 4) (dále jen „oznámení o spolupráci z roku 1996“) nestanoví oznámení o spolupráci z roku 2002 žádné snížení výše pokuty ve prospěch podniků, které nezpochybňují věcnou správnost skutkových zjištění, na kterých Komise zakládá svá obvinění v oznámení námitek. Komise však v bodě 758 odůvodnění napadeného rozhodnutí uznává, že bod 614 oznámení námitek založil u podniků legitimní očekávání, že nezpochybnění skutkových zjištění povede ke snížení výše pokuty nad rámec oznámení o spolupráci z roku 2002.
- 362 V bodě 614 oznámení námitek Komise uvedla, že „zamýšlí [zamýšlela] přiznat snížení [pokut] za spolupráci nad rámec oznámení o spolupráci [z roku 2002], zvláště jestliže společnost nezpochybňuje [nezpochybňovala] skutková zjištění nebo jestliže poskytuje [poskytovala] dodatečnou pomoc, která umožní objasnit nebo doplnit skutečnosti zjištěné Komisí“. Nelze mít za to, že takové tvrzení představuje přesné ujištění, které mohlo u žalobkyň vyvolat odůvodněná očekávání, že jim bude přiznáno snížení pokuty vyšší než 1 %. Bod 614 oznámení námitek totiž neuvádí rozsah nebo míru snížení, která by byla případně dotčným podnikům přiznána, takže nemohl v žádném případě vyvolat jakékoliv legitimní očekávání v tomto směru. V tomto ohledu není tvrzení žalobkyň, zpochybněné Komisí, podle kterého Komise oznámila radě společnosti Otis při schůzce dne [důvěrně], že bod 614 oznámení námitek bude použit stejným způsobem jako v rámci oznámení o spolupráci z roku 1996, podepřeno jakýmkoliv důkazy a musí být zamítnuto.
- 363 Zadruhé je třeba zamítnout argument žalobkyň, podle kterého se Komise odchýlila od své předchozí praxe, na základě které bylo podniku, který nezpochybňoval věcnou správnost skutkových zjištění vytýkaných v oznámení námitek, přiznáno 10% snížení výše pokuty, která by mu byla uložena, jelikož – jak bylo uvedeno výše v bodě 163 – rozhodovací praxe Komise nemůže podle ustálené judikatury vytvářet právní rámec pro pokuty v oblasti hospodářské soutěže.
- 364 Žalobkyně dále nezpochybňují, že se na jejich žádost použije pouze oznámení o spolupráci z roku 2002, a zároveň jejich žádost byla výslovně podána na základě tohoto oznámení. Proto nemohla rozhodovací praxe Komise nebo judikatura týkající se použití bodu D odst. 2 druhé odrážky oznámení o spolupráci z roku 1996 v žádném případě vyvolat legitimní očekávání žalobkyň stran úrovně snížení pokut poskytované z důvodu nezpochybnění skutkových zjištění týkajících se kartelových dohod v Belgii, Německu a Lucembursku, zakládající se na bodě 614 oznámení námitek.
- 365 Zadruhé žalobkyně ve věci T-145/07 tvrdí, že Komise porušila zásadu proporcionality tím, že nepřiznala 10% snížení pokuty z důvodu nezpochybnění skutkových zjištění.
- 366 V tomto ohledu je třeba připomenout, že zásada proporcionality vyžaduje, aby akty unijních orgánů nepřekročily meze toho, co je přiměřené a nezbytné k dosažení legitimních cílů sledovaných dotčenou právní úpravou, čímž se rozumí, že pokud se nabízí volba mezi vícero přiměřenými opatřeními, je třeba zvolit nejméně omezující opatření a že způsobené nevýhody nesmějí být nepřiměřené vzhledem ke

sledovaným cílům (rozsudek Soudního dvora ze dne 5. května 1998, Spojené království v. Komise, C-180/96, Recueil, s. I-2265, bod 96, a rozsudek ze dne 12. září 2007, Prym a Prym Consumer v. Komise, bod 232 výše, bod 223).

- 367 Pokud jde o míru případného snížení pokuty z důvodu nezpochybnění skutkových zjištění, je třeba uvést, že z judikatury vyplývá, že podnik, který výslovně prohlásí, že nezpochybňuje skutková tvrzení, na kterých Komise založila své námitky, může být považován za podnik, který přispěl k usnadnění úkolu Komise, který spočívá ve zjišťování a trestání protiprávních jednání v rozporu s unijními pravidly v oblasti hospodářské soutěže (rozsudky Tribunálu ze dne 14. května 1998, Mo och Domsjö v. Komise, T-352/94, Recueil, s. II-1989, bod 395, a SCA Holding v. Komise, bod 354 výše, bod 157).
- 368 V bodě 758 odůvodnění napadeného rozhodnutí Komise nicméně uvedla, že „bod 614 oznámení námitek založil u podniků legitimní očekávání, že nezpochybnění skutkových zjištění povede ke snížení výše pokuty nad rámec oznámení o spolupráci z roku 2002. Ve stejném bodě odůvodnění Komise rovněž uvedla, že „[v]ýše snížení bude muset zohlednit, že spolupráce poskytnutá po oznámení námitek, když již Komise prokázala veškeré prvky protiprávního jednání, v okamžiku, kdy se již podnik seznámil se všemi skutečnostmi vyšetřování a měl přístup k vyšetřovacímu spisu, může v nejlepším případě Komisi pomoci při jejím vyšetřování pouze okrajově“. Komise doplnila, že „[o]becně, připuštění skutečností za těchto okolností je nanejvýš důkazem, který podporuje skutečnosti, které Komise považuje obvykle za dostatečně prokázané jinými důkazy vloženými do spisu“.
- 369 V tomto ohledu je třeba připomenout, že oznámení o spolupráci z roku 2002 vyžaduje zvýšenou úroveň spolupráce s Komisí a kromě toho předpokládá „sblížení úrovně snížení pokut a hodnoty příspěvku společnosti ke zjištění protiprávního jednání“ (bod 5 oznámení o spolupráci z roku 2002). Na rozdíl od oznámení o spolupráci z roku 1996 tak zaprvé oznámení o spolupráci z roku 2002 nestanoví snížení pokut z důvodu nezpochybnění skutkových zjištění a zadruhé, pokud jde o žádosti předložené Komisi na základě oznámení o spolupráci z roku 2002, maximální snížení, které mohou získat podniky, které nejsou prvním ani druhým podnikem, který by splnil podmínku uvedenou v bodě 21 tohoto oznámení, ale jejichž důkazy nicméně představují významnou přidanou hodnotu oproti důkazům, které má již Komise k dispozici, činí 20 %.
- 370 S ohledem na výše uvedené, na skutečnost, že snížení poskytnutá v projednávaném případě za nezpochybnění skutkových zjištění doplňují snížení pokut již poskytnutá v rámci oznámení o spolupráci z roku 2002 a s ohledem na zanedbatelnou hodnotu spolupráce nabídnuté po oznámení námitek (bod 758 odůvodnění napadeného rozhodnutí), Komise neporušila zásadu proporcionality, když neposkytla 10% snížení pokuty společnosti Otis z důvodu nezpochybnění skutkových zjištění týkajících se kartelových dohod v Belgii, Německu a Lucembursku.
- 371 Zatřetí žalobkyně ve věci T-145/07 uvádí, že Komise neposkytla společnosti Otis žádné snížení pokuty za její spolupráci a doplňující vysvětlení nebo za dodatečné informace, které předložila v odpovědi na oznámení námitek, jakož i po předložení této odpovědi, čímž porušila legitimní očekávání, které vytvořil bod 614 oznámení námitek. Otis má tedy právo na dodatečné snížení pokuty.
- 372 Zaprvé, pokud jde o protiprávní jednání v Německu, Otis poskytla doplňující vysvětlení a dodatečné informace zejména o protiprávních schůzkách. Komise neměla dostatečné důkazy k prokázání toho, že se schůzky konaly [důvěrně], dokud jí nedošla odpověď společnosti Otis na oznámení námitek. Tyto schůzky jsou zmíněny v poznámce pod čarou 333 napadeného rozhodnutí.
- 373 V tomto ohledu je třeba úvodem připomenout, že pro účely posouzení skutečností s ohledem na článek 81 ES není nezbytné, aby Komise prokázala datum a *a fortiori* místo schůzek mezi soutěžiteli (viz bod 311 výše).

- 374 Dále a v každém případě ze spisu, a zejména z vyjádření společnosti Kone ze dne 18. února 2004 vyplývá, že Komise věděla před „dodatečnou pomocí“ společnosti Otis o schůzkách [důvěrné], ačkoli tato posledně uvedená schůzka byla uvedena v bodě 260 oznámení námitek.
- 375 Za těchto podmínek a i kdyby Otis skutečně informovala Komisi po oznámení námitek o konání schůzky [důvěrné], o kterém Komise nevěděla, Komise nepřekročila zjevně svůj prostor pro uvážení tím, že neposkytla snížení pokuty za dodatečné informace poskytnuté společností Otis v odpovědi na oznámení námitek, které se týkaly konání čtyř protiprávních schůzek v rámci protiprávního jednání v Německu.
- 376 Zadruhé Otis v odpovědi na oznámení námitek a následně poskytla dodatečné informace, o kterých Komise nevěděla. Otis tak navrhla v [důvěrné] odpovědi na oznámení námitek opravy některých zjištění Komise. Ve [důvěrné] své odpovědi na oznámení námitek Otis rovněž poskytla informace o propuštěných zaměstnancích a připojila v [důvěrné] k její odpovědi na oznámení námitek, vytištěné znění elektronického seznamu odhalující skryté řádky obsahující dodatečné informace. Otis kromě toho poskytla hospodářské důkazy o dosahu ujednání o výtazích používaných v Německu. Navíc [důvěrné] se zástupci společnosti Otis setkali s týmem pověřeným věcí, aby odpověděli na všechny otázky a prodiskutovali další možnosti, které měla Otis v rámci pokračování spolupráce při šetření. Konečně Otis vysvětlila nedávný vývoj v judikatuře, aby Komisi pomohla určit konkrétního adresáta rozhodnutí v Lucembursku.
- 377 Nicméně je třeba konstatovat, že žádný z důkazů uvedených v předchozím bodě nepřinesl užitečná upřesnění nebo informace, o kterých by Komise dosud nevěděla. Tak v [důvěrné] své odpovědi na oznámení námitek společnost Otis pouze navrhla určité úpravy týkající se „vedlejších/vnějších“ nebo nepodstatných zjištění v uvedeném oznámení. Otis v zásadě navrhla, aby z odkazů na její zaměstnance vyplývalo, že byli případně propuštěni. V [důvěrné] její odpovědi na oznámení námitek Otis poskytla informace o propuštěných zaměstnancích. Přitom taková informace nemůže ulehčit úkol Komise spočívající ve zjišťování a potlačování protiprávních jednání (rozsudek BASF v. Komise, bod 167 výše, bod 589). Kromě toho vytištění elektronického seznamu, který byl připojen k odpovědi na oznámení námitek, nepředstavuje žádnou přadnou hodnotu, jelikož Otis již Komisi poskytla elektronickou verzi tohoto seznamu [důvěrné]. Dále žalobkyně nevysvětluje případnou užitečnost informací údajně skrytých v elektronické verzi tohoto seznamu. Pokud jde o údajné hospodářské důkazy týkající se dosahu kartelové dohody v Německu, uvedené důkazy neulehčily zjištění protiprávního jednání, přičemž Komise nepoužila argumenty společnosti Otis, podle kterých trh s výtahy a trh s vysokorychlostními výtahy představovaly dva odlišné trhy. Otis rovněž neprokazuje, v čem schůzky s Komisí konané v dubnu a červnu 2006 přinesly nové informace, které ulehčily zjišťování a potlačování protiprávního jednání. Konečně skutečnost, že Otis poskytla Komisi právní argumenty týkající se domněnky odpovědnosti mateřských společností vůči jejich dceřiným společnostem, ve snaze minimalizovat výši pokut a v rozporu se stanoviskem Komise, rovněž neulehčily zjišťování a potlačování protiprávních jednání.
- 378 Z výše uvedeného vyplývá, že výtky společnosti Otis týkající se odmítnutí Komise poskytnout jí snížení pokuty za to, že jí poskytla vysvětlující a dodatečné informace, nemohou být rovněž přijaty.
- 379 Ze všeho výše uvedeného vyplývá, projednávaný žalobní důvod musí být zamítnut v plném rozsahu.

K žalobnímu důvodu vycházejícímu z porušení čl. 23 odst. 2 nařízení č. 1/2003

- 380 Žalobkyně ve věcech T-141/07 a T-145/07 uvádí, že výše pokut uložených GTO musí být omezena na 10 % jejího obrátu, v souladu s čl. 23 odst. 2 nařízení č. 1/2003.

381 S ohledem na skutečnost, že uvedené žalobkyně netvrdí, že pokuta uložená GTO v napadeném rozhodnutí překračuje maximální výši 10 % obratu dosaženého celkově podnikem představujícím hospodářskou jednotku, který se dopustil protiprávního jednání, během předchozího hospodářského roku, je nutno konstatovat, že tato výška splývá s výtkami přezkoumanými v bodech 63 až 90 a 106 až 120 výše, týkajícími se přičtení jednání GTO společností UTC, OEC a Otis Belgie. Jak přitom vyplývá z úvah, které se těchto výtek týkají, Komise právem přičetla těmto společnostem jednání jejich dceřiné společnosti, se kterou tvoří hospodářskou jednotku. Tento žalobní důvod je tedy třeba zamítnout.

K žalobnímu důvodu vycházejícímu z porušení zásady proporcionality při stanovení konečné částky pokut

382 Žalobkyně ve věci T-141/07 uvádí, že konečná částka pokuty, která jí byla uložena, je nepřiměřená.

383 V tomto ohledu, jak bylo připomenuto v bodě 366 výše, zásada proporcionality vyžaduje, aby akty unijních orgánů nepřekročily meze toho, co je přiměřené a nezbytné k dosažení legitimních cílů sledovaných dotčenou právní úpravou, přičemž je zřejmé, že pokud se nabízí volba mezi několika přiměřenými opatřeními, je třeba zvolit nejmeně omezující opatření a že způsobené nevýhody nesmějí být nepřiměřené vzhledem ke sledovaným cílům.

384 Z toho vyplývá, že pokuty nesmí být nepřiměřené ve vztahu ke sledovaným cílům, tedy ve vztahu k dodržování pravidel hospodářské soutěže, a že výše pokuty uložené podniku za protiprávní jednání v oblasti hospodářské soutěže musí být přiměřená protiprávnímu jednání, posuzovanému jako celek, s přihlédnutím zejména k jeho závažnosti (rozsudek ze dne 12. září 2007, Prym a Prym Consumer v. Komise, bod 232 výše, bod 224). Mimoto, při stanovení výše pokut je Komise oprávněna zohlednit nutnost zajistit, aby pokuty měly dostatečně odrazující účinek (v tomto smyslu viz rozsudek Musique Diffusion française a další v. Komise, bod 210 výše, bod 108, a rozsudek Tribunalu ze dne 14. května 1998, Europa Carton v. Komise, T-304/94, Recueil, s. II-869, bod 89).

385 Aby prokázala porušení zásady proporcionality, žalobkyně ve věci T-141/07 zaprvé uvádí vnitrostátní rozměr inkriminovaných praktik v Lucembursku, jejichž dopad na trh byl omezený. Za tímto účelem se opírá výlučně o argumenty, které rozvinula v rámci žalobních důvodů týkajících se údajně nesprávné kvalifikace protiprávního jednání a údajné nadměrnosti výchozí částky pokuty uložené za protiprávní jednání v Lucembursku. Zadruhé argumentuje omezenou velikostí společnosti GTO a skutečností, že tato společnost byla řízena zcela nezávisle, a za tímto účelem odkazuje výlučně na argumenty, které předložila v rámci svého žalobního důvodu týkajícího se použití skupinového násobícího činitele, aby se zohlednil cíl odrazení při stanovení výchozí částky její pokuty. Zatřetí tvrdí, že v rozhodné době z hlediska skutkových okolností neexistovala v Lucembursku právní úprava ohledně dodržování pravidel hospodářské soutěže ani vnitrostátní orgán pro hospodářskou soutěž. Začtvrté tvrdí, přičemž se opírá o důkazy předložené v rámci jejího žalobního důvodu týkajícího se spolupráce v průběhu správního řízení, že úzce a rozsáhle spolupracovala s Komisí.

386 Žalobkyně ve věci T-141/07, která byla k tomuto bodu dotazována na jednání, tvrdila, že projednáváný žalobní důvod není nezávislý na jiných žalobních důvodech, ve kterých uplatnila totožné argumenty. Jelikož žalobkyně neuplatňuje jiné skutečnosti než ty, které uvedla v rámci jiných žalobních důvodů své žaloby, je třeba z důvodů uvedených v bodech 148 až 165, 167 až 172, 238 až 242, 344 až 354 a 359 až 364 výše zamítnout argumenty týkající se omezené velikosti trhu, údajně omezeného dopadu protiprávního jednání, údajně omezené velikosti společnosti GTO a její spolupráce během správního řízení.

387 Pokud jde o argument vycházející z toho, že v Lucembursku neexistovala právní úprava týkající se dodržování pravidel hospodářské soutěže a ani orgán pro hospodářskou soutěž, je třeba zdůraznit, že i když sice Lucembursko nemělo během doby trvání protiprávního jednání žádnou vnitrostátní právní úpravu týkající se dodržování pravidel hospodářské soutěže, ani žádný vnitrostátní orgán pro

hospodářskou soutěž, nařízení č. 17 bylo v souladu s jeho článkem 24 použitelné ve všech členských státech během celé doby trvání protiprávního jednání. Projednávaný žalobní důvod tedy musí být zamítnut.

388 Z toho vyplývá, že žaloba musí být zamítnuta v plném rozsahu.

K nákladům řízení

389 Podle čl. 87 odst. 2 jednacího řádu se účastníku řízení, který neměl úspěch ve věci, uloží náhrada nákladů řízení, pokud to účastník řízení, který měl ve věci úspěch, požadoval.

390 Vzhledem k tomu, že Komise požadovala náhradu nákladů řízení a žalobkyně ve věcech T-141/07, T-142/07, T-145/07 a T-146/07 neměly úspěch, je důvodné jim uložit náhradu nákladů řízení.

Z těchto důvodů

TRIBUNÁL (osmý senát)

rozhodl takto:

- 1) **Věci T-141/07, T-142/07, T-145/07 a T-146/07 se spojují pro účely tohoto rozsudku.**
- 2) **Žaloby se zamítají.**
- 3) **Ve věci T-141/07 se General Technic-Otis Sàrl ukládá náhrada nákladů řízení.**
- 4) **Ve věci T-142/07 se General Technic Sàrl ukládá náhrada nákladů řízení.**
- 5) **Ve věci T-145/07 se Otis SA, Otis GmbH & Co. OHG, Otis BV a Otis Elevator Company ukládá náhrada nákladů řízení.**
- 6) **Ve věci T-146/07 se United Technologies Corp. ukládá náhrada nákladů řízení.**

Martins Ribeiro

Wahl

Dittrich

Takto vyhlášeno na veřejném zasedání v Lucemburku dne 13. července 2011.

Podpisy.

Obsah

Správní řízení	3
Šetření Komise	3
Belgie	3
Německo	3
Lucembursko	4
Nizozemsko	4
Oznámení námitek	4
Napadené rozhodnutí	5
Řízení a návrhová žádání účastnic řízení	9
Právní otázky	11
K žalobnímu důvodu vycházejícímu z porušení zásad, které upravují přiřčení odpovědnosti za porušení článku 81 ES, presumpci neviny, personalitu trestů a rovné zacházení, z porušení práva na obhajobu a porušení článku 253 ES, při přiřčení protiprávních jednání spáchaných dceřinými společnostmi jejich příslušným mateřským společností	11
Úvodní poznámky	11
K přiřčení protiprávních jednání spáchaných dceřinými společnostmi Otis společností UTC a OEC	13
K přiřčení protiprávních jednání spáchaných GTO společností GT, Otis Belgie, OEC a UTC	18
– Napadené rozhodnutí	18
– K přiřčení protiprávního jednání spáchaného společností GTO společností GT	19
– K přiřčení protiprávního jednání spáchaného společností GTO společností Otis Belgie, OEC a UTC	20
– K porušení práva na obhajobu	22
– K porušení zásady rovného zacházení	23
K žalobnímu důvodu vycházejícímu z porušení pokynů z roku 1998, zásad proporcionality a rovného zacházení, práva na obhajobu a článku 253 ES při stanovení výchozí částky pokut na základě závažnosti protiprávních jednání	24
Úvodní poznámky	24
Napadené rozhodnutí	25
Ke kvalifikaci protiprávního jednání v Lucembursku jako „velmi závažného“	26

K údajné protiprávnosti výchozích částek pokut	29
– K obecným výchozím částkám pokut	29
– K zvláštním výchozím částkám pokut	36
K žalobnímu důvodu vycházejícímu z porušení pokynů z roku 1998 a zásady proporcionality při stanovení míry zvýšení výchozí částky pokuty na základě doby trvání protiprávního jednání v Německu.	38
K žalobnímu důvodu vycházejícímu z porušení pokynů z roku 1998 a zásady proporcionality při použití skupinového násobícího činitele, aby se při stanovení výchozí částky pokut zohlednil odrazující cíl	39
K žalobnímu důvodu vycházejícímu z porušení oznámení o spolupráci z roku 2002, článku 253 ES a z porušení zásad ochrany legitimního očekávání, proporcionality, spravedlnosti, rovného zacházení a práva na obhajobu	41
K oznámení o spolupráci z roku 2002	41
K prostoru pro uvážení Komise a přezkumu unijního soudu	42
Ke spolupráci společnosti Otis pro účely prokázání protiprávního jednání v Belgii	43
Ke spolupráci společnosti Otis při prokázání protiprávního jednání v Německu	45
Ke spolupráci společnosti Otis pro účely prokázání protiprávního jednání v Lucembursku	53
K žalobnímu důvodu, který vychází z porušení zásad ochrany legitimního očekávání a proporcionality při stanovení výše snížení pokut poskytnutého za spolupráci mimo rámec oznámení o spolupráci z roku 2002	55
K žalobnímu důvodu vycházejícímu z porušení čl. 23 odst. 2 nařízení č. 1/2003	58
K žalobnímu důvodu vycházejícímu z porušení zásady proporcionality při stanovení konečné částky pokut	59
K nákladům řízení	60